

Merja Tapaninaho

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan tuloverotus

Tulolähdejako eilen - tänään - huomenna

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

TAPANINAHO, MERJA: Liikkeen- ja ammatinharjoittajan tuloverotus. Tulolähdejako eilen - tänään - huomenna.

Pro gradu -tutkielma, X + 80 s.

Vero-oikeus

Toukokuu 2016

Pro gradu -tutkielman tarkoituksena on perehtyä liikkeen- ja ammatinharjoittajien tuloverotukseen sekä tulolähdejakoon. Aihetta käsitellään niin historiallisesta kuin nykytilannetta ja tulevaisuuttakin tarkastelevasta näkökulmasta. Historiallisessa osuudessa pyritään selvittämään, miten nykyinen tuloverojärjestelmä ja tulolähdejako ovat syntyneet. Nykyisyyttä kuvaavassa osiossa käsitellään liikkeen- ja ammatinharjoittajien elinkeinoverotuksen erityispiirteitä ja niiden perusteluja. Tavoitteena on myös selvittää, millaisia ongelmia nykyinen tuloverojärjestelmä aiheuttaa tai voi aiheuttaa. Tutkielman lopuksi esitellään erilaisia tulolähdejakoon liittyviä muutosvaihtoehtoja. Tutkimusmenetelmä on pääasiassa lainopillinen, mutta tutkielmassa on myös oikeushistoriallisia ja veropoliittisia piirteitä.

Tulolähdeajattelu on vakiintunut verojärjestelmässämme verotettavan tulon viitekehyykseksi. Nykyinen kolmen tulolähteen malli syntyi 1990-luvun alussa, kun Suomessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Verovelvollisella voi olla maatalouden, elinkeinotoiminnan ja henkilökohtaisten tulojen tulolähde. Erityisesti osakeyhtiöiden tulolähdejaon tarpeellisuudesta on keskusteltu. Muutosvaihtoehtoiksi on esitetty yhteisöjen tulolähdejaosta luopumista tai elinkeinoverolain soveltamisalan laajentamista. Laajempia jatkoselvityksiä tai konkreettisia muutosehdotuksia ei kuitenkaan ole tehty. Luonnollisten henkilöiden tulolähdejakoa ei sen sijaan ole kyseenalaistettu. Tulolähdejaon tarkoituksena on pitää verovelvollisen erilaisten tulonhankkimistoimintojen tulot ja menot erillään. Koska luonnollisella henkilöllä on tulonhankkimistoimintansa lisäksi yksityistaloutensa, tulolähdejakoa tarvitaan ainakin jollain tasolla pitämään nämä erillään.

Luonnollisen henkilön eri tulolähteiden verotettavat tulot jaetaan ansio- ja pääomatuloihin, mutta yhteisöjen verotus tapahtuu tulolähteittäin. Verolainsäädännössä onkin useita vain luonnollisen henkilön elinkeinotulon laskentaan liittyviä erityissäännöksiä, jotka aiheutuvat eriytetystä tuloverojärjestelmästä. Erityissäännöksillä on pyritty parantamaan liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä palkansaajien ja osakeyhtiön omistajayrittäjien keskinäistä neutraliteettia. Erityissäännöksiä ovat esimerkiksi toimintavaraus, lisävähennykset, kiinteistöjen ja arvopapereitten luovutusvoittojen käsitteleminen aina pääomatuloina sekä yri-

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	I
Lähdeluettelo	III
Lyhenteet.....	IX
1 Johdanto.....	1
1.1 Tulolähdejako.....	1
1.1.1 Tulolähteen määritelmä ja merkitys.....	1
1.1.2 Tulolähdejako eri yritysmuodoissa.....	2
1.2 Tutkimusaihe.....	5
1.2.1 Tutkimusaiheen esittely	5
1.2.2 Tutkielman rajaus	7
1.2.3 Tutkimuskysymykset.....	9
1.3 Tutkielman toteutus.....	9
1.3.1 Tutkielman rakenne ja tutkimusmenetelmät	9
1.3.2 Lähdeaineisto	12
2 Tuloverotuksen ja tulolähdejaon historia.....	13
2.1 Kunnallisverotus.....	13
2.1.1 Kunnallisverolait.....	13
2.1.2 Tulolähdeajattelu	15
2.2 Valtionverotus	18
2.2.1 Tulo- ja omaisuusverolait (EETOL, ETOL ja TOL)	18
2.2.2 Tulo- ja varallisuusverolait (EETVL, ETVL ja TVL).....	20
2.3 Laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL).....	23
2.3.1 Elinkeinoverolain syntyhistoria.....	23
2.3.2 Tulolähdeajattelu	26
2.4 Tappiontasaus.....	28
2.5 Yhteenveto tulolähdeajattelun historiasta.....	29
3 Nykyinen elinkeinotulolähde	32
3.1 Elinkeinotulon laskennan erityispiirteet.....	32
3.1.1 Toimintavaraus (EVL 46a §).....	32
3.1.2 Lisävähennykset (EVL 55 §).....	33
3.1.3 Osinkotulot (EVL 6a.6 §).....	37
3.2 Elinkeinotulon jakaminen tulolajeihin.....	39
3.2.1 Yritystulon valinnainen pääomatulo-osuus (TVL 38.1 §)	39
3.2.2 Nettovarallisuus	41
3.2.3 Kiinteistöjen ja arvopapereitten myyntivoitot (TVL 38.2 §)	44
3.2.4 Yrittäjäpuolisoiden tulo-osuudet (TVL 14 §).....	46
3.3 Elinkeinotoiminnan tappiontasaus ja hyödykesiirrot.....	48
3.3.1 Tappion vähentäminen pääomatuloista (TVL 59.1 § / TVL 119 §)	48
3.3.2 Elinkeinotoiminnan lopettaminen ja tappiot (TVL 121 §)	50
3.3.3 Hyödykesiirrot yksityistalouteen ja yksityistaloudesta (EVL 51a.3 § ja 51b.1 §)	51
3.4 Yhteenveto ja nykyiset ongelmat.....	53
3.4.1 Toiminimiyrittäjän verotuksen ominaispiirteet	53
3.4.2 Hyvän verojärjestelmän ominaisuudet: neutraliteetti ja oikeudenmukaisuus	55
3.4.3 Nykyisen tulolähdejaon ongelmat.....	57

4 Tulevaisuuden tulolähdejako	60
4.1 Tulolähdejakoon liittyvät muutosehdotukset.....	60
4.1.1 Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio/yhteisöjen tulolähdejako (2002)	60
4.1.2 Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän mietintö/ osakeyhtiöiden tulolähdejako (2013)	61
4.1.2 Juha Sipilän hallitusohjelma/osakeyhtiön tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuus (2015)	63
4.1.3 Yhteenveto nykyisestä kehityssuunnasta	63
4.2 Erilaisia muutosvaihtoehtoja	65
4.2.1 Tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuus	65
4.2.2 Tulolähdejaon poistaminen kokonaan/osittain	68
4.2.3 Ansio- ja pääomatulolajien poistaminen/yhdistäminen	72
4.2.4 Nykyisen tulolähdejaon säilyttäminen	76
5 Loppuyhteenveto	78

Lähdeluettelo

Andersson - Linnakangas 2006

Andersson, Edward - Linnakangas, Esko. Tuloverotus. 7., uudistettu painos. Jyväskylä 2006.

Andersson - Linnakangas - Frände 2016

Andersson, Edward - Linnakangas, Esko - Frände, Joakim. Tuloverotus. 8., uudistettu painos. Liettua 2016.

Andersson - Penttilä 2014

Andersson, Edward - Penttilä, Seppo. Elinkeinoverolain kommentaari. 14., uudistettu painos. Viro 2014.

Eduskunnan vastaus HE 30/1967 vp

Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen maatilatalouden tuloverolaiksi sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi. E 709/67.

Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013

Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmä. Valtiovarainministeriön julkaisuja 16/2013. www.vm.fi/julkaisut.

HE 30/1967 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle maatilatalouden tuloverolaiksi sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

HE 37/1919 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja omaisuusverosta.

HE 40/1974 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja varallisuusverolaiksi.

HE 47/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuloverolain 38 ja 39 §:n muuttamisesta.

HE 92/2004 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.

HE 105/1996 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta.

HE 109/1988 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

HE 172/1967 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 172/2000 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta.

HE 185/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta.

HE 200/1992 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle tuloverolaiksi sekä laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta.

HE 203/1992 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta.

Hirvonen 2011

Hirvonen, Ari. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011.

Ikkala - Andersson - Nuorvala 1969

Ikkala, Olli - Andersson, Edward - Nuorvala, Erkki. Uusi elinkeinoverolainsäädäntö. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja, n:o 147. Helsinki 1969.

Kilpailukykyiseen verotukseen 2002

Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio. Valtiovarainministeriön vero-osasto, työryhmämuistioita 12/2002. www.vm.fi/julkaisut.

KM 1966

Liikeverotuksen uudistamistoimikunnan mietintö I. Komiteanmietintö 1966: B 86. Helsinki 1966.

KM 1967

Liikeverotuksen tarkistustoimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1967: B 36. Helsinki 1967.

KM 1976

Kunnallisverotoimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1976: 91. Helsinki 1976.

Kukkonen - Walden 2015

Kukkonen, Matti - Walden, Risto. Elinkeinoverolaki käytännössä. 3., uudistettu painos. Liittua 2015.

Leppilampi - Kaisanlahti 2016

Leppilampi, Jarmo - Kaisanlahti, Timo. Liikekirjanpito. Jatkuvatäydenteinen teos. Viimeisin kokonaisu päivitys 5.1.2016. Viitattu 21.3.2016. Verkossa osoitteessa fokus.talentum.fi.

Mattila 2008

Mattila, Pauli K. Yrityksen nettovarallisuus verotuksessa. Verotus 2/2008, s. 112 - 122.

Myrsky 1992

Myrsky, Matti. Tulolähde tuloverotuksen peruskäsitteenä. Verotus 4/1992, s. 348 - 353.

Myrsky 2013

Myrsky, Matti. Suomen veropolitiikka. Helsinki 2013.

Myrsky - Linnakangas 2010

Myrsky, Matti - Linnakangas Esko. Elinkeinotulon verotus. 3., uudistettu painos. Hämeenlinna 2010.

Myrsky - Malmgrén 2014

Myrsky, Matti - Malmgrén, Marianne. Elinkeinotulon verotus. 4., uudistettu painos. Helsinki 2014.

Myrsky - Räbinä 2014

Myrsky, Matti - Räbinä, Timo. Henkilökohtaisen tulon verotus. Helsinki 2014.

Myöhänen 2002

Myöhänen, Sami. Katsaus Suomen verotushistoriaan II - Kaupunkimainen vaihdantatalous. Verotus 3/2002, s. 244 - 259.

Määttä 2007

Määttä, Kalle. Veropolitiikka: Teoria ja käytäntö. Helsinki 2007.

Niskakangas 2011

Niskakangas, Heikki. Veropolitiikka. 1. painos. Helsinki 2011.

Ojala 2002

Ojala, Ilkka. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ja maatalouden harjoittajan yritystulon pääomatulo-osuus vuoden 2001 verotuksessa. Verotus 1/2002, s. 84 - 90.

Ossa 2013

Ossa, Jaakko. Tuloverolaki käytännössä. Helsinki 2013.

Penttilä 2003

Penttilä, Seppo. Yrityksen omistajan tuloverotus. 2., uudistettu painos. Jyväskylä 2003.

Ratkaisujen Suomi 2015

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.
<http://valtioneuvosto.fi/sipilan-hallitus/hallitusohjelma>

Rekola 1955

Rekola, Esko. Kunnallisverotuksen pääpiirteet. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja, n:o 73. Porvoo 1955.

Rekola 1947

Rekola, Aarne. Tulo- ja omaisuusverolaki. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja, n:o 11. Porvoo 1947.

Salin 2015

Salin, Marjo. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. 12. uudistettu painos. Vantaa 2015.

Tikka 1990

Tikka, Kari S. Veropolitiikka. Jyväskylä 1990.

Verohallinnon kannanottoja 2013 - lisävähennys

Lisävähennys lisääntyneiden elantokustannusten perusteella - puutteellinen selvitys. Dnro A44/200/2013.

Verohallinnon sanasto

Verohallinnon Internet-sivujen sanasto. Hakusanat ammatinharjoittaja ja liikkeenharjoittaja. Päivitetty 6.4.2011. Viitattu 21.3.2016.
http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto?l=.

VH:n ohje 16.2.2016

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan nettovarallisuus tuloverotuksessa. Antopäivä 16.2.2016. Dnro A20/200/2016.

VH:n yhtenäistämisohje 2015

Verohallinnon yhtenäistämisohjeet vuodelta 2015 toimitettavaa verotusta varten. Antopäivä 4.1.2016. Dnro A172/200/2015.

Voipio 1971

Voipio, Jaakko. Peitelty voitonsiirto ja kunnallisverotus. 1971.

Wikström 1985

Wikström, Kauko. Valtion tuloveron rakenne. Tutkimus tuloveron rakenteesta ja sen peruspiirteiden historiallisesta kehityksestä. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 52. Turku 1985.

Wikström 2008

Wikström, Kauko. Yleiset opit verotuksessa. No taxation without representation. Magna Carta 1215. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, julkisoikeuden sarja A:37. 4. uudistettu painos. Turku 2008.

Lyhenteet

ArvL	laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1148
AsK	asetuskokoelma, vuoteen 1889 asti asetuskokous
Dnro	diaarinumero
EETOL	tulo- ja omaisuusverolaki 3.8.1920/207
EETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 31.12.1974/1043
ETOL	tulo- ja omaisuusverolaki 5.12.1924/306
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 29.12.1988/124
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
HE	hallituksen esitys
KHO	korkein hallinto-oikeus
KKunA	asetus kunnallishallituksesta kaupungissa 8.12.1873/40
KM	komiteanmietintö
KPL	kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
KunL	kunnallislaki 642/48
KVL	keskusverolautakunta
L	laki
MKunA	asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta 15.6.1898/21
MVL	maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543

OYL osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

T taltio

TappiontasausL

laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa 24.6.1968/362

TOL tulo- ja omaisuusverolaki 19.11.1943/888

TVL tuloverolaki 30.12.1992/1535

VerL verotuslaki 12.12.1958/482

VH Verohallinto

VMenL laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

vp valtiopäivät

1 Johdanto

1.1 Tulolähdejako

1.1.1 Tulolähteen määritelmä ja merkitys

Tulolähteet ovat verojärjestelmässämme olennainen ja näkyvä osa verotettavan tulon laskentaa. Kaikki tulonhankinta jaetaan toiminnan luonteen ja tulon lähteen perusteella joko elinkeinotoiminnan, maatalouden tai muun toiminnan eli niin sanotun henkilökohtaisen tulon tulolähteeseen. Kunkin tulolähteen verotettava tulo lasketaan oman tuloverolakinsa perusteella. Elinkeinotoiminnan tuloksen laskenta tapahtuu lain elinkeinotulon verottamisesta¹ (L 24.6.1968/360) mukaisesti ja maatalouden tuloksen laskenta maatilatalouden tuloverolain (L 15.12.1967/543) perusteella. Elinkeinotoiminnan määritelmä on EVL 1.2 §:ssä, jonka mukaan elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammatti-toimintaa. Maatalouden määritelmä on MVL 2 §:ssä: ”Maataloudella tarkoitetaan varsinaista maataloutta sekä sellaista erikoismaataloutta taikka maa- tai metsätalouteen liittyvää muuta toimintaa, jota ei ole pidettävä eri liikkeenä. Maatilalla tarkoitetaan tässä laissa itsenäistä taloudellista yksikköä, jolla harjoitetaan maa- tai metsätaloutta.” Jos tulo ei kuulu EVL:n tai MVL:n soveltamisalaan, verotettava tulo kuuluu muun toiminnan tulolähteeseen, jolloin siihen sovelletaan tuloverolakia (L 30.12.1992/1535).

Tulolähteiden merkityksellisyys verovelvollisen verotuksessa on erityisesti niiden erillisyydessä: tappioita ei voi kuitata tulolähderajojen yli². Tulolähteellä ja sovellettavalla tuloverolailla on merkitystä myös siksi, että eri tuloverolait sisältävät jonkin verran toisistaan poikkeavia säännöksiä. Esimerkiksi EVL 6b § on yhteisöjen käyttöomaisuusosakkeiden verovapaussäännös, jota vastaavaa säännöstä ei löydy muista tuloverolaeista. Kaikkien tulolähteiden verotettavat

---

¹ Laista käytetään jäljempänä EVL-lyhennyksen lisäksi myös nimitystä elinkeinoverolaki.

² Poikkeuksena TVL 59.1 §, jonka perustella luonnollinen henkilö voi tietyissä tilanteissa vaatia elinkeinotoiminnan tai maatalouden tappion vähentämistä pääomatuloista.

tulot verotetaan verovuodelta yhteenlaskettuna. Ainoastaan tappiot pidetään erillään omissa tulolähteissään.

Tulolähde käsitteenä liittyy kiinteästi vero-oikeuden perusterminologiaan. Kyse on vero-oikeudellisen ajattelun ”arkkityypistä”, tavasta hahmottaa tiettyjä verotuksen perusasioita. Vaikka tulolähteen käsite poistettaisiin lainsäädännöstä, se ei välttämättä heti poistaisi tulolähdeajattelua. Tulolähdeajattelu on peräisin jo tuloverotusta edeltävältä ajalta. Tuolloin oli voimassa niin sanottu tulolähdeverotuksellinen järjestelmä. Verotus kohdistui suureen määrään erilaisia tuloja, kuten maatalous, teollisuus, kauppa, rakennusten omistus ja palkka, mutta jokaisella tuloryhmällä koskivat jossain määrin erilaiset säännöt.³

1.1.2 Tulolähdejako eri yritysmuodoissa

Tulolähdejako koskee kaikkia verovelvollisia tulonhankkimistoiminnan luonteesta tai toimintamuodosta riippumatta. Viime vuosina julkisuudessa on ollut keskustelua tulolähdejaosta ja erityisesti sen poistamisesta⁴. Esimerkiksi valtiovarainministeriön asettama elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmä tarkasteli vuonna 2013 julkaistussa mietinnössään aihetta erityisesti osakeyhtiöiden kannalta. Työryhmän näkemyksen mukaan osakeyhtiön tulolähdejako on osittain ongelmallinen esimerkiksi omaisuuslajeihin liittyvien tulkintaongelmien vuoksi. Työryhmä suosittelee, että tulolähdejako poistettaisiin ja yhtiöiden tulo verotettaisiin yhdessä tulolähteessä.⁵

Yhteisöjen tulolähdejaosta on keskusteltu, koska yhteisöt ovat juridisesti itsenäisiä oikeushenkilöitä ja verosubjekteja. Niitä verotetaan samalla yhteisöverokannalla kaikista tulolähteistä kertyvistä tuloista, joten tulolähteiden erillisyyden tarve on kyseenalaistettu. Tulolähdejakoa saatetaan lisäksi pitää hallinnollisesti raskaana, koska se lisää kirjanpitokustannuksia ja monimutkaistaa verotuspro-

---

³ Myrsky 1992, s. 348.

⁴ Keskustelua on käyty jo EVL:n säätämisajoista lähtien. Jaakko Voipio arveli jo vuonna 1979 ilmestyneessä kirjassaan Elinkeinoverolain tausta, synty ja kehittyminen (Suomen lakimiesliiton kirjasarja n:o 58, Helsinki 1979), että ”-- tulolähdejärjestelmä saattaa jo aivan lähitulevaisuudessa osoittautua liian kankeaksi ilmiöksi nykyaikaisessa yritysverotuksessa.”, s. 75.

⁵ Ks. tarkemmin Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 41 - 54 sekä luku 4.1.2.

sessia. Tulolähteiden erillisuus voi aiheuttaa joissakin tapauksissa myös rahoitusongelmia. Koska tappiollisia tulolähteitä ei voi kuitata voitollisista tulolähteistä, yhtiö voi joutua maksamaan tuloveroa, vaikka koko yhtiön tulos olisi tappiollinen.

Luonnollisten henkilöiden tulolähdejako on aihe, joka ei ole saanut mainittavasti näkyvyyttä. Tulolähdejaon olemassaoloa ei kyseenalaisteta, koska tulolähdejakoa pidetään todennäköisesti aidompana silloin kun verovelvollinen on luonnollinen henkilö eikä oikeushenkilö. Esimerkiksi osakeyhtiö on varta vasten perustettu tulonhankkimistoimintaa varten – onhan OYL 1:5 §:n mukaan yhtiön tarkoituksena tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin mainita⁶. Luonnollinen henkilö voi sen sijaan hankkia tuloja ilman, että tulonhankkimistarkoitus on selvä. Esimerkkinä voidaan mainita ravihevostoiminta, jota voidaan verotuksessa käsitellä niin harrastusluonteisena toimintana kuin maataloutena tai elinkeinotoimintanakin⁷. Oikeushenkilöillä ei voi olla tällaista harrastusluonteista tulonhankkimistoimintaa. Kysymys siitä, miksi nimenomaan luonnollisen henkilön tulolähdejakoa pidetään itsestäänselvyytenä, on osittain tämän tutkielman innoittaja ja syy.

Henkilöllä voi olla tuloverolain 61 §:n mukaisia varsinaisia ansiotuloja, kuten palkkatuloja, sekä TVL 62 §:n mukaiset ansiotulo-osuudet elinkeinotoiminnasta ja maatalouden harjoittamisesta. Vastaavasti pääomatuloja voivat olla TVL 32 §:n mukaiset pääomatulot, kuten korot ja vuokratulot, sekä TVL 38 §:n mukainen yritystulon pääomatulo-osuus elinkeinotoiminnan ja maatalouden jaettavista tuloista. Ansio- ja pääomatulolajin tappiot vähennetään tuloverolain 118 §:n mukaisesti 10 seuraavan vuoden aikana saman tulolajin kertyvistä tuloista. Elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappiot vähennetään TVL 119 §:n mukaisesti saman tulolähteen tuloksesta seuraavan 10 verovuoden aikana.

---

⁶ Osakeyhtiöitä ei ole verotuksessa sivuutettu kuin lähinnä niissä tilanteissa, joissa osakkaan palkkatuloja on yritetty muuttaa keinotekoisesti yhtiön elinkeinotuloksi. Ks. esim. KHO 24.11.1987 T 5207 tai VH:n ohje: Veron kiertämissäännöksen soveltaminen, dnro A126/200/2014, kohta 7.2 Osakeyhtiön sivuuttaminen.

⁷ Ks. esim. Verohallinnon esitys Hevosalan yritysten verottamisesta. Liisa Rintala 9.4.2008, Uudenmaan verovirasto, Lohja. Saatavilla osoitteessa: http://www.hevosjalostusliitot.fi/portaali/fi/pdf/Hevosalan_yritysten_tuloverotuksesta.pdf

Laissa elinkeinotulon verottamisesta säännellään elinkeinotoiminnan verotettavan tulon laskemisesta ja tuloverolaissa kyseisen tulon verottamisesta. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verotus on henkilöverotusta. TVL-tulolähde synnyttää verovelvolliselle luonnostaan pääoma- ja ansiotuloja, mutta myös EVL- ja MVL-tulolähteiden verotettava yritystulo jaetaan kaavamaisin perustein pääoma- ja ansiotuloon. Kaikista tulolähteistä kertyneet pääoma- ja ansiotulot lasketaan valtion- ja kunnallisverotuksessa yhteen, jonka jälkeen saadaan selville verovelvollisen verotettava tulo verovuodelta. Yhteisöllä vastaavaa jakoa tulolajeihin ei tehdä, vaan yhteisöjen vero lasketaan kunkin tulolähteen verotettavasta tulosta erikseen.

Luonnollisen henkilön tulonhankinnan rinnalla on hyvin vahvasti myös hänen yksityistaloutensa ja elantomenot. Elantomenot eivät ole tuloverotuksessa vähennyskelpoisia, koska ne eivät ole tulon hankkimisesta johtuneita menoja TVL 31.4 §:n perusteella⁸. Verovelvollisen on pidettävä ne erillään niin henkilökoh-taisen tulonhankinnan kuin elinkeinotoiminnankin kuluista. Yhteisöillä vastaavaa jaottelua ei ole, koska niillä ei yleensä voida katsoa olevan elantomenoja. Kirjallisuudessa on esitetty jonkin verran näkemyksiä siitä, että elinkeinotoiminnassa on todellisuudessa tuloverolain mukaista tulonhankintaa laajempi tulonhankkimiskulujen vähennysoikeus⁹, mutta tämänkään ei pitäisi mahdollistaa elantomenojen vähennyskelpoisuutta.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan veroilmoituksessa on kohtia, joissa yksityinen elinkeinonharjoittaja voi omilla valinnoillaan vaikuttaa elinkeinotulon verotukseen. Esimerkiksi elinkeinotoiminnan tappioita voi vaatia vähennettäväksi saman verovuoden pääomatuloista TVL 59.1 §:n perusteella. Jos pääomatuloja ei ole, tappiota voidaan vähentää suoraan ansiotulojen tuloverosta alijäämähyvityksen avulla. Toiminimiyrittäjä voi myös itse vaikuttaa elinkeinotoiminnan tulon

---

⁸ Ks. aiheesta lisää esim. Lassi Kilpi: Luonnollinen vähennys vai elantokustannus?, Verotus 5/1962, s. 177 - 190 tai Matti Myrsky: Elantomenojen vähentämisen kieltö ja luonnolliset vähennykset, Verotus 2/1992, s. 162 - 172.

⁹ Ks. esim. Lassi Kilpi: TVL:n ja EVL:n keskinäisen suhteen merkitys yksittäisissä laintulkintakysymyksissä, Verotus 2/1985, s. 79 - 80 tai Antti Pekkala: Päivittäisten matkojen lisääntyneistä elantokustannuksista ja verovelvollisten yhdenvertaisesta kohtelusta, Verotus 5/2003, s. 478 - 496.

pääomatulona verotettavaan osuuteen valitsemalla prosenttiosuuden, jolla yritystulo jaetaan nettovarallisuuden avulla pääomatuloksi ja ansiotuloksi. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi TVL 38.1 §:n perusteella valita, onko elinkeinotulo kokonaan ansiotuloa vai nettovaroista laskettuna joko 10 %:sti tai 20 %:sti pääomatuloa.

Elinkeino toiminnan verotus kohdistuu erilaisten yritysten nettotulokseen eli voittoon. Kun luonnollinen henkilö harjoittaa elinkeino toimintaa, on luonnollista ajatella, että tällaista tuloa kuuluu verottaa, koska tulo kuuluu välittömästi hänen varallisuuteensa. Neutraalisuussyistä luonnollisen henkilön saamaa tuloa tulee verottaa siitä riippumatta, saako hän sen työsuhteessa tehdystä työstä vai itsenäisesti harjoittamastaan tulonhankkimistoiminnasta. Luonnollisten henkilöiden elinkeinotulon verotus on siten perusteltua ja ongelmana voikin olla lähinnä tulon laskennan määrittely. Yhtiöihin kohdistuvan tuloverotuksen perusteluista voidaan joutua etsimään vähän kauempaa. Voitaisiin ajatella, että oikeushenkilömuotoista yritystä ei verotettaisi, vaan verotus tapahtuisi siinä vaiheessa, kun tuloa siirretään oikeushenkilöstä sen omistajille. Yhtiöstä tulisi tällöin elinkeino toiminnan harjoittamisen verovapaa saareke, jonne kohdistettaisiin ja kumuloidaisiin tuloja, jotka eivät sinne luontevasti kuulu. Siten myös oikeushenkilöihin kohdistuu tuloverotus, joka varmistaa ja täydentää luonnollisten henkilöiden tuloverotusta.¹⁰

1.2 Tutkimusaihe

1.2.1 Tutkimusaiheen esittely

Tutkielma käsittelee liikkeen- ja ammatinharjoittajan¹¹ tuloverotusta ja tulolähdejakoja. Verohallinnon sanastossa ammatin- ja liikkeenharjoittajat määritellään seuraavasti: ”[Ammatinharjoittaja] Itsenäinen yrittäjä, joka harjoittaa elinkeino toimintaa omaan lukuunsa ja vastaa taloudellisesti omista sitoumuksistaan. Ammatinharjoittajan toiminta perustuu pääsääntöisesti yrittäjän henkilökohtai-

---

¹⁰ Tikka 1990, s. 84.

¹¹ Jäljempänä käytetään myös termejä toiminimi yrittäjä tai yksityinen elinkeinonharjoittaja.

seen ammattitaitoon, eikä toimintaan sitoudu merkittäviä pääomia. Ammatinharjoittaja saa halutessaan pitää vain yhdenkertaista kirjanpitoa. [Liikkeenharjoittaja] Liikkeenharjoittajan tulee pitää kahdenkertaista suoriteperusteista kirjanpitoa. Liikkeenharjoittaja voi esimerkiksi tuottaa raaka-aineiden, koneiden, työntekijöiden tai muiden tuotantotekijöiden avulla tuotteita tai palveluita, joiden myynnillä hän hankkii itselleen tuloa.”¹²

Tulolähdejako on tuloverojärjestelmämme peruskäsite, jota ei useinkaan perustella vaan se otetaan annettuna. Tulolähdejaon tai tuloverotuksen historiaa esitellään jonkin verran alan tutkimuksissa¹³ ja oikeuskirjallisuudessa¹⁴, mutta ei niinkään opetuksessa. Tuloverotuksen ja tulolähdejaon historiaselvitys on tarpeellinen tässä tutkielmassa, koska tarkoituksena on tarkastella tulolähdejakoa kokonaisuutena. Tavoitteena on saada kokonaiskuva siitä, miksi yksityisiä elinkeinonharjoittajia verotetaan nykyisellä tavalla. Kun tutkielmassa on kartoitettu syitä ja perusteluita sekä nykytilannetta, niiden pohjalta on tarkoitus pohtia, miten toiminimiyrittäjien tulolähdeajattelu ja verotus voisivat kehittyä tulevaisuudessa.

Tutkielmassa on tarkoitus etsiä verolainsäädännöstä olennaisimmat säännökset, jotka koskevat vain toiminimiyrittäjiä¹⁵. Kyseiset säännökset eivät sinänsä poikkea tulolähdeajattelusta vaan nämä erityissäännökset ovat seurausta luonnollisen henkilön erilaisesta verovelvollisasemasta yhteisöihin nähden. Tutkielmassa on tarkoitus etsiä verolainsäädännöstä näitä erityissäännöksiä ja niiden

---

¹² Verohallinnon sanasto, www.vero.fi.

¹³ Heini Rautiainen on tehnyt vuonna 2011 Tampereen yliopistossa pro gradu -tutkielman Tulolähdejaon tausta ja merkitys Suomen yhteisöverotuksessa - näkökulmana arvopaperiluovutukset. Rautiaisen tutkielma sisältää seikkaperäisen selvityksen tulolähdejaon historiasta. Rautiaisen tutkimus on keskittynyt yhteisöjen verotukseen, erityisenä painopistealueenaan arvopaperiluovutukset.

¹⁴ Oikeuskirjallisuudessa, ainakaan verotusta käsittelevissä yleisteoksissa, ei ole kovinkaan paljon tulolähdejakoon liittyvää historiallista pohdintaa. Tulolähdejakoa koskevia yleisiä kirjoituksia on tehty erityisesti silloin, kun tuloverojärjestelmässä on tapahtunut muutoksia. Ks. esim. Matti Myrsky: Tulolähteistä uudessa tuloverojärjestelmässä, Verotus 1/1993, s. 17 - 19 tai Pauli K. Mattila: Tulolähdejaosta ja sen merkityksestä verotuksessa, Verotus 2/2009, s. 131 - 144. Yhteisöjen tulolähdejako on ollut aiheena esillä säännöllisesti. Ks. esim. Edward Andersson: Tulolähdejaon merkitys yritysverotuksessa erityisesti yhteisöjen kohdalla, Verotus 2/1998, s. 126 - 135.

¹⁵ Osa säännöksistä saattaa koskea myös maataloudenharjoittajia tai henkilöyhtiöitä, mutta tarkastelu tehdään tutkimusrajauksen mukaisesti vain yksityisen elinkeinonharjoittajan kannalta.

historiallisia perusteluja. Taustoitusta on tarpeen, jotta tulolähdejaon ja luonnollisen henkilön elinkeinotulon verottamisen tulevaisuutta voidaan pohtia. Perusteluiden avulla on tarkoitus muodostaa myös kokonaiskäsitys siitä, mitä eroja elinkeinotulon laskennassa on osakeyhtiöiden elinkeinotulon laskentaan ja miksi.

Tutkielman tavoitteena on kartoittaa tuloverotuksen ja tulolähdejaon syntyä ja kehitystä, nykytilaa ja pohtia näihin pohjautuen tulevaisuuden näkymiä. Tarkoituksena ei ole käsitellä vain verolakien yksittäisiä pykäläitä ja niiden sisältöä, vaikka tätäkin tutkielma sisältää, vaan tavoitteena on pikemminkin tarkastella järjestelmää kokonaisuutena. Koska tutkielma keskittyy tulolähdejakoön, erityisenä mielenkiinnon kohteena ovat ne tilanteet, joissa tulolähteiden asettamista raameista poiketaan. Tavoitteena on etsiä nämä tilanteet ja löytää syitä niiden olemassaololle.

1.2.2 Tutkielman rajaus

Tutkimusaihe on saanut innoituksensa toiminimiyrittäjien verotuksesta, joten tutkielma käsittelee luonnollisen henkilön tuloverotusta ja tulolähdejakoa keskittyen erityisesti elinkeinotulon verotukseen. Aihe on rajattu välittömään verotukseen, joten välillisen verotuksen kysymykset jäävät tutkielman ulkopuolelle. Tutkielman keskiössä on elinkeinotoiminnan ja henkilökohtaisen tulolähteen välillä olevat liitoskohdat ja toiminimiyrittäjän verotusta koskevat EVL:n erityiskysymykset. Maataloutta koskevia seikkoja sivutaan tutkielmassa tarpeellisilta osin, mutta maatalouden tulolähdettä itsessään ei käsitellä, jotta aihe pysyy rajattuna ja hallittuna.

Tutkielmassa käsitellään yleisesti verovelvollisen luonnollisen henkilön kotimaasta saamia tuloja ja niiden verotusta. Yhteisöjen tai yhtymien verotusta ei käsitellä, koska tutkimusongelmat keskittyvät luonnollisen henkilön elinkeinotoiminnasta saatavan tulon verotukseen. Jos tutkielma käsitelisi tulolähdejakoa yleisesti verovelvollista rajaamatta, aihe olisi liian laaja työn tavoitelaajuuteen

nähdessä. Luonnollisen henkilön tulolähdejako on perusteltu aiherajaus, koska sitä on tutkittu vähemmän kuin esimerkiksi yhteisöjen tulolähdejako¹⁶.

Tutkielman tarkoituksena ei ole käsitellä sitä, mihin tulolähteeseen jokin tulo kuuluu. Palkkaa vai elinkeinotuloa -tyylinen pohdinta rajataan siten tutkimusaiheen ulkopuolelle. Koska tutkielmassa käsitellään luonnollisen henkilön verotusta EVL- ja TVL-tulolähteissä, tutkielmaan olisi ollut mahdollista sisällyttää pohdintaa tulolähteiden rajanveto-ongelmista. Aihe olisi tarpeeksi laaja omaksi tutkimukseksi¹⁷, joten tutkielman laajuuden asettamien rajoitusten vuoksi kyseistä aihealuetta ei käsitellä. Elinkeinotulon käsite vastaa siten sen yleistä sisältöä¹⁸, eikä jonkin tietyn erän tulolähdestatusta kyseenalaisteta. Toisaalta kyseinen pohdinta ei ole tarpeellistakaan, koska tutkielman näkökulmana on enemmänkin tuloverojärjestelmä kokonaisuudessaan kuin yksittäisen tuloerän verotus.

Tulolähdejaon olemassaolon perusteluita ja mielekkyyttä voisi tutkia eri yhtiömuodoissa harjoitetun toiminnan tuloverotuksen kautta. Tutkielman ensisijaisena tavoitteena on syventyä yksityisten elinkeinonharjoittajien verotukseen, joten vertailua eri yhtiömuodoissa harjoitetun elinkeinotoiminnan välillä ei varsinaisesti tehdä. Koska erilaiset neutraliteettinäkökohdat ovat tuloverotuksessa vahvasti läsnä, tutkielmassa viitataan usein palkansaajien tai yhteisöjen verotukseen. Tutkielmassa käsitellään yhteisöjen tulolähdejakoon liittyviä näkökohtia aiheen taustoittamiseksi. Yhteisöjen tulolähdejaon muutosehdotuksia käsitellään etenkin tulevaisuuden vaihtoehtoja pohdittaessa. Varsinaista vertailua ei kuitenkaan ole tarkoitus tehdä. Muiden maiden tuloverojärjestelmiin ja mahdollisiin tulolähdejakoihin perehtyminen vaatisi asian laajuuden vuoksi oman tutkimuksensa ja oman kysymyksenasettelunsa. Asiaa ei tämän vuoksi ole tarkoitus käsitellä.

---

¹⁶ Ks. esim. Mira Leppäsen Turun yliopistossa tekemä pro gradu tutkielma: Tulolähdejako osakeyhtiön verotuksessa - tarpeeton reliikki vai välttämätön paha? Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, 2010.

¹⁷ Ks. aiheesta esim. Valpuri Kulovaara: Liiketoimintaa vai ei? EVL:n ja TVL:n rajanvetokriteerit pk-yrityksissä, Edita 2013 tai Valpuri Kulovaara: Yksityishenkilön elinkeinotoiminnasta verotuksessa (referee-artikkeli), Verotus 1/2015, s. 77 - 92.

¹⁸ Liike- ja ammattitoiminnan määrittelystä ks. esim. Andersson - Penttilä 2014, s. 17 - 24 tai Lassi Kilpi: Käsitteistä elinkeino, yritys, liike ja ammatti, Lakimies 1955, s. 73 - 111.

Tutkielmassa ei oteta muutamaa mainintaa laajemmin kantaa kirjanpitolainsäädäntöön tai verotuksen asettamiin vaatimuksiin kirjanpidolle. Aihetta on tarkoituksena tarkastella puhtaasti verolainsäädännön kautta tutkielman aiheen rajaamiseksi ja rakenteen yksinkertaistamiseksi.

1.2.3 Tutkimuskysymykset

Edellä esitettyjen aihekartoitusten ja -rajausten perusteella tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten nykyinen tulolähdejako on syntynyt?
2. Mitä erityispiirteitä toiminimiyrittäjän elinkeinotulon laskennassa ja verotuksessa on?
3. Millaisia ongelmia nykyinen tulolähdejako voi aiheuttaa toiminimiyrittäjän verotuksessa?
4. Millaisia muutosvaihtoehtoja toiminimiyrittäjän verotuksessa voisi tulevaisuudessa olla?

Kysymyksiä ei ole haluttu muotoilla liian yksityiskohtaisiksi, jotta niiden määrä pysyy tutkielman laajuus huomioon ottaen mielekkäänä. Tarkoituksena ei ole käsitellä vain yhtä tarkoin määriteltyä aihetta, vaan saada yleiskatsaus luonnollisen henkilön tulolähdejakoon liittyvistä taustoista, nykytilasta ja tulevaisuudesta. Tutkimuskysymykset on määritelty tämän vuoksi yleistasoiksi. Tutkimuskysymykset noudattelevat tutkielman ajallista perspektiiviä: eilen, tänään ja huomenna -osioista on kustakin omat kysymyksensä.

1.3 Tutkielman toteutus

1.3.1 Tutkielman rakenne ja tutkimusmetodit

Tutkielman rakenne noudattaa oikeustieteellisen tutkimuksen peruskaavaa. Johdannossa esitellään aihe perusteluineen, aiheajaukset, tutkimusmetodit sekä tutkimuskysymykset. Varsinainen tutkimusosio jakautuu kolmeen pääluokkaan (luvut 2 - 4) tutkimusaiheen ja -kysymysten jakoa noudatellen. Luku kaksi

on historiakatsaus tuloverotuksen, tulolähdejaon ja elinkeinoverolain syntyyn. Luku kolme on ammatin- ja liikkeenharjoittajan tuloverotuksen erityispiirteisiin keskittyvä osio, joka käsittelee aihetta nykytilanteen mukaisena. Neljäs luku on eräänlainen päätös ajalliselle tarkastelulle. Siinä keskitytään pohtimaan aiemmissa luvuissa esitettyjen seikkojen perusteella toiminimiyrittäjän tuloverotuksen ja tulolähdejaon tulevaisuutta. Luvussa kartoitetaan ensin, millaista keskustelua tulolähdejaon tulevaisuudesta on yleisesti käyty. Sen jälkeen pohditaan, millaisia vaihtoehtoja nykyiselle tuloverojärjestelmälle ja tulolähdejaolle voisi olla ja mitä ongelmia niihin mahdollisesti sisältyisi. Tutkielma päättyy lukuun viisi, joka kokoaa yhteen tutkimuskysymysten vastaukset.

Vero-oikeuden pro gradu -tutkielma on luonteeltaan oikeustieteellinen. Lainoppi eli oikeusdogmatiikka on oikeustieteellisessä tutkielmassa eniten käytetty metodi. Lainoppi tarkastelee voimassaolevaa oikeutta. Sen päätehtävänä on voimassaolevien oikeusnormien sisällön selvittäminen eli tulkitseminen ja niiden jäsentäminen eli systematisointi. Tulkinta on tärkeää, koska tutkimuksen kohteena ovat kirjallisessa muodossa esitettävät oikeusnormit. Tulkinnassa käytetään erilaisia tulkintaperiaatteita, kuten sanamuodon mukaista tulkintaa, systemaattista tulkintaa tai historiallista tulkintaa. Historiallinen tulkinta pyrkii selvittämään lainsäätäjän tarkoitusta ensisijaisesti lain esitöiden avulla.¹⁹

Tutkielman sisältö rakentuu ajallisesti historiasta nykytilan kautta tulevaan, joten myös käytettävät tutkimusmenetelmät on valittu sen mukaisesti. Tutkimusmenetelmä on lainopillinen. Tutkielman pääpaino on erityisesti liikkeen- ja ammatinharjoittajan verotusta koskevan sääntelyn oikeudellisen sisällön systematisoinnissa. Lisäksi käytetään myös historiallista tulkintaa, jolla voidaan selvittää voimassaolevien toiminimiyrittäjää koskevien erityissäännösten syitä ja perusteluja.

Tulolähdejaon synnyn ja taustan selvittämiseen keskittyvän osion tutkimusmetodi on oikeushistoriallinen. Oikeushistoria voidaan luokitella oikeuden monitieteisiin. Se tutkii esimerkiksi oikeusnormien tai oikeudellisten katsomusten ja

---

¹⁹ Hirvonen 2011, s. 21 - 22, 36 - 39.

ajattelun historiallista kehitystä. Oikeus hahmotetaan ajan ja paikan kontekstissa.²⁰ Tavoitteena on tarkastella verolainsäädännön syntyä ja kehitystä. Tutkielmassa pitäydytään säädöshistoriallisessa tarkastelussa. Kokonaisuus huomioon ottaen tutkielman kannalta ei ole olennaista pohtia yhteiskunnan ja verolainsäädännön muutosten välisiä suhteita laajemmin.²¹ Oikeushistoriallinen tutkimusote etsii esimerkiksi tuloverolakien ja sitä kautta tulolähdejaon syntyhetkellä vallinneista olosuhteista ja oikeustilasta syitä siihen, miksi lait säädettiin.

Tutkielman viimeinen osio keskittyy tulevaisuuteen ja erilaisten vaihtoehtojen kartoittamiseen sekä niiden punnintaan. Tutkimusmenetelmä ei siten voi olla puhtaasti lainopillinen vaan mukana on oikeuspoliittista tutkimusotetta. Verouikeudessa oikeuspoliittinen tutkimus esiintyy veropolitiikkana. Veropolitiittisen tutkimusotteen avulla verolainsäädäntöä voidaan tarkastella muutoksessa olevana ilmiönä ja pyrkiä analysoimaan voimassa olevan ja parhaan mahdollisen saavutettavissa olevan lainsäädännön eroja. Tällaisen analysoinnin perusteella voidaan esittää perusteltuja ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi.²² Veropolitiittinen tutkimus voidaan jakaa normatiiviseen ja positiiviseen. Kun selvitetään esimerkiksi, minkälainen veropolitiittinen vaihtoehto pitäisi omaksua, minkälainen verotuksen painopisteen pitäisi veropolitiikassa olla tai mitä hyvän verojärjestelmän ominaisuudet ovat, kyse on normatiivisesta tutkimusotteesta. Kun tutkitaan esimerkiksi sitä, minkälaisia vaikutuksia säädetyillä tai säädettäväksi harkituilla verovaihtoehtoilla on, tai mitkä tekijät käytännössä vaikuttavat omaksumisiin veropolitiittisiin valintoihin, kyse on positiivisesta veropolitiittisesta tutkimuksesta.²³ Tämän tutkielman veropolitiittinen ote on enemmänkin normatiivinen kuin positiivinen, koska laajempi esitettyjen vaihtoehtojen vaikutusten arviointi ei aiheirajaus ja tutkielman laajuus huomioon ottaen ole mahdollista.

---

²⁰ Hirvonen 2011, s. 28.

²¹ Myrsky 2013, s. 5 - 6.

²² Myrsky 2013, s. 5.

²³ Määttä 2007, s. 7.

1.3.2 Lähdeaineisto

Tutkielman lähdeaineisto on suurelta osin lainsäädäntöä, lainvalmisteluaineistoa sekä oikeuskirjallisuutta. Tuloverolaki ja elinkeinoverolaki ovat olennaisimmat käsiteltävät lait. Lainvalmisteluaineistolla on korostunut asema lähdeaineistona, koska tutkielmassa pyritään kartoittamaan nykysäännöksiä perusteluista sekä niiden pohjalta heijastelemaan tulevaisuuden vaihtoehtoja. Koska tutkielma sisältää historiallisen osuuden, tutkielmassa käsitellään myös vanhempia, jo kumottuja tuloverolakeja. Tuloverolait ja niihin liittyvät hallituksen esitykset muodostavat siten lähdeaineiston päärunon.

Verotusta koskeva lainsäädäntö saattaa vanhentua nopeasti, joten lähdeaineistona suositellaan yleensä käytettäväksi mahdollisimman tuoretta oikeuskirjallisuutta. Elinkeino- ja tuloverotuksen perusteoksista onkin pyritty käyttämään ajantasaisia painoksia, mutta tutkielmassa käytetään historiallisen näkökulman takia myös vanhempaa kirjallisuutta. Lähdeaineistossa on myös useita verojärjestelmää ja veropolitiikkaa käsitteleviä yleisteoksia. Oikeuskirjallisuuden ohella lähdeaineistona käytetään myös alan ammattilehtiä, lähinnä Verotus-lehteä. Tutkimusaiheen rajauksen takia oikeustapaukset eivät ole lähdeaineistona merkittävässä roolissa, vaikka oikeustieteellisessä tutkimuksessa niillä voi olla hyvinkin keskeinen asema. Tutkielman nykytilannetta kartoittavassa osiossa, jossa käsitellään EVL:n ja TVL:n yksittäisiä säännöksiä, esittelyyn otetaan joitain kyseisten säännösten soveltamisen kannalta keskeisiä oikeustapauksia.

2 Tuloverotuksen ja tulolähdejaon historia

2.1 Kunnallisverotus

2.1.1 Kunnallisverolait

Kunnallisverosta tuli pysyvä tuloverotusmuoto ennen valtionveroa. Kunnallisveroa koskevia pidempiaikaisia säädöksiä oli alkujaan kaksi, asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta (MKunA 15.6.1898/21) ja asetus kunnallishallituksesta kaupungissa (KKunA 8.12.1873/40). Näiden asetusten varsinaista kunnallishallintoa koskevat säännökset korvattiin vuonna 1917 uudella lainsäädännöllä, jonka jälkeen MKunA ja KKunA²⁴ sisälsivät enää verotusta ja manttaalikuntia koskevan sääntelyn. Asetuksia muutettiin vuosien kuluessa paljonkin, jolloin asetusten vanhan rakenteen säilyttämisvaatimuksen takia säädöksistä tuli hankalia ja vaikeaselkoisia. Myös se koettiin hankalaksi, että kuntien ja kaupunkien verotuksesta säädeltiin edelleen eri asetuksissa, vaikka niissä ei enää mainittavaa eroa ollutkaan.²⁵ Asetukset olivat voimassa, joskin lopulta täysin muutettuihin, aina vuoteen 1974 asti, jolloin ne kumottiin EETVL:n säätämisen yhteydessä²⁶. Vain KKunA:n manttaalikuntia koskeva säännös jätettiin voimaan²⁷, mutta sekin kumottiin TVL:n säätämisen yhteydessä vuonna 1992.

Tuloverotuksen alkutaival kunnissa oli erilainen maalla ja kaupungeissa. Ennen vuoden 1898 asetusta verotus oli maalaiskunnissa hyvin kirjavaa. Taustalla oli vuonna 1865 annettu asetus kunnallishallituksesta maalla (AsK 1865/4). Kunnilla oli käytössä erilaisia verotusmuotoja, kuten maaveron kaltaisia veroja maatalouden verotukseen ja tilattoman väestön verotuksessa henkilö- tai tuloverotusta tai niiden yhdistelmää. Kunnilla oli suuri valinnanvapaus verotuksen järjestämiseksi, joten verotus eri kuntien välillä oli hyvin vaihtelevaa. Vuonna 1891

---

²⁴ Jäljempänä käytetään myös termiä asetukset.

²⁵ HE 40/1974 vp, s. 2.

²⁶ Andersson - Linnakangas 2006, s. 1.

²⁷ HE 40/1974 vp, s. 2.

maaseudun verotuskäytäntöä selvittämään asetettu Kunnalliskomitea²⁸ ehdotti käytännön selkeyttämistä vähentämällä kuntien valinnanvapautta sekä siirtymällä pelkästään tuloon perustuvaan verotukseen. Komitean selvitystyö ja ehdotukset johtivat lopulta MKunA:n säätämiseen vuonna 1898. Kaupunkilaisten verotuksessa merkittävänä voidaan pitää vuoden 1873 KKunA:ta, jolloin kaupungit saivat verotusoikeuden. Kuten maakunnissa, myös kaupungeissa verotuskäytäntö oli vaihtelevaa. Verotus oli tuloverotusta, mutta se saattoi olla kunnasta riippuen joko brutto- tai nettotulon verotusta. Kaikissa kaupungeissa siirryttiin nettotulon verotukseen vuoden 1883 asetuksella (AsK 1883/29).²⁹

Harkintaverotus on kunnallisverotuksen historiallinen erikoisuus. Harkintaverotuksen takia kunnallisverotus ei ollut puhdasta tuloverotusta. Harkintaverotuksessa oli kyse pikemminkin tulolähteen kuin tulon verotuksesta.³⁰ Harkintaverotuksesta säädettiin alkujaan MKunA 82 §:n 13 kohdassa sekä KKunA 55 §:n 7 kohdassa. Harkintaverotusta voitiin käyttää liikkeeseen ja kiinteistöön, joka ei ollut maatalouskiinteistö. Maatalouskiinteistöstä tai ammatista saatuihin tuloihin tai henkilökohtaisiin tuloihin harkintaverotusta ei voitu soveltaa. Harkintaa saatettiin käyttää esimerkiksi kauppa- ja teollisuusliikkeiden ja apteekkien verotukseen. Perusajatus harkintaverotuksen taustalla oli se, että verovelvollisen tuli osallistua vuosittain kunnallisveron maksuun omistamansa kiinteistön tai harjoittamansa liikkeen toiminnan laadun ja laajuuden perusteella. Harkintaverotuksessa ei siten ollut kyse todellisen tulon verottamisesta, vaan laskennallisen tulon määrittelemisestä ja sen verottamisesta, jos verovelvollisen ilmoittama tulo jäi liian pieneksi. Liikkeen tulon harkintaverotuksessa vertailtiin tuloa ensisijaisesti toisiin paikkakunnalla oleviin saman alan liikkeisiin tai toissijaisesti liikkeen omiin aiempien vuosien verotettuihin tuloihin. Harkintaverotus toimitettiin tulolähteittäin, joten jokaista liikettä tai kiinteistöä tarkasteltiin erikseen. Koska am-

---

²⁸ Komitean raportti KM 1894:1: Keisarilliselle Majesteetille komitealta, joka on asetettu tekemään ehdotusta muutoksiksi toimessa olevaan asetukseen kunnallishallinnosta maalla.

²⁹ Wikström 1985, s. 48 - 49, 55.

³⁰ KM 1976, s. 7.

mattituloja ei voitu verottaa harkinnalla, elinkeinotulojen jako ammatti- ja liiketuloihin oli tärkeää.³¹

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen verotusmenettelysäännökset yhdistettiin samaan lakiin, kun verotuslaki säädettiin vuonna 1958 (VerL 12.12.1958/482). Esimerkiksi harkintaverotusta koskevat säännökset siirtyivät VerL 72 §:ään. Luonnollisten henkilöiden harjoittaman liiketulon harkintaverotuksesta luovuttiin vuonna 1987 (L 21.11.1986/823). Kiinteistöjen harkintaverotus oli voimassa vuoteen 1992 asti, jolloin kiinteistöjen verotus järjestettiin kiinteistöverolailla (L 20.7.1992/654).

2.1.2 Tulolähdeajattelu

Tulolähdejako on historiallisesti ollut merkityksellisempi kunnallisverotuksessa kuin valtionverotuksessa. Nykyisin merkityseroa ei ole. Tulolähdejaon tarpeellisuutta perusteltiin aiemmin sillä, että se varmisti kunnallisverotuksessa verotettavan tulon oikean kertymisen, toisiinsa rinnastettavissa olevien verovelvollisten yhdenmukaisen kohtelun sekä kuntien välisen oikeudenmukaisen tulonjaon. Tarkoituksena on ollut ohjata verotulot sille kunnalle, jonka alueella tulo on muodostunut.³² Merkitysero olikin suurin ennen VerL 59 §:n muuttamista (muutettu L 30.12.1992/1548), jolloin liike- tai ammattitoiminnasta saadun tulon verotuspaikka eriytyi tulon kertymispaikasta³³. Kunnallisverotuksessa tulolähdeajattelu on ollut tärkeämmässä roolissa myös siksi, että kunnallisverotuksessa eri tulolähteiden tulo laskettiin erikseen eikä eri tulolähteiden tappioita saanut vähentää toisten tulolähteiden voitoista (MKunA 82 § 11 k ja KKunA 55 § 5 k). Valtionverotuksessa tappioiden kuittaus sen sijaan oli mahdollista, vaikka siinäkin verotettavat tulot laskettiin tulolähteittäin.³⁴

MKunA 78 § ja KKunA 53 § määrittivät kunnallisverotuksessa verovelvolliseksi sen, ”joka kunnassa, asuipa hän siellä tahi ei, omistaa tahi viljelee maata tai

---

³¹ Rekola 1955, s. 130 - 133.

³² KM 1976, s. 165 - 166.

³³ Muutoksen jälkeen kunnallisveroa maksetaan kotikunnalle, yhteisöjen tulovero jaetaan kuntien, valtion ja seurakuntien kesken.

³⁴ Ikkala - Andersson - Nuorvala 1969, s. 23.

hallitsee muuta kiinteätä omaisuutta, tahi siellä harjoittaa liikettä, elinkeinoa tai ammattia sekä jokainen, jolla kunnassa on asunto ja kotipaikka”. Tulot voitiin kunnallisverotuksessa jaotella eri tulolajeihin seuraavasti:

- 1) kiinteistötulot: tulot maatalouskiinteistöstä ja tulot muusta kiinteistöstä
- 2) elinkeinotulot: ammattitulot ja liiketulot
- 3) henkilökohtaiset tulot: työtulot, pääomatulot ja satunnaiset tulot.³⁵

Kunnallisverotuksessa tulot jaettiin erilaisiin tulolajeihin yllä olevan ryhmittelyn mukaisesti. Samanlainen tulo saattoi kuitenkin sisältää erillisiä tulolähteitä, joten verovelvollisella saattoi olla tulolähteitä enemmänkin kuin kolme. Ensinnäkin kiinteistötulojen ryhmässä jokainen yhtenä taloudellisenä kokonaisuutena hoidettava maatalousyrittäjä muodosti oman tulolähteensä. Myös maatalouden yhteydessä harjoitettavia sivutoimintoja saatettiin pitää omina tulolähteinä. Muita kuin maatalouskiinteistöjä pidettiin lähtökohtaisesti itsenäisinä tulolähteinä. Elinkeinotulot ryhmiteltiin ammatti- ja liiketoimintaan. Ammatinharjoittaminen katsottiin pääsääntöisesti yhdeksi tulolähteeksi. Ammattituloissa erillisiä tulolähteitä oli vain sellaisissa tapauksissa, joissa toiminnan laatu oli eri toiminnoissa niin merkittävästi erilaista, ettei niitä voinut yhdistää. Esimerkiksi sepän ja puusepän ammattitoiminta oli katsottava samaksi tulolähteeksi, mutta puusepän ja kirjailijan toimet erillisiksi. Liikkeenharjoittamisessa tulolähteitä saattoi kuitenkin olla useita. Kun liikkeen toiminnan laatu oli olennaisesti erilaista eikä niillä muutenkaan ollut kiinteää yhteyttä, liikkeet muodostivat omat tulolähteensä. Yhtenä tulolähteenä pidettiin sitä vastoin sellaisia liikkeitä, jotka muodostivat yhtenäisen taloudellisen kokonaisuuden joko harjoittamalla samaa toimintaa tai palvelemalla toisiaan. Verovelvollisen kaikki henkilökohtaiset tulot sisältyivät yhteen ja samaan tulolähteeseen.³⁶

Verotuspaikka on ollut merkittävä tekijä kunnallisverojen jakautumisessa eri kuntien välillä. Pääperiaatteena oli, että jokainen tulo voitiin verottaa vain yhdessä kunnassa. Saman tulolähteen tulo saattoi kylläkin jakautua useamman

---

³⁵ Rekola 1955, s. 7.

³⁶ Rekola 1955, s. 12 - 14.

kunnan verotettavaksi. Riippuen kuntien kunnallisveron suuruudesta yhden tulolähteen kokonaisverorasitus saattoi olla siten erilainen verrattuna siihen, että se jaettiin verotettavaksi useammassa kunnassa kuin jos sitä olisi verotettu vain yhdessä kunnassa. Koska kiinteistötulot verotettiin kiinteistön sijaintikunnassa ja henkilökohtainen tulo siinä kunnassa, jossa verovelvollisen kotipaikka oli, ei näiden tulolähteiden tuloja jouduttu jakamaan. Sitä vastoin elinkeinotulosta saatuja tuloja voitiin joutua jakamaan useamman kunnan kesken. Verovelvollisuus jonkin kunnan alueella syntyi, kun elinkeinonharjoittaminen kyseisen kunnan alueella oli pysyväluontoista ja olennaista, eli toimintaa harjoitettiin kiinteästä toimipaikasta.³⁷

Vuonna 1958 säädetty, vuoden 1960 alusta voimaan tullut, VerL 59 § määritteli kunnallisveron verotuspaikan seuraavasti: ”Kunnallisveroa on verovelvollisen suoritettava:

- 1) kiinteistötulosta sille kunnalle, jossa kiinteistö on;
- 2) liike- ja ammattitulosta sille kunnalle, jossa liikettä tai ammattia on harjoitettu kiinteästä toimipaikasta; sekä
- 3) henkilökohtaisesta tulosta kotikunnalle.”

Verotuslain 76 § noudatteli samaa jakoa, eli sen mukaan kunnallisverotuksen veroäyrit oli määrättävä erikseen kiinteistötuloista, liike- ja ammattituloista sekä henkilökohtaisista tuloista. Oli siis tärkeää määritellä sekä verotettavan tulon tulolähde että kunta, jolle verotulot kuuluivat.³⁸

Kunnallisverotuksessa on historiallisesti ollut kolme erillistä tulolähdettä: kiinteistötulon, liike- ja ammattitulon sekä henkilökohtaisen tulon tulolähde. Verovelvollisella on kuitenkin voinut olla tulolähteitä lukumääräisesti enemmänkin. Tulolähdejaon tarpeellisuus poistui kunnallisverotuksessa vuonna 1993, kun Suomessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään TVL:n säätämisen yhteydes-

---

³⁷ Rekola 1955, s. 25 - 33.

³⁸ Ks. tarkemmin liike- ja ammattitulon jakautumisesta kunnallisverotuksessa esim. Eino Mäki: Liiketulon jakoperusteista kunnallisverotuksessa, Verotus 1/1969, s. 13 - 17, Pertti Suurla: Liiketulon jakaantuminen kunnallisverotuksessa, Verotus 5/1966, s. 156 - 162 tai Eero Koivukoski: Tulolähteen verotettavien liike- ja ammattitulojen jakamisesta eri kuntien kesken, Verotus 4/1961, s. 180 - 186.

sä. TVL 1 §:n mukaisesti ansiotuloista suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle ja pääomatuloista valtiolle. Yhteisöt maksavat yhteisöveroa, joka jaetaan valtiolle, kunnalle ja seurakunnille erikseen säädettyjen jakoperusteiden mukaisesti.

2.2 Valtionverotus

2.2.1 Tulo- ja omaisuusverolait (EETOL, ETOL ja TOL)

Tuloverotus otettiin käyttöön Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 1865. Tällöin annettiin Keisarillisen Majesteetin Armollinen julistus suostuntaverosta, jonka Suomenmaan Säädyt olivat ottaneet maksettavakseen vuosina 1865 - 1867 (AsK 2.3.1865/10). Julistukseen lisäksi senaatti antoi asetuksen julistuksen täytäntöönpanosta (AsK 20.4.1865/23). Jo tuolloin verotus perustui vuotuisen nettotulon verotukseen eikä verovelvollisen tai tämän perheen elantokustannuksia saanut vähentää. Julistus ja asetus eivät kuitenkaan erotelleet eri tulolajeja toisistaan, joten maasta saadut tulot sekä pääoma-, palkka- ja elinkeinotulot verotettiin samojen sääntöjen mukaan. Suostuntaveron voimassaoloa jatkettiin useita kertoja, kunnes vuonna 1885 valtiopäivät eivät enää puoltaneet tuloverotuksen jatkamista.³⁹ Tuloverotuksen tuotto oli odotettua pienempi. Ongelmana oli muun muassa se, että järjestelmä ei sisältänyt sanktioitua ilmoittamisvelvollisuutta, joten tulojen ilmoittaminen oli lähinnä verovelvollisen omaan veronmaksamoraaliin perustuvaa.⁴⁰

Suomeen tuli ensimmäinen pysyvä laki tulo- ja omaisuusverosta vuonna 1920 (EETOL 3.8.1920/207). Sitä ennen Suomessa oli ollut valtion lisääntyneen rahantarpeen takia vain väliaikaisia tulon ja omaisuuden verotusmuotoja⁴¹. Välttömästi valtion verotus oli kuitenkin puutteellista ja vanhentunutta. Suurin epäkohta oli se, että Suomesta puuttui vakituinen tulon ja omaisuuden verotus, jollainen

---

³⁹ Wikström 1985, s. 21 - 22, 41.

⁴⁰ Myöhänen 2002, s. 254.

⁴¹ Kuten esimerkiksi edellä mainittu suostuntavero vuosina 1865 - 1885. Ks. myös niin sanotuisista sotaveroista Wikström 1985, s. 82 - 92.

muualla oli jo laajasti käytössä.⁴² Lisäksi alettiin ymmärtää tuloverotuksen keinot jako- ja sosiaalipoliittisena ohjauskeinona⁴³. Lain säätämistyössä hyödynnettiin muista maista saatuja malleja, erityisesti Ruotsin tulo- ja omaisuusverolakia. Verotus kohdistettiin sekä tuloon ja omaisuuteen ja se päätettiin toteuttaa nousevan veroasteikon mukaisesti. Tähän päädyttiin, jotta verotus toteutuisi verovelvollisen maksukyvyn mukaisesti.⁴⁴

Vuoden 1920 tulo- ja omaisuusverolaki sisälsi yhtenäisen laajan tulokäsitteen, koska lain 10 §:n mukaisesti verotettavaksi tuloksi katsottiin verovelvollisen kaikki rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot erikseen ilmoitetuin poikkeuksin. EETOL 12 §:n mukaan tulosta sai vähentää kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset, mutta elantokustannukset säädettiin erikseen vähennysoikeuden ulkopuolelle. EETOL ei näytä sisältävän erillistä tulolähdeajattelua, vaikka maataloudesta tai elinkeinotoiminnasta on mainintoja. Niiden erilaisesta verottamisesta ei kuitenkaan ole nimenomaisia säännöksiä. Elinkeinotoiminnassa syntynyt tappio oli kuitenkin säädetty 13 §:ssä tulosta vähennyskelpoiseksi, jos tappiota ei ollut katsottava pääoman vähennykseksi.

Tulo- ja omaisuusverolaki EETOL ei ehtinyt olla voimassa kuin viisi vuotta, koska vuonna 1925 tuli voimaan seuraava laki tulo- ja omaisuusverosta (ETOL 5.12.1924/306). Tulokäsitteen määrittelyyn oli tullut uutena lain 10 §:ssä erillinen maatalouskiinteistöstä saadun tulon käsite. ETOL 13 § mahdollisti EETOL:in tavoin elinkeinotoiminnan tappion vähentämisen tulosta. ETOL oli voimassa parikymmentä vuotta. Wikström on esittänyt, että ETOL:n aikaisen runsaan liike- ja ammattituloja koskevan oikeuskäytännön pohjalta on esitettävissä, että oli syntymässä erityinen elinkeinotulon käsite omine vähennysjärjestelmineen. Paine erilaisten tulojen verottamisen eriyttämiseen lienee ollut voimakasta.⁴⁵

---

⁴² HE 37/1919 vp, s. 1.

⁴³ Myöhänen 2002, s. 255.

⁴⁴ HE 37/1919 vp, s. 1, 3.

⁴⁵ Wikström 1985, s. 158.

Niin oikeuskäytännössä kuin lainsäädännössäkin oli jo nähtävissä ETOL:n aikana tuloverojärjestelmän eriytymistä niin elinkeino-, kiinteistö- kuin henkilökoh-
taisissa tuloissakin. Tuloverojärjestelmän varsinaiseksi alkukohdaksi voidaan
kuitenkin nimetä vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolain (TOL 19.11.1943/888)
säättäminen.⁴⁶ ETOL osoittautui voimassaoloaikanaan puutteelliseksi ja koettiin,
että se saattoi aiheuttaa epäoikeudenmukaista verotusta. ETOL:iin tehdyt laki-
muutokset eivät riittäneet, joten TOL säädettiin vuonna 1943. Laki sisälsi sekä
teoreettisesti että käytännöllisesti merkittäviä muutoksia aikaisempaan lakiin
verrattuna. Esimerkiksi verovelvollisuuden määrittelemisen kansallisuusperiaat-
teella muuttui asumisperiaatteeksi. Laki ei kuitenkaan muuttanut olennaisesti
veronalaisen tulon tai omaisuuden tai niistä tehtävien vähennysten käsitteitä.⁴⁷
TOL:n tavoitteena oli jakaa verojen aiheuttamaa räsitusta aiempaa tasaisemmin
verovelvollisten kesken. Veronmaksukykyperiaatteen lisäksi korostettiin väestö-
poliittisia tavoitteita. TOL uudistikin veroasteikkoja ja vähennysjärjestelmää.⁴⁸

Vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolaki sai aikaan muutoksia erillisen elinkeino-
tulon käsitteen ja tulolähdeajattelun voimistumiseen. Voidaankin sanoa, että
yhtenäinen tulokäsite mureni TOL:n voimassaoloaikana.⁴⁹ Tulot voitiin ryhmitel-
lä TOL:n aikana seuraavasti: tulot 1) maatalouskiinteistöstä eli maataloudesta,
2) muusta kiinteästä omaisuudesta, 3) liiketoiminnasta, 4) ammatin harjoittami-
sesta, 5) palkkatyöstä, 6) pääomasta ja 7) satunnaisesta toiminnasta tai tapah-
tumasta ja muista tulolähteistä⁵⁰.

2.2.2 Tulo- ja varallisuusverolait (EETVL, ETVL ja TVL)

Vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolain säättämisen jälkeen verolainsäädännös-
sä tapahtui paljon. Vuonna 1960 voimaan tuli verotuslaki, 1968 maatilatalouden
tuloverolaki ja 1969 laki elinkeinotulon verottamisesta. Uusi tulo- ja varallisuus-
verolaki (EETVL 31.12.1974/1043) tuli voimaan vuoden 1975 alussa. Ensim-
mäinen tulo- ja varallisuusverolaki ei ehtinyt olla voimassa kovinkaan kauan,

---

⁴⁶ Wikström 1985, s. 190.

⁴⁷ Rekola 1947, s. 8 - 9.

⁴⁸ Myrsky 2013, s. 223 - 224.

⁴⁹ Wikström 1985, s. 297.

⁵⁰ Rekola 1947, s. 94.

koska seuraava tulo- ja varallisuusverolaki (ETVL 29.12.1988/1240) tuli voimaan vuonna 1989. Nykyinen tuloverolaki on ollut voimassa vuodesta 1993 alkaen.

Vuoden 1974 EETVL on sikäli merkittävä tulo- ja varallisuusverolaki, että se yhdisti valtion- ja kunnallisverotusta koskevan sääntelyn samaan lakiin. Kuten edellä todettiin, tuloverotuksen lainsäädännössä oli tapahtunut paljon. Kunnallisverotuksen säännökset olivat vaikeaselkoisia ja pahasti vanhentuneita. Myös TOL:iin ole tehty paljon muutoksia. Tarvittiin uusi, selkeä kokonaisuus luonnollisten henkilöiden tulon ja varallisuuden verottamiseen pahoin pirstoutuneen ja vanhentuneen lainsäädännön tilalle. Tämä olikin yksi päätavoitteista, kun EETVL säädettiin. Tulon veronalaisuutta ja omaisuuden verottamista koskevat säännökset siirrettiin EETVL:ään melkein sellaisinaan TOL:sta.⁵¹ EETVL 19 § sisälsi nimenomaisen maininnan tulolähteistä. Sen mukaan puhdas tulo määrättiin verovelvollisen kussakin tulolähteessä erikseen.

Suomen tuloverojärjestelmää uudistettiin 1990-luvun taitteessa nopeasti. Vuonna 1989 toteutettiin kokonaisverouudistus, joka muutti järjestelmää laajentamalla veropohjia ja alentamalla valtionverotuksen veroasteikkoa. Tuloverotukseen vaikuttaneet talous- ja yhteiskuntapolittiset tavoitteet olivat aiheuttaneet sen, että verotus oli alkanut vaikuttaa enenevässä määrin kotitalouksien ja yritysten taloudelliseen käyttäytymiseen. Tuloverotusta koskevasta säännöstöstä oli vähitellen tullut monimutkainen sekä sisällöltään jossain määrin epäyhtenäinen ja epäjohdonmukainen. ETVL:n säätämisellä pyrittiin muun muassa parantamaan verotuksen neutraalisuutta ja oikeudenmukaisuutta sekä yhdenmukaistamaan erilaisten tulolajien verotusta.⁵²

Kokonaisverouudistus vastasi hyvin silloisiin tarpeisiin kansainvälinen vertailu-kin huomioon ottaen. 1990-luvun alussa tapahtunut taloudellinen integraatio ja pääomaliikkeiden kansainvälinen vapautuminen aiheuttivat kuitenkin uuden tarpeen verojärjestelmän kehittämiseksi. Vaikka kokonaisverouudistuksen keskei-

---

⁵¹ HE 40/1974 vp, s. 1 - 2.

⁵² HE 109/1988 vp, s. 4, 6.

siä tavoitteita oli kohdella erilaisia tuloja verotuksessa pitkälti samalla tavalla, uudistus jäi pääomatuloissa vain osittaiseksi. Verotukseen on vakiintunut periaate, jonka mukaan pääomatuloja tulisi verottaa ansiotuloja ankarammin. Käytännössä periaate ei toteutunut kovin hyvin, koska pääomatulojen verotukseen liittyi monenlaisia huojennuksia. Rahamarkkinoiden vapautuminen korostikin epäneutraalin pääomaverotuksen kielteisiä ohjausvaikutuksia.⁵³

Suomessa tilanne päädyttiin ratkaisemaan muiden Pohjoismaiden tapaan ottamalla käyttöön eriytetty tuloverojärjestelmä. Eriytetylle tuloverojärjestelmälle on henkilöverotuksessa tyypillistä, että ansiotulot ovat progressiivisen verotuksen piirissä, pääomatuloihin sovelletaan yhtenäistä suhteellista verokantaa, joka on olennaisesti progressiivisen verotuksen ylimpien veroprosenttien alapuolella ja että korkomenojen arvo vähennyksenä määräytyy pääomatulojen verokannan mukaan. Järjestelmään katsottiin liittyvän eräitä merkittäviä etuja. Järjestelmän neutraalisuuden katsottiin lisääntyvän, koska pääomatulojen alhaisen verokannan ansiosta tulotyyppikohtaisten huojennusten tarve väheni olennaisesti. Tämä parantaa järjestelmän selkeyttä ja vakautta, joka puolestaan on tärkeää säästäjille. Lisäksi tulojen ja menojen yhtenäinen kohtelu estää verojärjestelmän epäsymmetrioihin perustuvaa verokeinottelua. Hyvänä pidettiin myös rakennetta, jossa yhtiöveroprosentti on sama kuin pääomatulojen verokanta. Tämä helpottaa yrityksiin tehtävien erityyppisten pääomasijoitusten verorasituksen yhtenäistämistä.⁵⁴

Eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirtymisen yksi keskeisistä tavoitteista oli pääomatulojen ja yritysten verotuksen uudistaminen yhtenäisemmäksi ja neutraalimmaksi. Neutraaliuden ajateltiin pienentävän tehokkuustappioita, joita entinen sijoituspäätöksiä voimakkaasti ohjaileva järjestelmä aiheutti. Lisäksi verotuksen neutraalisuuden lisääminen tuki hyvin myös verotuksen tasapuolisuuden vaatimusta. Ennen uudistusta erityyppisiä pääomatuloja kohdeltiin verotuksessa hyvinkin eri tavoin, jolloin horisontaalinen oikeudenmukaisuus ei toteutunut

---

⁵³ HE 200/1992 vp, s. 4.

⁵⁴ HE 200/1992 vp, s. 4 - 5.

pääomatulon saajien kesken. Peruslähtökohtana kun tulisi olla, että samansuuruisiin tuloihin kohdistuisi sama verorasitus.⁵⁵

Tuloverolain säätämisen yhteydessä myös tulolähdejajattelua uudistettiin. Ennen uudistusta verotus toimitettiin tulolähteittäin, joskin valtionverotuksessa eri tulolähteiden tulot ja tappiot yhdistettiin. Verovelvollisella saattoi olla liiketulolähde, ammattitulolähteitä, kiinteistötulolähteitä sekä henkilökohtaista tuloa. Tuloverojärjestelmän uudistuksen jälkeen kaikki elinkeinotoiminta muodostaa yhden tulolähteen, samaten maatalous on oma tulolähteensä. Kaikki muut tulot kuuluvat henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Aiempi tulolähdejako perustui historiallisten syiden ohella vahvasti veronsaajien aseman turvaamiseen. Koska uudistuksessa veronsaajien asema järjestettiin aiemmasta poikkeavalla tavalla, tulolähdejako ei ole enää tarpeellinen eri veronsaajien tulojen turvaamiseksi. Tulolähdejaon merkitys eriytetyssä tuloverojärjestelmässä onkin nykyisin lähinnä eri taloudellisten toimintojen pitäminen toisistaan erillisinä laskentayksiköinä. Siten tulolähdejako on nykyisin aiempaa merkityksellisempi myös valtionverotuksessa. Uusi tulolähdejako vastaa TVL:n, EVL:n ja MVL:n soveltamisaloja. Elinkeinotulot ja maatalouden tulot on pidettävä erillään sen vuoksi, että niiden tulosten laskentaan sovelletaan toisistaan poikkeavia säännöksiä.⁵⁶

2.3 Laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL)

2.3.1 Elinkeinoverolain syntyhistoria

Ennen MVL:n säätämistä maatalouskiinteistöistä saatua maataloustuloa verotettiin tuottoverotuksena. Verotus tapahtui samassa kunnassa sijaitsevien samalaatuisten kiinteistöjen arvioidun keskimääräisen puhtaan tulon perusteella laskettuna verovuodelta ja sitä kahta edeltävältä vuodelta. Maatalouden verotus ei tapahtunut todellisten tulojen mukaan vaan ulkoisten viljelmän tuottokykyä osoittavien tunnusmerkkien, kuten tilan pinta-alan ja sijainnin, perusteella. Järjestelmä oli peräisin 1920-luvulta. Maatalouden harjoittaminen oli muuttunut

---

⁵⁵ HE 200/1992 vp, s. 6.

⁵⁶ HE 200/1992 vp, s. 9 - 10.

olennaisesti neljässäkymmenessä vuodessa, eikä tuottoverotuksen katsottu enää olevan verovelvollisille oikeudenmukainen ja tasapuolinen tapa määritellä verotettava tulo.⁵⁷

Yhtenä MVL:n säätämisen tavoitteena oli tehdä maatalouden verotuksesta oikeudenmukaisempi eri verovelvollisten kesken ja muuttaa sitä enemmän muiden elinkeinonharjoittajien verotusjärjestelmää vastaavaksi. Hallitus päätyi näiden syiden takia esittämään erityisen maatilatalouden tuloverolain säätämistä. Verotus muutettiin toimitettavaksi tuottoverotuksen sijasta maatilatalouden ja metsätalouden puhtaiden tulojen perusteella. Verotettavan tulon käsite määriteltiin laajaksi käsittämään kaikki verovelvollisen maatalouden harjoittamisesta sekä siihen tai metsätalouteen liittyvästä toiminnasta, jota ei ole pidettävä eri liikkeenä, rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Myös vähennysoikeus säädettiin laajaksi sisältäen kaikki tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot. MVL:iin otettiin esimerkiksi säännökset koneiden ja kaluston sekä rakennusten poistojärjestelmästä.⁵⁸ Kun MVL:n lakiehdotus hyväksyttiin eduskunnassa, vastauksena hallituksen esitykseen todettiin, että MVL:ssä otettiin käyttöön eräitä uusia verotuksellisia periaatteita. Eduskunta edellyttikin, että elinkeinonharjoittajien tuloverotusta koskeva uudistus otettaisiin viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi.⁵⁹

Ennen elinkeinoverolain säätämistä verotettavan elinkeinotulon suuruus vahvistettiin TOL:n, kunnallisverotusta koskevien asetusten sekä harvojen muiden liike- tai ammattituloa koskevien erityisten säännösten perusteella. Säännökset alkoivat olla vanhentuneita ja niihin kaivattiin uudistusta. Verotettavan elinkeinotulon vahvistamiseen liittyi myös sellaisia piirteitä, joita ei ollut muiden tulojen verotuksessa. Ongelmakohtiin ei myöskään aina ollut nimenomaisia säännöksiä, joten elinkeinotulon verotus ei kaikilta osin ollut yhtenäistä. Tarkoituksen-

---

⁵⁷ HE 30/1967 vp, s. 1.

⁵⁸ HE 30/1967 vp, s. 1 - 2.

⁵⁹ Eduskunnan vastaus HE 30/1967 vp, s. 1.

mukaisimmaksi vaihtoehdoksi tilanteen korjaamiseksi nähtiin kokonaan uuden, vain elinkeinotulon verotusta koskevan lain säätäminen.⁶⁰

Elinkeinoverolaki tuli voimaan vuoden 1969 alusta. Sitä sovellettiin EVL:n alkuperäisen 1.1 §:n mukaan elinkeinotoiminnan tuloksen vahvistamiseen sekä kunnallis- että valtionverotuksessa. EVL 1 § (L 30.12.1992/1539) on nykyisin muodossa: ”Elinkeinotoiminnan tulos lasketaan tuloverotusta toimitettaessa tässä laissa säädettyllä tavalla. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa.” Liike- ja ammattitoiminnan käsitteitä ei ole määritelty EVL:ssä. Lainvalmisteluaineistossa todetaan vain lyhyesti, että käsitteet ovat oikeuskäytännössä siinä määrin vakiintuneet, ettei niiden määrittelemistä pidetä tarpeellisenä⁶¹. Liiketoimintana pidetään yleensä itsenäistä ja suunnitelmallista, etukäteen määrätyn tai määrittelemättömän ajan jatkuvaa toimintaa, jolla pyritään voiton tavoitteluun. Voiton saamiseksi asetetaan erilaisia etuja riskille alttiiksi. Liiketoiminta suuntautuu näkyvällä tavalla rajoittamattomaan tai ainakin laajajaksoon rajoitettuun henkilökoukoon. Ammattitoiminta on liiketoiminnan kaltaista, mutta sitä harjoitetaan suppeammassa laajuudessa. Ammattitoiminnassa ammatinharjoittajan henkilökohtainen ammattitaito on olennaista, eikä siinä aseteta huomattavia omaisuusarvoja riskille alttiiksi.⁶²

Laki elinkeinotulon verottamisesta erotti elinkeinotoiminnan tuloksen määrittämiseen liittyvän säännösten omaksi laikseen. EVL oli tietyiltä osin periaatteiltaan olennaisestikin poikkeava silloiseen tuloverojärjestelmään verrattuna. Myös lain rakenne ja terminologia erosivat osin aiemmin käytetystä.⁶³ Terminologiaan otettiin esimerkiksi käyttöön käsitteet tuotto ja kulu. Alkuperäisen EVL:n 3 §:n mukaisesti ”veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Tulolähteen tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus.” Elinkeinoverolain säätäminen ja irrottaminen omaksi laikseen olikin suomalaisessa yritysverotuksessa suuri uudistus.

---

⁶⁰ HE 172/1967 vp, s. 3.

⁶¹ HE 172/1967 vp, s. 4.

⁶² Andersson - Penttilä 2014, s. 19 - 20.

⁶³ Ikkala - Andersson - Nuorvala 1969, esipuheen ensimmäinen sivu.

Lakia luonnehdittiin kansainvälisestikin nykyaikaiseksi, selkeäksi ja johdonmukaiseksi.⁶⁴

2.3.2 Tulolähdeajattelu

Liikeverotuksen uudistustoimikunnan mietinnössä vuodelta 1966 mainitaan, että vaikka VerL 75 §:n mukaan verotus toimitettiin tulolähteittäin, verolainsäädännössä ei oltu määritelty sen käsitettä. Myöskään verotus- ja oikeuskäytännössä tulolähteen käsite ei ollut täysin vakiintunut. Elinkeinonharjoittajan toimintaa oli kuitenkin pyritty usein jakamaan eri tulolähteisiin.⁶⁵ Nykyään jokaisella verovelvollisella voi olla vain yksi elinkeinotoiminnan tulolähde, mutta alkujaan niitä on voinut olla useampia. Alkuperäinen EVL 2.2 § määritteli elinkeinotoiminnan tulolähteeksi verovelvollisen jokaisen itsenäisen liikkeen tai ammatin. EVL 2 § muutettiin vuonna 1983 (L 21.1.1983/71) muotoon: ”Verovelvollisen harjoittama liiketoiminta muodostaa yhden tulolähteen. Jokainen itsenäinen ammatti muodostaa erillisen tulolähteen.”⁶⁶ Elinkeinotoiminnassa saattoi siis olla kaksi tai useampia tulolähteitä, jos verovelvollisella oli erillisiksi tulolähteiksi katsottavia ammattitoimintoja. Nykymuodossaan EVL 2 § (L 30.12.1992/1539) sisällyttää elinkeinotoiminnan tulolähteeseen verovelvollisen harjoittaman liike- ja ammattitoiminnan kokonaisuudessaan. Muutos liittyi eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirtymiseen, jonka yhteydessä tulolähdejako muuttui oleellisesti. Koska uuden tulolähdejaon oli tarkoitus vastata eri tuloverolakien soveltamisaloja, EVL:n 2 §:ää muutettiin siten, että verovelvollisen elinkeinotoiminta muodostaa yhden tulolähteen.⁶⁷

Elinkeinovalain 2 §:n määritelmää elinkeinotoiminnan tulolähteestä ei ole aina pidetty yksiselitteisenä. EVL:n lainvalmistelussa ja sen jälkeenkin käytiin jonkin

---

⁶⁴ Myrsky 2013, s. 224.

⁶⁵ KM 1966, s. 11.

⁶⁶ Samalla kun EVL 2 §:ää muutettiin, luonnollisen henkilön liikkeestä saatua tuloa kohdistuneesta kunnallisesta harkintaverotuksesta luovuttiin VerL:n 72.2 §:n muutoksella vuonna 1983 (L 21.1.1983/70). Hallituksen esityksessä Eduskunnalle liikkeiden ja kiinteistöjen kunnallisverotusta koskeviksi muutoksiksi lainsäädäntöön (HE 251/1982 vp, s. 3) todetaan, että tulolähdejako koskeva muutos ei merkinnyt suurta muutosta veronsaajille, eli kunnille, koska useimmat liikkeet olivat jo ennen muutosta muodostaneet vain yhden tulolähteen.

⁶⁷ HE 203/1992 vp, s. 19.

verran keskustelua siitä, tulisiko tulolähteen määritelmässä olla termi itsenäinen. Liikeverotuksen uudistamistoimikunnan ehdotuksen mukaan EVL:n 2.2 § tulisi kuulua seuraavasti: ”Tässä laissa tarkoitettu tulolähde on verovelvollisen jokainen itsenäisen taloudellisen yksikön muodostama liike tai ammatti.” Mietinnön mukaan sanamuoto tarkentaisi ja jossain määrin laajentaisi tulolähteen käsitettä. Toimikunta nostaa mietinnössään ongelmaksi sen, että tulolähdejako on viety liian pitkälle ja se on verovelvollisen kannalta kunnallisverotuksessa jopa epäoikeudenmukainen. Toimikunta pitikin itsenäisen taloudellisen yksikön muodostama liike -sanonnan käyttöä hyvänä, koska se estäisi jakamasta verovelvollisen elinkeinotoimintaa tarpeettoman moneksi tulolähteeksi. Toimikunnan käsityksen mukaan verovelvollisen yhtenäisenä taloudellisena ja hallinnollisena organisaationa harjoittamaa liikettä olisi siten pidettävä yhtenä tulolähteenä.⁶⁸ Liikeverotuksen tarkistustoimikunnan mietinnössä sen sijaan ehdotettiin, että EVL 2.2 § tulisi olla muodossa ”Tässä laissa tarkoitettu tulolähde on verovelvollisen jokainen itsenäinen liike tai ammatti.” Tarkistustoimikunta perusteli taloudellisen yksikön muodostama -käsitteen poisjättöä sillä, että tulolähteen määritelmä vastaa oikeuskäytännön tulolähdekäsitettä.⁶⁹ Tarkistustoimikunnan ehdotus jäi voimaan.

Myös Voipio on pohtinut itsenäinen-termin sisältöä. Hänen mukaansa termistä itsenäinen ei selviä se, millä tavalla liikkeen tai ammatin tulee olla itsenäinen, jotta sitä olisi pidettävä omana tulolähteenään. Hänen mukaansa termiä on käytetty vero-oikeudessakin monessa eri tarkoituksessa, joskin EVL:n terminologiassa ”sen täytynee tarkoittaa tietyn elinkeinotoiminnan riippumattomuutta jostakin toisesta elinkeino- tai muusta toiminnasta”. Vaikka tämäkään ei ole yksiselitteinen määritelmä, Voipion mukaan liikkeen itsenäisyys on tulonmuodostumisessa kiteytettäväksi kahteen kysymykseen: voidaanko liiketoimintoja pitää eri tulolähteinä, vaikka niillä olisi yhtenäinen johto tai muu organisaatio, ja jos voidaan, mikä merkitys eri liiketoimintojen tuotannolliselle tai kaupalliselle samalaatuisuudelle tai yhteenkuuluvuudelle tulisi antaa. Voipion mukaan elinkeinotoimintoja voidaan pitää eri tulolähteinä, vaikka niillä olisi yhtenäinen organisaatio.

---

⁶⁸ KM 1966, s. 11 - 12.

⁶⁹ KM 1967, s. 55, 59.

tio. Tällöin toiminnoilla ei kuitenkaan saisi olla yhteisen johdon lisäksi muuta taloudellista sisäistä yhteyttä, jotta toiminnot muodostaisivat itsenäisiä tulolähteitä.⁷⁰

Ikkala, Andersson ja Nuorvala pitävät verovelvollisen jotain yksikköä itsenäisenä liikkeenä tai ammattina vain, jos se harjoittaa muista yksiköistä riippumatonta elinkeinotoimintaa. Tällöin kyseisen yksikön tulonmuodostukseen vaikuttavien tekijöiden tulisi erota olennaisesti verovelvollisen muista yksiköistä. Heidän mukaansa termi itsenäinen viittaa siihen, että toiminnan itsenäisyyden asteen tulee olla korkea, jotta sitä voidaan pitää erillisenä tulolähteenä. He korostavat toiminnan ulkoisen itsenäisyyden lisäksi kuitenkin myös sisäistä itsenäisyyttä. Tällöin esimerkiksi eri paikkakunnilla puuvilla- ja konepajateollisuutta sekä toisella paikkakunnalla puunjalostusteollisuutta ja siihen liittyvää voimantuotantoa harjoittavan osakeyhtiön katsotaan muodostavan yksi tulolähde, jos yksiköillä ei ole erillisiä organisaatioita. Yksikköjen itsenäisyyden tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi yksikön johdon pitkälle menevä itsenäinen päätösvalta ja erillinen kirjanpito. Sen sijaan esimerkiksi yksiköiden maantieteellinen etäisyys tai yksiköiden yhteinen rahoitus eivät vähennä itsenäisyyttä.⁷¹

2.4 Tappiontasaus

Kuten edellä on käynyt ilmi, tappion vähentämistä on käsitelty eri tavoin kunnallis- ja valtionverotuksessa ja silloinkin vain saman verovuoden sisällä. Suomessa oli pitkään käytössä niin sanottu verovuoden loukkaamattomuuden periaate, jonka mukaisesti verovuonna syntyneitä tappioita ei saanut vähentää toisen verovuoden verotettavasta tulosta. Tilanne saattoi kääntyä verovelvolliselle kohtuuttomaksi etenkin yritystoiminnan alkuvuosina. Monissa muissa maissa⁷² verovuotta pidettiin vain verotuksen toimittamista palvelevana teknillisenä ajanjaksona. Periaatteena pidettiin myös sitä, ettei verovelvollisen verotettava tulo saisi vuotta pidemmältä ajanjaksoltakaan olla todellista suurempi. Tarve tappion-

---

⁷⁰ Voipio 1971, s. 11 - 13.

⁷¹ Ikkala - Andersson - Nuorvala 1969, s. 24 - 26.

⁷² Ks. tuloksen- ja tappiontasauksesta muissa maissa esim. Edward Andersson: Tappion- ja tulontasauksesta, Verotus 1/1961, s. 24 - 32.

tasausta koskevalle sääntelylle oli siten myös Suomessa ilmeinen. Suomessa nähtiin lisäksi tärkeäksi, että tappiontasaus voitaisiin suorittaa sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Kunnallisverotuksen tappiontasaus tuli suorittaa tulolähteittäin, koska kunnallisverotus perustui tulolähteiden erillisyyteen.⁷³

Elinkeinoverolain säätämisen yhteydessä säädettiin laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa (TappiontasausL 24.6.1968/362). Lain 2 §:ssä määriteltiin, mitä tappiolla tarkoitettiin. Valtionverotuksessa tappiolla tarkoitettiin sitä määrää, joka jäi yli, kun eri tulolähteistä saatujen veronalaisten tulojen yhteismäärästä vähennettiin eri tulolähteiden tulonhankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet vähennykset. Kunnallisverotuksessa tappiolla tarkoitettiin saman tulolähteen sisällä veronalaisten tulojen yhteismäärän ylittäviä vähennyksiä. TappiontasausL sisälsi erilliset säännökset harkintaverotusta koskeviin kunnallisverotuksen tilanteisiin. Tappiot sai valtionverotuksessa vähentää verotettavista tuloista ja kunnallisverotuksessa saman tulolähteen verotettavista tuloista seuraavina viitenä vuotena. Uusille liikkeille ja ammanteille säädettiin pidempi 10 vuoden tappiontasaus.

Laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa kumottiin TVL:n säätämisen yhteydessä 1992, jolloin tappiontasaukseen koskevat säännökset siirrettiin tuloverolain V osaan (117 - 123b §). Samalla tappioiden vähentämisjärjestelmä muutettiin vastaamaan uudistunutta tuloverojärjestelmää. Tappioita ei vahvisteta enää erikseen kunnallis- ja valtionverotukseen, vaan tappiot vahvistetaan tulolähteittäin. Poikkeuksena ovat luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen tulolähteen tappiot, jotka vahvistetaan tulolajeittain. Tappioiden vähennysaika on nykyisin 10 vuotta.

2.5 Yhteenveto tulolähdeajattelun historiasta

Ennen tuloverotusta käytössä oli muun muassa erilaisia tuottoverotusmuotoja, joista tulolähdekäsite on syntynyt. Tuottoverotuksessa verotettava tulo määräytyi liikkeen, kiinteistön tai muun tulolähteen ulkonaisten tunnusmerkkien mu-

---

⁷³ KM 1976, s. 128 - 130.

kaan eikä vuotuisia tulon vaihteluita otettu huomioon. Tulolähteen käsite siirtyi tuloverotukseen niiden verolakien mukana, jotka toisaalta pyrkivät luettelemaan veronalaista tuloa tuottavat lähteet ja toisaalta pitivät lähteiden ulkopuolelta saatuja varallisuuden lisäyksiä verovapaina. Tulolähteen käsite menetti vähitellen alkuperäisen merkityksensä, kun veronalaisten tulojen käsite laajeni: tulojen ei tarvitse olla peräisin mistään tulon lähteestä ollakseen veronalaisia.⁷⁴

Suomen tuloverotuksen historiassa on ollut useita tulo- ja omaisuus- tai varallisuusverolakeja. Ensimmäinen vakituinen tuloverolaki tuli voimaan Suomen itsenäistymisen jälkeen vuonna 1920. Nykyinen kolmen tuloverolain malli syntyi 1960-luvun lopulla, kun maatalouden ja elinkeinotoiminnan verotettavan tulon laskenta eriytettiin omiin lakeihinsa. Kunnallis- ja valtionverotus ovat olleet aina erillisiä ja tulolähdejako on palvellut niiden tarpeita eri tavoin. Tulolähdejaon merkitys on ollut voimakkaimmillaan vanhanmallisen kunnallisverotuksen turvaamiseksi. Tulolähteitä tarvittiin, jotta pystyttiin jakamaan tulolähteistä syntyneet tulot verotettavaksi niille kunnille, joiden alueella tulo oli syntynyt. Harkinta-verotus oli kunnallisverotuksesta aiheutunut säännöstö, jonka tarkoituksena oli niin ikään turvata kuntia veronsaajina. Kun kuntien verotulojen saanti järjestettiin TVL:n säätämisen yhteydessä uudella tapaa, poistui ehkä vahvin perustelu tulolähdejaon olemassaololle.

Suomessa toteutettiin kokonaisverouudistus vuosina 1989 - 1991. Tarve uudistukselle oli ilmeinen. Veropohja oli kaventunut huomattavasti laajan, erinäisiä eifiskaalisiakin tavoitteita palvelevan vähennysjärjestelmän vuoksi. Veroasteikko oli jyrkästi nouseva ja marginaaliverot korkeita. Pääomatuloista huomattava osa oli verovapaita. Uudistuksen tavoitteena oli henkilö- ja yritysverotuksen vähennysjärjestelmän karsiminen ja marginaaliveroasteiden alentaminen. ETVL:n säätäminen liittyi kokonaisverouudistukseen. Laki sisälsi edelliseen tuloverolakiin verrattuna aineellisia ja lainsäädäntötekniisiä uudistuksia. Osittain uudistukselle asetetut tavoitteet jäivät kuitenkin saavuttamatta. Suurimpana puutteena pidettiin pääomatulojen verotuksen yhtenäistämisen epäonnistumista. Tämä

---

⁷⁴ Myrsky 1992, s. 348 - 349.

olikin yksi keskeisimmistä syistä, miksi tuloverotusta uudistettiin jälleen 1990-luvun alussa TVL:n säätämällä.⁷⁵

Tuloverolain säätäminen ja eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirtyminen merkitsi olennaista muutosta suomalaiseen tuloverojärjestelmään. Tulolähdeajattelu yksinkertaistui ja sai nykyisen muotonsa, jossa jokaisen tulolähteen verotettavan tulon laskentaan sovelletaan nimettyä tuloverolakia. Tulolähteiden määrä rajattiin kolmeen siten, että verovelvollisella voi olla vain yksi kunkin tulotyyppin tulolähde. Aiemmin samalla verovelvollisella saattoi olla tulolähteitä enemmänkin, koska esimerkiksi ammatti- ja kiinteistötulolähteitä saattoi olla useita. Nykyinen malli on aiempaa selkeämpi ja lähestyy tulolähdettä verovelvollisten eikä niinkään erillisten tulonlähteiden kautta. Verotus tapahtuu verovelvollisen kunkin tulolähteen kokonaistulojen perusteella eikä esimerkiksi eri elinkeinotuloja veroteta erillisinä.

Yhteenvedona tuloverotuksen kehityksestä voidaan todeta, että tulolähdeajattelu on ollut aina jollain tasolla olemassa, vaikka tulolähteiden lukumäärä on vaihdellut. Tulolähdejako on yksi verojärjestelmämme peruspilareista, josta ei helposti luovuta. Jo hyvin varhain on kuitenkin pohdittu sitä, onko yhteisöjen tulolähdejako tarpeellinen tai mielekäs. Luonnollisten henkilöiden tulonhankinnan tulolähdejaon tarpeellisuutta ei mainittavasti ole kyseenalaistettu.

---

⁷⁵ Myrsky 2013, s. 229 - 235.

3 Nykyinen elinkeinotulolähde

3.1 Elinkeino- ja elinkeinotulon laskennan erityispiirteet

3.1.1 Toimintavaraus (EVL 46a §)

Yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja sekä yhtymä ja kuolinpesä, jonka osakkaina on ainoastaan luonnollisia henkilöitä tai kuolinpesiä, voi käyttää tuloksentasauskeinona EVL 46a §:n mukaista toimintavarausta. Toimintavaraus on verotuksessa vähennyskelpoinen varaus. Sen enimmäismäärä on 30 % tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Suurin kuluvaikutus syntyy siten sinä verovuotena, jolloin toimintavaraus muodostetaan ensimmäisen kerran. Sen jälkeen tulosvaikutus syntyy varauksen muutoksen kautta. Jos palkkasumma pienenee, varausta täytyy purkaa. Jos palkkasumma kasvaa, varausta voi kasvattaa. Varaus on vapaaehtoinen, joten varausta voi enimmäismäärän rajoissa purkaa ja kasvattaa täysin verovelvollisen valinnan mukaan. EVL 46a.3 §:n mukaan toimintavaraus luetaan kokonaan sen verovuoden tuloksi, jolloin elinkeinotoiminta lopetetaan tai elinkeinotoimintaa jatketaan TVL 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla osakeyhtiönä. Kyse ei siis ole lopullisesta veroedusta vaan puhtaasta tuloksentasauskeinosta.

Toimintavaraus ei ole alun perin koskenut vain luonnollisia henkilöitä. Toimintavarauksen kohta 46a § lisättiin elinkeinoverolakiin uutena säännöksenä vuonna 1978 (L 28.12.1978/1090). Alkuperäinen säännös koski kaikkia verovelvollisia pois lukien raha-, vakuutus- ja eläkelaitokset. Toimintavarauksena pidettiin tuolloin enintään 50 % verovelvollisen tilikauden voitosta ennen varauksen tekemistä. Toimintavarauksen yhteismäärä ei kuitenkaan saanut ylittää 10 % tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätysten alaisten palkkojen määrästä.⁷⁶ Varauksen enimmäismäärän laskemisen peruste

---

⁷⁶ Vuonna 1981 EVL 46a §:ää muutettiin siten, että toimintavarauksen verovuoden enimmäismäärä oli 75 % tilikauden voitosta ennen varauksen tekemistä ja kumulatiivinen maksimivaraus oli 15 % edellä mainitusta palkkasummasta (L 11.12.1981/859).

muuttui kokonaan palkkaperusteiseksi vuonna 1984 (L 485/1984). Toimintavarauksen laskentatapa sai nykyisen muotonsa vuonna 1985 (L 31.12.1985/1112), jolloin enimmäismääräksi säädettiin 30 % tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä.

Yhteisöt rajattiin toimintavarauksen ulkopuolelle vuonna 1992, jolloin voimassa oleva EVL 46a § sai nykyisen muotonsa (L 30.12.1992/1539). Muutos liittyi 1990-luvun alussa toteutettuun verouudistukseen ja eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirtymiseen. Henkilöverotukseen tuli suuria uudistuksia ja myös yritysverotuksessa toteutettiin muutoksia. Yritysverotuksessa tavoitteena oli erityisesti veropohjan laajentaminen ja yhteisöverokannan alentaminen. Veropohjan laajentamisen merkittävimpana keinona käytettiin varsinaisista tuloksentasausvarauksista, eli varasto- ja toimintavarauksesta, luopumista. Koska yhteisöverokannan alentaminen ei koskettanut luonnollisia henkilöitä, toimintavarauksen tekemähdollisuus säilytettiin yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja vain luonnollisista henkilöistä koostuvilla henkilöyhtiöillä. Alkujaan toimintavaraus säädettiin tuloksentasauskeinoksi erityisesti työvoimavaltaisille aloille eräänlaiseksi vastapainoksi varastovaraukselle, jonka käyttömähdollisuus oli sidottu vaihtomaisuuden määrään.⁷⁷

3.1.2 Lisävähennykset (EVL 55 §)

Työmatkoista⁷⁸ aiheutuvat kulut ovat EVL 7 §:n perusteella vähennyskelpoisia silloin, kun ne aiheutuvat elinkeinotulon hankkimisesta tai säilyttämisestä. Yksityiset elinkeinonharjoittajat voivat siten vähentää työmatkoista aiheutuvat todelliset kulut kirjanpidossa ja verotuksessa. Toiminimiyrittäjät eivät kuitenkaan ole yritystoiminnassaan työntekijän asemassa, joten he eivät voi maksaa itselleen palkansaajan verovapaita matkakustannusten korvauksia. Tämän vuoksi toiminimiyrittäjät saavat tehdä verotuksessaan elinkeinotoimintaan liittyvistä työ-

---

⁷⁷ HE 203/1992 vp, s. 3 - 5.

⁷⁸ Tässä luvussa työmatkalla tarkoitetaan EVL 55.2 §:n mukaista elinkeinotoimintaan liittyvää tilapäistä työmatkaa tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelle, ei kodin ja työpaikan välistä työmatkaa.

matkoista lisävähennyksiä EVL 55 §:n mukaisesti. Lisävähennysoikeus on työmatkasta aiheutuvista lisääntyneistä elantomenoista siltä osin kuin ne alittavat palkansaajan verovapaan päivärahan enimmäismäärän⁷⁹ (EVL 55.1 §1 k) sekä verovapaiden kilometrikorvausten ja toiminimiyrittäjän yksityisvaroihin kuuluvalla autolla tehtyjen elinkeinotoimintaan liittyvistä matkoista aiheutuneiden menojen erotuksesta (EVL 55.1 § 2 k).

Nykyinen lisävähennyssäännös on ollut voimassa vuodesta 2001⁸⁰. Ennen sitä verotuskäytäntöön oli vakiintunut käytäntö, jonka perusteella yksityisten elinkeinonharjoittajien mahdollisuudet vähentää yksityisvarallisuuteen kuuluvan auton käytöstä aiheutuneita menoja tai työmatkasta aiheutuneita lisääntyneitä elantokustannuksia olivat huonommat kuin palkansaajilla. Yksityisvarallisuuteen kuuluvan auton käytöstä saatiin vähentää todelliset kustannukset, tai jos niistä ei ollut selvitystä, ne arvioitiin. Kun oli selvillä, että vähennyskelpoisia automenoja oli syntynyt, mutta niiden tarkkaa määrää ei ollut tiedossa, vähennys myönnettiin vuosittain vahvistettavan kodin ja työpaikan välisen matkakuluvähennyksen mukaan. Koska tämä vähennys on alempi kuin palkansaajien verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärä, toiminimiyrittäjän korvaus oman auton käytöstä oli huonompi kuin palkansaajilla. Työmatkasta aiheutuneet ylimääräiset elantomenot sai niin ikään vähentää todellisten kulujen mukaan. Jos lisääntyneistä kustannuksista ei esitetty selvitystä, kustannukset jouduttiin arvioimaan. Verotuksen yksinkertaistamiseksi oli annettu erillinen Verohallituksen päätös yrittäjän päivärahavähennyksistä. Ulkomaan päivärahoissa noudatettiin palkansaajien verovapaiden päivärahojen määriä, mutta kotimaan päivärahat olivat alempia kuin palkansaajien vastaavat.⁸¹

---

⁷⁹ Verohallinto vahvistaa vuosittain TVL 73.2 §:n perusteella työmatkasta saatavien verovapaitten matkakustannusten määrän.

⁸⁰ Antti Pekkala on kritisoinut nykyistä lisävähennysjärjestelmää siitä, että vaikka EVL 55 §:n tarkoitus oli saattaa yksityiset elinkeinonharjoittajat ja palkansaajat samanarvoiseen asemaan, tuloverolain mukaan verotettava tulonhankinta jäi lisävähennysjärjestelmän ulkopuolelle eikä verovelvollisten keskinäinen tasa-arvoisuus toteudu. Antti Pekkala: Päivittäisten matkojen lisääntyneistä elantokustannuksista ja verovelvollisten yhdenvertaisesta kohtelusta, Verotus 5/2003, s. 478 - 496.

⁸¹ HE 172/2000 vp, s. 4 - 5.

Koska palkansaajien työmatkoista saamat korvaukset voivat tietyin edellytyksin olla verovapaata tuloa ja ne ovat määritään suuremmat kuin toiminimiyrittäjien saamat vähennykset, palkansaajille syntyi veroetua. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat olivat siten huonommassa asemassa matkakulujen vähentämisessä kuin palkansaajat. Vertailu on mahdollinen tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittaja perustaisi osakeyhtiön ja olisi itse yhtiön palveluksessa oleva työntekijä. Palkansaajien verotuksessa veroedun saaminen edellyttää, että työnantaja maksaa verovapaita kustannusten korvauksia ja että korvaukset ylittävät matkasta työntekijälle aiheutuneet menot. Koska yrittäjä yleensä on määräävässä asemassa oleva osakas, hän voi itse harkita maksaako itselleen verovapaita matkakustannusten korvauksia. Toiminimiyrittäjän vähennykset olivat joko todellisten menojen suuruisia tai palkansaajan vastaavia korvauksia alempia. Tästä syystä lisävähennysten enimmäismäärät säädettiin vastaamaan palkansaajan verovapaiden matkakustannusten enimmäismääriä.⁸²

Vaikka lisävähennyksen tarkoituksena on ollut saattaa yksityiset elinkeinonharjoittajat samaan asemaan palkansaajien kanssa, tällä perusteella ei voida ohittaa lisävähennykselle asetettuja edellytyksiä. Tapauksessa KHO 23.1.2012 T 64 oli kyse elinkeinonharjoittaja A:n oikeudesta oikaisuvaatimuksella vaati- maansa EVL 55 §:n mukaiseen lisävähennykseen elinkeinotoiminnan ajoista. A ei ollut selvittänyt ajaneensa autollaan yksityisajaja elinkeinotoiminnan ajoja enemmän. Tämän perusteella verotuksen oikaisulautakunta katsoi, ettei auto kuulunut A:n yksityisvarallisuuteen eikä lisävähennystä myönnetty. Hallinto-oikeus hyväksyi A:n valituksen ja perusteli päätöstään sillä, että elinkeinonharjoittaja ei ollut sisällyttänyt autoa elinkeinotoiminnan kirjanpitoon, joka osoitti, että se kuului hänen yksityisvaroihinsa. Koska elinkeinonharjoittaja on ollut tarkoitus asettaa matkakuluvähennysten suhteen samaan asemaan kuin verovapaita kulukorvauksia saava palkansaaja, vähennystä ei voitu hylätä sillä perusteella, ettei yksityisajajien määrää ollut selvitetty. Hallinto-oikeus perusteli kantansa vielä sillä seikalla, että palkansaajan kilometrikorvausten verovapauteen ei vaikuta se, missä määrin autoa käytetään yksityisajajoihin. Veronsaajien oi-

---

⁸² HE 172/2000 vp, s. 5 - 6.

keudenvälontayksikkö valitti päätöksestä. KHO kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja verotuksen oikaisulautakunnan päätöksestä tuli lainvoimainen. KHO:n mukaan A:lla ei ollut oikeutta vaatimaansa lisävähennykseen, koska hän ei ollut esittänyt riittävää selvitystä siitä, että autolla olisi ajettu vähintään puolet yksityisajoja. Sillä seikalla, että A ei ollut sisällyttänyt autoaan elinkeinotoiminnan kirjanpitoon, ei ollut asiassa merkitystä.

Auto voi kuulua liikkeen- tai ammatinharjoittajan yksityisvaroihin tai elinkeinotoiminnan varoihin sen mukaan kumpaan tarkoitukseen autoa käytetään enemmän. Jos autolla ajetaan enemmän elinkeinotoiminnan ajoja kuin yksityisajoja, auto kuuluu EVL 53.2 §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Tällöin verotuksessa vähennetään auton käytöstä aiheutuneet todelliset, kirjanpitoon merkityt kulut. Jos todellisia kuluja ei ole merkitty kirjanpitoon eikä yrittäjä esitä luotettavaa selvitystä syntyneistä kuluista, voidaan kuluna vähentää palkansaajan kodin ja työpaikan välisen työmatkan kilometrivähennystä vastaava vähennys.⁸³ Tällöin kuitenkin edellytetään, että tulolähteen ajojen määrä on selvitetty ja että kustannuksia on syntynyt. Jos auto kuuluu yksityisvarallisuuteen, toiminimiyrittäjä voi tehdä elinkeinotoimintaan liittyvästä auton käytöstä edellä esitetyn mukaisesti EVL 55 §:n mukaisen lisävähennyksen. Jos autolla ajettua kokonaiskilometrimäärää ei ole selvitetty, lisävähennystä ei voida myöntää, koska tällöin auton kuulumista elinkeinotoimintaan tai yksityisvarallisuuteen ei voida selvittää. Myös tällaisessa tilanteessa yksityinen elinkeinonharjoittaja voi vähentää verotuksessa elinkeinotoiminnan ajoista edellä mainitun palkansaajan työmatkavähennystä vastaavan määrän. Edellytyksenä on, että elinkeinotoiminnan tulolähteen ajojen määrä on selvitetty ja kustannuksia on syntynyt.⁸⁴

Elinkeinotoiminnasta aiheutuneista autokuluista voi edellä esitetyllä tavalla saada vähennyksiä, vaikka kaikkia lisävähennykselle vaadittuja selvityksiä ei olisi-kaan olemassa. Lisääntyneistä elantomenoista ei sitä vastoin voi saada Vero-

---

⁸³ Verohallinnon päätös matkakuluvähennyksen määrästä vuodelta 2015 toimitettavassa verotuksessa (dnro A159/200/2015) 1 §: Verovelvollisen käyttäessä asunnon ja työpaikan väliseen matkaan omistamaansa tai hallitsemaansa kulkuneuvoa vähennyksen määrä on autolla tehdyistä matkoista 0,25 euroa kilometriltä .

⁸⁴ VH:n yhtenäistämisohe 2015, kohta 3.1.1 Liikkeen ja ammatinharjoittajan matkakulut.

hallinnon kannanoton mukaan lisävähennyksiä, jos työmatkoista esitetty selvitys vähennyksen edellytysten täyttymisestä on puutteellinen. Koska oletettava työmatkalla aiheutuvista ylimääräisistä elantomenoista ei ole yhtä kategorinen kuin autokuluissa, vähennys edellyttää näyttöä kulujen syntymisestä.⁸⁵

3.1.3 Osinkotulot (EVL 6a.6 §)

Luonnollinenkin henkilö voi saada osinkotuloja elinkeinotoiminnan tulolähteestään. Osinko on tällöin saatu sellaisista käyttö-, vaihto- tai rahoitusomaisuusosakkeista, jotka liittyvät elinkeinotoimintaan.⁸⁶ Tällaiset osingot verotetaan EVL 6a.6 §:n mukaisesti. Lain mukaan muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadut elinkeinotoiminnan osingot ovat 75 %:sti veronalaista tuloa ja julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadut 85 %:sti veronalaista tuloa. Osinkojen veronalaiset osuudet sisältyvät yritystuloon, joka jaetaan ansio- ja pääomatuloksi⁸⁷.

Luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaan kuuluvien osinkojen verotus poikkeaa henkilökohtaisen tulolähteen osinkojen verotuksesta. TVL 33 a §:n mukaan julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadut osingot ovat 85 %:sti pääomatuloa. Muiden kuin julkisesti noteerattujen yhtiöiden jakamat osingot verotetaan TVL 33 b §:n mukaan. Tällaiset osingot ovat 25 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa.

Osinkotulojen verotusta muutettiin vuonna 2004 siirtymällä yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä nykyiseen osittain kahdenkertaiseen verotukseen. Samalla elinkeinoverolakiin lisättiin uusi 6a § (L 30.7.2004/717). Muutoksen perusteluissa todetaan, että siltä osin kuin vanhassa mallissa luonnollinen henkilö sai yritystoiminnan tulolähteeseen kuuluvia osinkoja, osingot olivat yhtiöveron hyvityksiin kokonaan veronalaista elinkeinotoiminnan tuloa. Osakkeet luettiin yritystoiminnan nettovarallisuuteen ja osingon tulolaji määräytyi yritystulon tulolajin

---

⁸⁵ Verohallinnon kannanottoja 2013 - lisävähennys.

⁸⁶ Andersson - Penttilä 2014, s. 203.

⁸⁷ Andersson - Penttilä 2014, s. 204.

mukaan. Ehdotuksen mukaan osinkotulot olisivat jatkossa yksityishenkilöille 70 %:sti veronalaisia, lukuun ottamatta listaamattomista yhtiöistä saatuja osinkoja, jotka olisivat 90 000 euroon asti verovapaita. Verotuksen perusteena olisi siten osinkoa jakavan yhtiön listautuminen ja nettovarallisuus. Muutoksen perusteluissa todetaan, että jos elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvia osinkoja verotettaisiin täysin samoilla perusteilla kuin henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvia, osingot olisi erotettava elinkeinotoiminnan tulon laskennasta, jotta esimerkiksi 90 000 euron enimmäisraja voitaisiin ottaa huomioon. Tämä tarkoittaisi sitä, että myöskään osakkeita ei olisi perusteltua sisällyttää yrityksen nettovarallisuuteen. Osinkojen erottaminen yritystulosta ja osakkeiden poistaminen nettovarallisuudesta olisi monessa tapauksessa yrittäjälle epäedullista ja hallinnollisesti vaikeasti toteutettavissa. Tämän vuoksi uuteen järjestelmään päädyttiin ehdottamaan kaavamaisista 70 %:n veronalaisuutta kaikille luonnollisten henkilöiden elinkeinotoiminnasta saamille osingoille.⁸⁸

Yksityisen liikkeenharjoittajan saamia osinkotuloja verotettiin 70 %:sti aina vuoteen 2014 saakka, jolloin osinkojen verotusta muutettiin (L 30.12.2013/1238). Muutoksessa päädyttiin lähinnä muuttamaan osinkoverotukseen liittyviä euro-määräisiä rajoja sekä prosentteja, vaikka isompikin rakenteellinen muutos oli esillä. Vuodesta 2014 alkaen elinkeinotoiminnasta saatuja osinkoja verotetaan edelleen yksinkertaisella kaavamaisella menettelyllä, joskin noteeratuista ja ei-noteeratuista yhtiöistä saaduille osinkotuloille tuli omat, yhä voimassa olevat, veronalaisuutta määrittävät prosenttinsa. HE 185/2013 perusteluiden mukaan yksityisen elinkeinonharjoittajan muiden kuin noteeratuista yhtiöistä saadun osingon veronalainen osuus haluttiin vastaamaan ansiotulo-osingon veronalaisen osan määrää. Perusteluina oli se, että luonnollisen henkilön yritystulo verotetaan käytännössä pääosin ansiotulona, jolloin yritystuloon sisältyvän osingon veronalainen määrä tulisi vastata ansiotulo-osingon vastaavaa. Noteeratuista yhtiöistä saaduista osingoista todettiin, että elinkeinonharjoittajan saamien osin-

---

⁸⁸ HE 92/2004 vp, s. 27 - 28.

kojen verorasitus haluttiin vastaamaan muun toiminnan tulolähteeseen kuuluvi-
en pörssiosinkojen verotusta.⁸⁹

3.2 Elinkeinotulon jakaminen tulolajeihin

3.2.1 Yritystulon valinnainen pääomatulo-osuus (TVL 38.1 §)

Tuloverolain 30 §:n mukainen jaettava yritystulo jaetaan TVL 38.1 §:n mukaisesti pääoma- ja ansiotuloon. Yritystulosta erotetaan ensin pääomatulo-osuus laskemalla edellisen verovuoden päättyessä elinkeinotoimintaan tai maatalouden kuuluneelle nettovarallisuudelle⁹⁰ vuotuinen⁹¹ tuotto-osuus. Säännös antaa luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle mahdollisuuden tuotto-osuusprosentin valintaan. Valintamahdollisuus koskee sekä elinkeinotuloa että maatalouden tuloa ja valinta voidaan tehdä molemmista tuloista erikseen⁹². Edellisen verovuoden nettovarallisuudesta laskettu vuotuinen tuotto on verovelvollisen valinnan mukaan joko 20 %, 10 % tai 0 %⁹³. Saadun summan suuruinen osuus jaetavasta yritystulosta verotetaan pääomatulona ja mahdollinen ylijäävä osuus ansiotulona. Oletus jakoprosentiksi on 20 %, joten jos verovelvollinen ei ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä esitä vaatimusta poikkeavasta tuottoprosentista, pääomatulona verotetaan 20 % osuus nettovarallisuudesta. Jos yrittäjäpuolisot harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, käytetään heidän verotuksessaan samaa jakoprosenttia, joten vaatimus 10 %:n tai 0 %:n käyttämisestä tulee olla yhteinen.

---

⁸⁹ HE 185/2013 vp, s. 26.

⁹⁰ Ensimmäisenä tilikautena pääomatulo-osuus lasketaan käyttämällä kyseisen tilikauden perusteella laskettua nettovarallisuutta.

⁹¹ Vuotuista tuotto-osuutta laskettaessa otetaan huomioon tilikauden pituus, jos se poikkeaa 12 kuukaudesta.

⁹² Elinkeinotuloa koskeva vaatimus tehdään elinkeinotoiminnan verolomakkeella 5.

⁹³ Alkuperäinen TVL 38.1 § ei antanut verovelvolliselle minkäänlaista valinnan vapautta pääomatulo-osuuden määrittämiseksi. Pääomatulo-osuudeksi katsottiin aina 15 %:n osuus edellisen verovuoden nettovarallisuudesta ja mahdollinen ylijäävä osuus yritystulosta verotettiin ansiotulona. Vuonna 1997 pääomatulo-osuusprosenttia korotettiin 18 %:iin (L 20.12.1996/1126). Tuloverolakiin ilmestyi ensimmäistä kertaa vaihtoehto vuonna 2001 (L 29.6.2001/576), kun verovelvolliselle annettiin mahdollisuus valita pääomatulo-osuuden laskentaan 18 %:n sijasta 10 %. Oletusprosenttia korotettiin 20 %:iin vuonna 2005 (L 30.7.2004/716). Mahdollisuus valita yritystulon verottaminen kokonaan ansiotulona tuli lakiin vasta vuonna 2010 (L 22.12.2009/1251), jolloin TVL 38.1 § sai nykyisen muotonsa.

Luonnollisen henkilön elinkeinotoiminta tapahtuu ammatin- tai liikkeenharjoittajana. Toiminimiyrittäjän saama yritystulo on taloudelliselta luonteeltaan korvausta sekä yrittäjän työpanokselle että hänen yritystoimintaan sijoittamalleen pääomalle. Eri sijoitusmuotojen neutraalisuus edellyttää, että pääomatulona verotettavaa tuloa voi saada niin ulkopuoliseen yritykseen kuin omaan yritystoimintaansaakin sijoittamalla. Toisaalta palkansaajan ja elinkeinonharjoittajan välinen neutraalisuus edellyttää, että omasta työpanoksesta syntyvää tuloa verotetaan ansiotulona. Kun tuloverolakia säädettiin, pidettiin välttämättömänä sitä, että yritystulon jakoperusteet olisivat kaavamaisia ja että ne vastaisivat uuden tuloverojärjestelmän lähtökohtia. TVL 38.1 § säädettiin, jotta yritystulo saatiin jaettava pääoma- ja ansiotuloksi näitä periaatteita noudattaen.⁹⁴

Tuloverolaki sisältää mahdollisuuden vaikuttaa luonnollisen henkilön ja kuolinpesän yritystulon pääomatulona verotettavaan osuuteen, koska pääomatulot verotetaan suhteellisella verokannalla⁹⁵ mutta ansiotulot progressiivisen veroasteikon mukaisesti. Elinkeinotoiminnasta saatua tuloa verotetaan pääomatulona siltä osin kuin se voidaan katsoa yritykseen sijoitetun pääoman tuotoksi ja se vastaa suurin piirtein sitä tuottoa, jonka vastaavalle sijoitukselle voisi saada muista kohteista. Yrityksen pääomatulo-osuuden oletusprosentti on jossain määrin korkea verrattuna yleiseen korkotasoon. Tarkoituksena on ollut vahvistaa yritysten pääomarakennetta ja parantaa vakavaraisuutta kannustamalla nettovarallisuuden kasvattamiseen ja sen kautta pääomatulona verotettavan osuuden lisääntymiseen. Tällöin oletuksena on, että verovelvolliselle on edullisempaa saada tuloa pääomatulona kuin ansiotulona. Näin asia ei suinkaan aina ole. Pienissä tuloissa pääomatulojen verotus on huomattavasti raskaampaa kuin ansiotulojen ja joidenkin yrittäjien verotus voi muodostua ankarammaksi kuin vastaavan tulotason palkansaajan verotus. Säättämällä lakiin vaihtoehtoiset prosenttiosuudet pyrittiin epäkohdan korjaamiseen ja pienten yritystulojen verotuksen neutraalimpaan verottamiseen.⁹⁶

---

⁹⁴ HE 200/1992 vp, s. 12 - 13, Ojala 2002, s. 84.

⁹⁵ Vuodesta 2012 lähtien pääomatulojenkin verotus on ollut lievästi progressiivista TVL 124.2 §:n mukaisesti.

⁹⁶ HE 47/2001 vp, s. 2, Ojala 2002, s. 84 - 85.

Toiminimiyrittäjä voi saada yritystoiminnastaan joko verotettavaa pääomatuloa, ansiotuloa tai molempia. Huomionarvoista on, että henkilöyhtiön yhtiömiehet eivät voi tehdä vastaavaa valintaa vaan heidän yritystulonsa jaetaan aina kaavamaisesti TVL 40 §:n mukaisesti pääomatuloksi ja ansiotuloksi. Toiminimiyrittäjän asema on erilainen henkilöyhtiön yhtiömieheen verrattuna, koska henkilöyhtiö voi maksaa osakeyhtiön tavoin yhtiömiehilleen palkkaa. Yhtiömiehet voivat siten palkanmaksulla säädellä yrityksestä saamaansa ansiotulon määrää, mutta yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei ole tätä verosuunnittelukeinoa.⁹⁷

3.2.2 Nettovarallisuus

Nettovarallisuus määrittelee pitkälti sen, minkä lajista tuloa yrittäjä saa yrityksestään⁹⁸. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan nettovarallisuus lasketaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta samojen periaatteiden mukaisesti kuin esimerkiksi osakeyhtiön. TVL 41.1 §:n mukaisesti elinkeinotoimintaan kuuluvista varoista vähennetään velat ja ne arvostetaan varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (ArvL 22.12.2005/1142) säädetyllä tavalla⁹⁹. Yritystulon jakaminen pääoma- ja ansiotuloon nettovarallisuuden perusteella on tärkeää, jotta yritystoiminnan varallisuuden kerryttämä tulo verotetaan pääomatulona ja yritystulon jäljelle jäävä osuus ansiotulona. Varallisuus, joka on kerryttänyt yritystuloa, otetaan nettovarallisuuslaskentaan mukaan. Velat, joiden korot ovat vähentäneet yritystuloa, vähennetään varoista. Kyse on yritystulon ja nettovarallisuuden välisestä symmetriasta.¹⁰⁰ Yksityisen elinkeinonharjoittajan henkilökohtaisia varoja ja velkoja ei lueta mukaan nettovarallisuuteen, vaikka ne sisältyisivätkin kirjanpitoon¹⁰¹. Nettovarallisuuslaskennassa otetaan huomioon EVL 53 §:n yleissäännös hyödykkeen kuulumisesta elinkeinotoiminnan tulolähteeseen sen pääasiallisen käytön perusteella. Esimerkiksi auto, jota käytetään pääasiassa elinkeinotoiminnassa, mutta jolla ajetaan myös yksityisajaja, lasketaan täysimääräisesti yrityksen varoihin nettovarallisuutta laskettaessa.

---

⁹⁷ HE 47/2001 vp, s. 3.

⁹⁸ Mattila 2008, s. 112.

⁹⁹ Verohallinto on julkaissut erillisen ohjeen nettovarallisuuden laskemisesta: Liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan nettovarallisuus tuloverotuksessa, dnro 20/200/2016.

¹⁰⁰ Penttilä 2003, s. 35 - 36.

¹⁰¹ HE 200/1992 vp, s. 35.

Tuloverolain 41.6 §:ssä on yritystulon pääomatulo-osuuden laskemisessa huomioitava lisäys nettovarallisuuteen. Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen elinkeinotoiminnan ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Palkoista laskettava lisäys nettovarallisuuteen ei ollut alkuperäisessä TVL:n nettovarallisuuden laskentaa koskevassa pykälässä, vaan se lisättiin siihen uutena momenttina vuonna 1996 (L 20.12.1996/1126). Muutosta koskevassa hallituksen esityksessä 105/1996 todetaan, että toiminimiyrittäjyys ja elinkeinotoiminnan harjoittaminen henkilöyhtiönä ovat yritysmuotoina osakeyhtiöitä epäedullisemmassa asemassa, koska myös yrityksessä pidätetty voitto verotetaan yleensä ainakin osittain yrittäjän ansiotulona. Eri yritysmuotojen verotusta haluttiin tasapuoliseemmaksi, joten yritystulon pääomatulo-osuuden laskentaperusteita vahvistettiin. TVL 41.6 § oli yksi keino vastata tähän tarpeeseen. Nettovarallisuuden kasvattamista laskennallisesti maksettujen palkkojen avulla perusteltiin sillä, että tulon jakaminen pääoma- ja ansiotuloksi nettovarallisuuden perusteella suosii pääomavaltaisia aloja, joilla on keskimäärin ollut isompi nettovarallisuus kuin työvaltaisilla aloilla. Tavoitteena oli pääomavaltaiten ja työvaltaisten yritysten keskinäisten aseman tasapuolistaminen. Lisäksi muutosta perusteltiin sillä, että se edistäisi työllisyyttä sekä auttaisi osaa yrityksistä, joilla on negatiivinen oma pääoma.¹⁰²

Pankkitalletuksia ei pidetä ArvL 15.3 §:n¹⁰³ mukaan toiminimiyrittäjän elinkeinotoiminnan varoina. Vastaavalla tavalla velkana ei pidetä näihin varoihin kohdistuvia velkoja¹⁰⁴. Tältä osin nettovarallisuuden laskenta poikkeaa esimerkiksi henkilöyhtiön tai osakeyhtiön nettovarallisuuden laskennasta. Talletusten korkotulot verotetaan TVL:n sijasta lähdeverolain mukaisesti, joten talletuksia ei oteta mukaan tuloverotuksen toimittamista varten laskettavaan nettovarallisuuteen¹⁰⁵. Myös toisenlainen perustelu voisi olla mahdollinen. Toiminimiyrittäjä voi tehdä

---

¹⁰² HE 105/1996 vp, s. 2 - 3.

¹⁰³ ArvL 15.3 §: ”Luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän varoina ei pidetä korkotulon lähdeverosta annetussa laissa (1341/1990) tarkoitettua joukkovelkakirjaa eikä mainitussa laissa tarkoitettua talletusta silloinkaan, kun talletukselle ei ole maksettu korkoa, eikä myöskään talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaissa 8726/1988) tarkoitettua verovapaata talletusta.”

¹⁰⁴ Mattila 2008, s. 119.

¹⁰⁵ VH:n ohje 16.2.2016, kohta 3.1.1 Pankkitili.

yrittöistoinnastaan yksityisnostoja, jolloin hän voi halutessaan nostaa kaikki yrityksen pankkitilin ja käteiskassan rahavarat yksityiskäyttöön. Tällöin voitaisiin ajatella, että rahavarat eivät todellisuudessa ole elinkeinotoiminnan varoja, vaan toiminimiyrittäjän henkilökohtaisia varoja. Se, että elinkeinotoiminnan käteisvarat sisällytetään nettovarallisuuteen, on kuitenkin ristiriitaista eikä tue teoriaa. Koska korkotuloja ei veroteta toiminimiyrittäjän tulonhankintana, pankkitalletukset kuuluvat elinkeinotoiminnan varojen sijasta henkilökohtaisiin varoihin. Pankkitalletusten poisjättäminen nettovarallisuuskennasta selittyneekin korkotulojen muista yritysmuodoista poikkeavalla käsittelyllä.

Kuten edellä on todettu, yksityisen elinkeinonharjoittajan taseessa olevat pankkitalletukset eivät sisälly elinkeinotoiminnan nettovarallisuuteen. Tämä voi aiheuttaa verovelvolliselle houkutuksen yrittää muuntaa rahavaroja tilinpäätöstä varten muuksi nettovarallisuuteen luettavaksi eräksi. Jos elinkeinotoiminta tuottaa paljon voittoa ja yrityksellä on vain vähän nettovarallisuutta, nettovarallisuuden määrällä ja siten pääomatuloksi laskettavalla osuudella voi olla merkittävä vaikutus verovelvollisen kokonaisveroihin. Verosuunnittelu nettovarallisuuden kasvattamiseksi voi siis olla kannattavaa. Pankkitileillä olevien varojen saaminen mukaan nettovarallisuuskennaan voidaan toteuttaa esimerkiksi lainojen poismaksamisella ja sijoitusrahasto-osuuksien käytöllä¹⁰⁶. Lisäksi vaihtomaisuuden hankkiminen ja sen maksaminen ennen tilinpäätöstä tai myyntisaamisten lisääminen asiakkaiden maksuehtoja pidentämällä muuttavat rahavaroja nettovarallisuuteen kuuluvaksi. Muitakin keinoja nettovarallisuuden kasvattamiseksi on¹⁰⁷. Esimerkkinä voidaan mainita sellaisten poistojen suosiminen, jotka eivät vähennä nettovarallisuutta. Rahavarojen nosto kassaan on myös periaatteessa mahdollista, mutta tämänkaltaiset tavat ovat riskialttiita. Ylihyöntejä erilaisten keinojen kanssa kannattaakin välttää, jotta menettelyitä ei katsota veronkierroksi.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Mattila 2008, s. 122.

¹⁰⁷ Ks. esim. Verohallinnon kannanotto A41/200/2013 Apteekkien ennakkomaksut nettovarallisuudessa.

¹⁰⁸ Salin 2015, s. 78 - 79.

Tapauksessa KHO 21.6.2007 T 1670 apteekkarin taseessa oli huomattava määrä sijoitusrahasto-osuuksia. Kyse oli siitä, tuliko kyseisiä sijoitusrahasto-osuuksia ottaa huomioon apteekin nettovarallisuyslaskelmassa elinkeinotoiminnan varoina. KHO totesi, että sijoitusrahasto-osuudet voivat olla elinkeinotoiminnan rahoitusomaisuutta ja siten nettovarallisuyslaskelmassa huomioon otettavia varoja, joskin niiden kuuluminen elinkeinotoimintaan on ratkaistava tapauskohtaisesti niiden käyttötarkoituksen perusteella. Apteekkarin tapauksessa KHO totesi, että lyhytaikaisten saamisten määrä oli huomattavasti suurempi kuin vieraan pääoman määrä. Sijoitusrahasto-osuuksiin sijoitettujen varojen ei voitu katsoa muutenkaan olleen tarpeen apteekin liiketoiminnan rahoittamiseksi, jonka lisäksi sijoittaminen oli ollut pitkäaikaista ja jatkuvaa. KHO katsoi siten, että taseessa olevat sijoitusrahastot olivat elinkeinotoimintaan kuulumattomia varoja, joita ei tullut ottaa huomioon yrityksen nettovarallisuutta laskettaessa.¹⁰⁹

3.2.3 Kiinteistöjen ja arvopapereitten myyntivoitot (TVL 38.2 §)

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan jaettava yritystulo jaetaan nettovarallisuuden perusteella ansio- ja pääomatuloksi TVL 38.1 §:n mukaisesti. TVL 38.2 §:ssä säännellään pääomatulo-osuuden vähimmäismäärästä. Jaettava yritystulo katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereitten luovutusvoittoja. Luovutusvoitolla tarkoitetaan luovutushinnan ja hankintamenon poistamattoman osan erotusta siltä osin kuin siitä ei ole muodostettu EVL 43 §:ssä tarkoitettua jälleenhankintavarausta. Koska luovutusvoitoilla on vaikutusta pääomatulona verotettavan osuuden suuruuteen, käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutuksen ajankohdalla on verosuunnittelullista merkitystä¹¹⁰.

---

¹⁰⁹ Ks. lisää sijoitusrahasto-osuuksien käytöstä ja tulolähdejaosta ohjeesta: Verohallinnon kannanottoja yritysverokysymyksiin 2007 (21.12.2007/dnro 1582/345/2007). Aiheesta ks. myös KVL:n ratkaisut 282/1996 ja 198/1997, joissa todettiin että apteekkiliikkeiden nettovarallisuuteen luettiin sijoitusrahasto-osuuksia siltä osin, kuin likvidien varojen sijoitukset rahastoihin eivät ylittäneet lyhytaikaisen vieraan pääoman määrää.

¹¹⁰ Andersson - Linnakangas - Frände 2016, s. 176.

Ennen kuin Suomessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään, ETVL 27 §:ssä säänneltiin luonnollisen henkilön tai puolisoiden harjoittaman liikkeen tai ammatin tuloksen verottamisesta. ETVL 27 §:n mukaan puhdasta tuloa verotettiin lähtökohtaisesti tiettyyn markkamäärään saakka ansiotulona. Ansiotuloksi ei kuitenkaan katsottu muun muassa korkotuloa, osinkoa, vuokratuloa tai arvopapereiden ja kiinteän omaisuuden luovutuksesta saatua voittoa. ETVL 67 §:n mukaan ostamalla, vaihtamalla tai muulla vastikkeellisella saannolla saadun kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovutuksen tuottamaa voittoa pidettiin satunnaisena myyntivoittona. Satunnaisesta myyntivoitosta oli veronalaista luovuttajan omistustajan pituuden mukaan määräytyvä suhteellinen osuus. Kun tuloverotuksessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään, myyntivoittoverotusta selkeytettiin ja yksinkertaistettiin. Jako satunnaisiin myyntivoittoiin ja omaisuuden luovutusvoittoiin poistui. Alhaisella pääomatuloverokannalla haluttiin ottaa huomioon inflaation vaikutus omaisuuden arvonkehityksessä, jolloin luovutusvoitot voitiin säätää lähtökohtaisesti kokonaan veronalaisiksi.¹¹¹

Tuloverolain esitöissä todetaan, että uudistuksen kannalta ongelmallisimpia olivat tulot, joihin voitiin katsoa sisältyvän sekä pääomatulo- että ansiotulosuutta. Elinkeinotoiminnassa syntyneet tulot ovat tällaisia tuloja, joten niistä päädyttiin sisällyttämään lakiin yksityiskohtaiset säännökset siitä, kumpaan tulolajiin tulo kuuluu.¹¹² Käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -osakkeiden luovutusvoitoista todetaan, että luovutusvoitot sisältyvät laskennalliseen pääomatulo-osuuteen, mutta jos luovutusvoittojen määrä ylittäisi tämän osuuden, luovutusvoittojen määrä katsottaisiin kokonaisuudessaan pääomatuloksi¹¹³. Säännöksen perusteluita ei tämän enempää avata, mutta ilmeistä on, että säännöksen taustalla on luonnollisten henkilöiden luovutusvoittojen neutraali verokohtelu. Jos tällaista säännöstä ei olisi, toiminimiyrittäjä voisi saada elinkeinotoimintaan kuuluvien kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoitot osittain ansiotuloina. Verokohtelu poikkeaisi siten henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvien kiinteistöjen ja ar-

---

¹¹¹ HE 200/1992 vp, s. 18 - 19.

¹¹² HE 200/1992 vp, s. 33 - 34.

¹¹³ HE 200/1992 vp, s. 35.

vopapereitten luovutusvoittoverotuksesta. Huomionarvoista kuitenkin on, että TVL:n mukaan verotettaviin luovutusvoittoihin sovelletaan TVL 46 §:n hankintameno-olettamaa, jota ei voi käyttää elinkeinoverolain mukaan verotettaviin luovutusvoittoihin.

3.2.4 Yrittäjäpuolisoiden tulo-osuudet (TVL 14 §)

Yksityinen liikkeen- tai ammatinharjoittaja ei voi maksaa itselleen palkkaa elinkeinotoiminnastaan. Toiminimiyrittäjää koskee lisäksi EVL 16.1 §:n mukainen palkanmaksurajoitus¹¹⁴, joka koskee yrittäjän puolisoa¹¹⁵ sekä lasta tai muuta perheenjäsentä¹¹⁶, joka ei ole ennen verovuotta täyttänyt 14 vuotta¹¹⁷. Ennen verovuotta täyttäneelle 14-vuotiaalle lapselle maksettu palkka siten on vähennyskelpoinen elinkeinotulosta. Palkka ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin samasta työstä ulkopuoliselle maksettu palkka olisi ollut.¹¹⁸

Vaikka puolisolalle ei voi maksaa palkkaa, puoliset voivat harjoittaa elinkeinotoimintaa yhdessä TVL 14 §:n mukaisina yrittäjäpuolisoina. Tällöin elinkeinotoiminnasta saatu yritystulon ansiotulo-osuus jaetaan puolisoiden kesken heidän työpanostensa mukaisessa suhteessa. Työpanokset katsotaan yhtä suuriksi ellei muuta selvitystä esitetä. Myös pääomatulo-osuudet jaetaan puolisoiden kesken sen mukaan, mikä heidän osuutensa yrityksen nettovarallisuudesta on. Ellei muuta selvitystä esitetä, osuudet nettovarallisuuteen katsotaan yhtä suuriksi.

Yritystulon ansiotulo-osuus jaetaan puolisoille heidän työskentelynsä mukaisessa suhteessa. Oletuksena on, että puolisoiden työpanokset ovat yhtä suuret. Jakosuhteesta voidaan kuitenkin poiketa sekä verovelvollisen että veroviranomaisten esittämän näytön perusteella. Jakoperusteina käytetään työajan lisäksi myös työpanosten arvoa.¹¹⁹ Työpanoksella tarkoitetaan puolisoiden ammatti-

---

¹¹⁴ Rajoitus koskee EVL 16.1 §:n mukaisesti palkan lisäksi myös eläkettä tai muuta etuutta.

¹¹⁵ Puolison määritelmä on TVL 7 §:ssä.

¹¹⁶ Ks. lapsen ja perheenjäsenen määritelmä esim. Andersson - Penttilä 2014, s. 402 - 403.

¹¹⁷ Vastaava palkanmaksurajoitus on muissakin tuloverolaeissa: MVL 7 § ja TVL 31.2 §.

¹¹⁸ Andersson - Penttilä 2014, s. 403.

¹¹⁹ HE 200/1992 vp, s. 30.

taitoa, työn vastuullisuutta ja merkitystä yritykselle. Jos toisen puolison työpanos jää kovin vähäiseksi, on mahdollista, että Verohallinto ei hyväksy verovelvollisen vaatimusta yritystulon jakamisesta puolisojen kesken.¹²⁰ Ansiotulon jakaminen yrittäjäpuolisoiden kesken pilkkoo ansiotulojen progressiovaikutusta, joten jos puoliset harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, jaon perusteet on syytä miettiä ajatuksella.

Yritystoiminnan nettovarallisuus jaetaan tasan puolisojen kesken, jos muuta selvitystä ei esitetä. Varat tulisi kohdistaa ne omistavalle puolisolle ja velat niistä vastuussa olevalle. Käytännössä näiden asioiden selvittäminen on työlästä, eikä erillisiä selvityksiä yleensä tehdä. Lisäksi nettovarallisuuden jakamisella puolisojen kesken ei yleensä ole merkitystä puolisojen pääomatuloverojen kokonaismäärään. Jaosta poiketaan yleensä siis vain, jos puoliset sitä itse vaativat.¹²¹ Nykyisin, kun pääomatulovero on lievästi progressiivinen, nettovarallisuuden jakamisella voi olla vaikutusta puolisojen kokonaisveroihin, joten asiaa kannattaa aina tarkastella tapauskohtaisesti. Esimerkiksi tilanteessa, jossa toisen puolison omistama kiinteistö on elinkeinotoiminnan käytössä, voidaan perustellusti esittää lain olettamasta poikkeavaa nettovarojen jakoa.

Wikströmin mukaan puolisolle maksetun palkan vähennyskelvottomuus on omi-
tuinen jäännös menneestä ajasta. Vähennyskiellon taustalla oli aikanaan puolisojen yhteisverotus. Nyt kun yhteisverotusta ei enää ole vaan on siirrytty erillisverotukseen, säännöksen idea on hävinnyt ja se on vain reliikki. TVL:n yrittäjäpuolisoita koskeva säännös kuitenkin ratkaisee useimmat käytännön ongelmat, joten säännöksellä ei nykyisin ole enää suurta merkitystä.¹²²

---

¹²⁰ Ossa 2013, s. 220.

¹²¹ Ossa 2013, s. 220.

¹²² Wikström 2008, s. 182.

3.3 Elinkeinotoiminnan tappiontasaus ja hyödykesiirrot

3.3.1 Tappion vähentäminen pääomatuloista (TVL 59.1 § / TVL 119 §)

Tuloverolain 119 §:ssä säännellään elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappion vähentämisestä. Tappiot vähennetään saman tulolähteen tulosta sitä mukaan kun verotettavaa tuloa syntyy 10 vuoden aikana. TVL 119.3 § sisältää poikkeuksen pääsääntöön. Säännöksen mukaan luonnollisen henkilön tai kuolinpesän elinkeinotoiminnan tai maatalouden tappion vähentäminen tapahtuu ensimmäisen momentin mukaisesti ellei tappioita ole vaadittu vähennettäväksi jo saman verovuoden pääomatuloista TVL 59 §:n perusteella. Poikkeussäännöksellä ei siis voida siirtää elinkeinotoiminnan tappioita vähennettäväksi suoraan toisen tulolähteen tulosta. Jokaisen tulolähteen tulot jaetaan ansio- ja pääomatuloihin, joten lopputulos on, että elinkeinotoiminnassa syntynyt tappio vähennetään josain toisessa tulolähteessä syntyneestä tulosta.

Tuloverolain 59 § mahdollistaa luonnollisen henkilön tai kuolinpesän elinkeinotoiminnan tai maatalouden verovuoden tappion vähentämisen tappiovuoden pääomatuloista. Vaatimus on tehtävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Tappio voidaan vähentää joko kokonaan tai osittain verovelvollisen vaatimuksen mukaisesti. Tappio vähennetään pääomatuloista ennen korkoja mutta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen jälkeen. Jos puoliset harjoittavat elinkeinotoimintaa tai maataloutta yhdessä, tappion vähentämisvaatimuksen tulee olla yrittäjäpuolisoiden yhteinen. Tappiot vähennetään puolisoiden pääomatuloista TVL 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen jakoperusteiden mukaisesti.

Jos elinkeinotoiminnan tappio vaaditaan vähennettäväksi joko kokonaan tai osittain verovelvollisen pääomatuloista, tappio on samanlainen vähennys kuin muut pääomatuloista tehtävät vähennykset. Täten on mahdollista, että jos verovelvollisen pääomatulot ovat vähennyksiä pienemmät, ylimenevä osuus voidaan vähentää ansiotulojen veroista TVL 60 §:n mukaisena alijäämähyvitykse-

nä. Jos vähennettävä osuus ei tule käytetyksi kokonaan alijäämähyvityksen enimmäismäärään liittyvien rajoitusten vuoksi, ylimenevästä osasta muodostuu verovelvolliselle pääomatulolajin tappio.¹²³ Alijäämähyvityksen tarkoituksena on tasoittaa verorasitusta esimerkiksi tilanteissa, joissa verovelvollisen kokonaistulot jäävät negatiiviseksi mutta hän joutuisi kuitenkin maksamaan veroja. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi tilanteessa, jossa elinkeinotoiminnan tulos on tappiollinen mutta verovelvollisella on palkkatuloja. Alijäämähyvitys antaa siten joustoa verojärjestelmään, jossa ansio- ja pääomatulojen verotus on eriytetty toisistaan.¹²⁴ TVL 59 § on säädetty palvelemaan samaa tarkoitusta. Ilman poikkeussäännöstä tappiot vähennettäisiin aina samanlaatuisen toiminnan tulosta seuraavien 10 verovuoden aikana. Tappioiden vaikutus verotukseen vastaisi siten toiminnan jakautumista ansio- ja pääomatuloon. Tätä pidettiin TVL:n säätämisen yhteydessä kuitenkin eräissä tilanteissa verovelvollisten kannalta kohtuuttoman rajoittavana ratkaisuna. Säättämällä TVL 59 § päädyttiin tilanteeseen, jossa verovelvollinen saa hyödyn verotukseensa jo tappiovuonna pääomatulojen verokannan mukaisena.¹²⁵

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on TVL 59 §:n perusteella valinnanvapaus siitä, haluaako hän vähentää elinkeinotoiminnan tappioita pääomatuloistaan. Kyse on verosuunnittelumahdollisuudesta, joten päätös on edullisinta tehdä saatavan verosäästön suuruuden perusteella. Jos verovelvollinen vaatii tappion vähentämistä pääomatulolajissa, verovaikutus on pääomatuloverokannan mukainen. Jos tappio säilytetään elinkeinotulolähteessä, sen verovaikutus määräytyy tulevien vuosien elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella. Elinkeinotoiminnan yritystulo jakautuu lähtökohtaisesti ansio- ja pääomatuloksi, joten saatavan verohyödyn ero määräytyy ansiotulo-osuudesta menevän veron perusteella. Jos ansiotuloista määräytyvä vero on suurempi kuin pääomatuloveroprosentin mukaan laskettava määrä, verotuksellisesti edullisinta on jättää tappio elinkeinotulolähteeseen. Jos ansiotulojen osuus jää pieneksi, tappion vähentäminen pääomatulolajissa voi olla kannattava vaihtoehto. Valinnassa tulisikin pyrkiä

---

¹²³ HE 200/1992 vp, s. 41.

¹²⁴ HE 200/1992 vp, s. 20.

¹²⁵ HE 200/1992 vp, s. 10.

ottamaan huomioon yrityksen varallisuusasema, saman toiminnan myöhempien tulojen määrä sekä verovelvollisen muut tulot ja vähennykset.¹²⁶

3.3.2 Elinkeinotoiminnan lopettaminen ja tappiot (TVL 121 §)

Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappiontasauksessa on poikkeussäännös toiminnan lopettamistilanteisiin. TVL 121 § mahdollistaa tappioiden vähentämisen verovelvollisen pääomatuloista, jos tappioita ei voida vähentää saman tulolähteen tulosta toiminnan lopettamisen takia. Tappioita voidaan vähentää pääomatuloista tappiovuotta seuraavien 10 vuoden ajan. Yrittäjäpuolisoiden lopettaessa yhteisen elinkeinonharjoittamisen tappio jaetaan EVL 59.2 §:n mukaisesti vähennettäväksi puolisoiden pääomatuloista. Jos jompikumpi puolisoista tai kumpikin puoliso erikseen jatkaa välittömästi elinkeinotoiminnan harjoittamista, hänen tappio-osuuteensa noudatetaan TVL 119 §:n yleistä 10 vuoden tappiontasauksäännöstä.

Huomionarvoista on, että TVL 121 § ei pidennä tappioiden vähentämisaikaa, mutta mahdollistaa kuitenkin niiden hyödyntämisen tilanteissa, joissa verovelvollisen elinkeinotoiminta päättyy kokonaan. Muutenhan tappiot jäisivät hyödyntämättä. Jos elinkeinotoiminta aloitetaan myöhemmin uudelleen, käytetään vielä vähentämättä olevia vahvistettuja elinkeinotoiminnan tappioita jälleen pääsäännön mukaisesti elinkeinotoiminnan tulolähteessä. Tuloverolain 121 §:n mukaiset tappiot vähennetään verovuoden pääomatuloista, mutta TVL 59 §:n mukaiset saman verovuoden tappiot puhtaasta pääomatulosta.¹²⁷

Tuloverolain 121 §:n sanamuodon perusteella on ollut epäselvää, voidaanko aiempien vuosien vahvistettuja tappiota vähentää pääomatuloista jo sinä vuonna, kun elinkeinotoiminta lopetetaan vai vasta seuraavina vuosina. Asia ratkaistiin päätöksellä KHO 2010 T 3091. KHO:n mukaan tappio voidaan vähentää jo elinkeinotoiminnan lopettamisvuonna. Tapauksessa verovelvollinen A oli lopettanut elinkeinotoimintansa vuonna 2005. Hänellä oli aiemmilta verovuosilta vahvistettuja elinkeinotoiminnan tappioita, joihin sisältyi tappio vuodelta 1995.

¹²⁶ Myrsky - Malmgrén 2014, s. 319 - 320.

¹²⁷ Myrsky - Rabinä 2014, s. 551.

Kysymys oli siitä, voitiinko tappiot vuodelta 1995 vähentää A:n pääomatuloista vuonna 2005. KHO totesi, että tappiontasausjärjestelmän yleisenä lähtökohtana on tappioiden vähentäminen sitä mukaa kuin verovelvolliselle syntyy sellaista tuloa, josta tappio on vähennettävissä. Koska A:n elinkeinotoiminnan lopettaminen oli verotusta toimitettaessa selvästi todennettavissa, voitiin vuoden 1995 vahvistettu tappio vähentää verovuoden 2005 pääomatuloista. KHO kiinnitti ratkaisussaan lisäksi huomiota siihen, että lain sanamuoto on epäselvä.¹²⁸

3.3.3 Hyödykesiirrot yksityistalouteen ja yksityistaloudesta (EVL 51a.3 § ja 51b.1 §)

Elinkeinoverolain 51a.1 - 2 § määrittävät verovelvollisen omaisuuden luovutushinnan ja hankintamenon, kun omaisuutta siirretään toisesta tulolähteestä elinkeinotulolähteeseen tai päin vastoin. Säännös koskee kaikkia verovelvollisia, koska jokaisella verovelvollisella voi olla kaikki kolme tulolähdettä. Luonnollisilla henkilöillä on tulolähteiden sisällä tapahtuvan toiminnan, eli tulonhankinnan, lisäksi myös yksityistaloutensa, josta ja jonne voidaan tehdä omaisuussiiroja. EVL 51a.3 § sääntelee verovelvollisen yksityistaloudesta elinkeinotoimintaan siirtämien hyödykkeiden hankintamenon ja EVL 51b.1 § elinkeinotoiminnasta yksityistalouteen otetun omaisuuden tai palvelun luovutushinnan. Yksityistaloudesta elinkeinotoimintaan siirrettyjen hyödykkeiden hankintamenona pidetään alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa siirtohetkellä. Myös yksityistalouteen otettujen hyödykkeiden luovutushintana pidetään alkuperäistä hankintahintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa.

Kun luonnollinen henkilö siirtää omaisuutta yksityistaloudestaan elinkeinotoimintaan, siirtoarvona käytetään EVL 51a.3 §:n mukaisesti hyödykkeen alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa käypää hintaa. Jos hyödykkeellä ei ole hankintamenoa, eli se on saatu vastikkeettomalla saannolla esimerkiksi perintönä tai lahjana, siirrettävän hyödykkeen hankintameno määräytyy EVL 15 §:n mukaan. Vastikkeettomalla saannolla saadun rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuden hankintamenona pidetään hyödykkeen käypää arvoa saan-

---

¹²⁸ Myrsky - Rabinä 2014, s. 551.

tohetkellä tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa siirtohetkellä. Kun hyödyke siirretään yksityistaloudesta tulonhankintaan, verotuksessa otetaan huomioon siten arvonalentuminen saannon ja siirron väliseltä ajalta muttei arvonnousua¹²⁹.

Yksityisotolla tai yksityiskäyttöön otolla tarkoitetaan EVL 51b.1 §:n mukaisesti tapahtumaa, jossa yksityinen liikkeen- tai ammatinharjoittaja ottaa yksityistaloutensa käyttöön elinkeinotoiminnan omaisuutta, kuten vaihto- tai käyttöomaisuutta. Yksityisotto voi koskea myös palveluksia, muuta etuutta tai oikeutta. EVL 51b.1 §:n tarkoituksena onkin estää yksityisten elantomenojen maksaminen elinkeinotulolähteestä. Jos toiminimiyrittäjä käyttää samoja hyödykkeitä sekä elinkeinotoiminnassaan että yksityistaloudessaan, yksityistalouteen kohdistuva osuus menoista ei saa rasittaa elinkeinotoiminnan tulosta. Yksityisotto ei aiheuta omaisuuden arvonnousun verotusta, koska luovutushintana pidetään hankintamenoa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Yksityisoton yhteydessä mahdolliset aiemmat kulukirjaukset, kuten poistot, palaavat elinkeinotoiminnan tulokseen, kuitenkin enintään luovutushintana pidettävään arvoon asti.¹³⁰ Verovelvollisen ei siis tarvitse tulouttaa voittoa tehdessään ”kauppaa” itsensä kanssa. Kyse onkin todellisuudessa enemmänkin eräänlaisesta menon-siirrosta. Niin kauan kuin hyödyke säilyy elinkeinotoiminnassa, jaksotuksista, eli käytännössä etupainoisista poistoista, saadaan hyötyä. Kun hyödyke siirtyy pois tulonhankkimistoiminnasta yksityistalouteen, etupainoisesti tehdyt kulukirjaukset palautetaan verotettavaan tuloon. Jaksotusetu ei siten muodostu lopulliseksi. Elinkeinotoiminnan kuluihin jäävät ainoastaan ne kulut, jotka ovat syntyneet sinä aikana, kun hyödykettä on käytetty tulonhankinnassa.¹³¹

Yksityisotto voi periaatteessa kohdistua kaikenlaiseen sekä aineettomaan että aineelliseen elinkeinotoimintaan kuuluvaan omaisuuteen. Useimmiten yksityisottona otetaan elinkeinotoiminnasta vaihto-omaisuutta, mutta se voi olla myös käyttöomaisuutta. Palvelusten yksityisotossa on huomioitava, että ammatinharjoittajan tehdessä palvelusuoritteen itsensä tai perheenjäsentensä hyödyksi,

---

¹²⁹ Andersson - Penttilä 2014, s. 679.

¹³⁰ Kukkonen - Walden 2015, s. 242 - 244.

¹³¹ Andersson - Penttilä 2014, s. 682.

yksityisottoa koskevaa säännöstä voidaan soveltaa vain aineitten ja tarvikkeiden osuuteen, koska palvelusuoritteella ei ole hankintamenoa, joka voitaisiin palauttaa tuloon. Yksityiskäyttöönottoa ei kuitenkaan välttämättä aina hyväksytä verotuksessa¹³². Sellaisissa tilanteissa, joissa voidaan katsoa, että yksityisoton tarkoituksena on siirtää omaisuutta EVL:n piiristä TVL:n piiriin, jotta se voidaan myydä edelleen pienemmin veroseuraamuksin, hyödykkeen myyntiin tulisi soveltaa edelleen EVL:n säännöksiä.¹³³

Kun yksityinen elinkeinonharjoittaja lopettaa elinkeinotoimintansa, realisoimaton omaisuus siirtyy hänen yksityisomaisuudekseen. Tällaisen omaisuuden luovutushintana pidetään EVL 51b.1 §:n mukaisesti alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Omaisuuden yksityisotto ei muodosta uutta saantoa tai katkaise omistusaikaa.¹³⁴

3.4 Yhteenveto ja nykyiset ongelmakohdat

3.4.1 Toiminimiyrittäjän verotuksen ominaispiirteet

Nykyinen tuloverolainsäädäntö sisältää jonkin verran säännöksiä, jotka koskevat vain tiettyjä verovelvollisia. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan verotettavan tulon laskentaperiaatteissa on suhteellisen paljon eroavaisuuksia verrattuna yhteisöjen vastaaviin. Erot johtuvat siitä, että toiminimiyrittäjä eroaa peruslähdekohdiltaan esimerkiksi osakeyhtiöstä olennaisesti. Toiminimiyrittäjän verotus on henkilöverotusta, mutta yhteisöjen verotus erillisen, tulonhankintaa varten perustetun oikeussubjektin verotusta. Osakeyhtiöllä ei voi olla tulolähteisiin kuulumatona tulonhankintaa, mutta toiminimiyrittäjän yksityistaloudessa se on mahdollista. Kaikkien osakeyhtiöiden keskinäinen verotus on samanlaista, koska verotettavan tulon laskentaperiaatteet ovat samat ja yhteisöveroprosentti on kiinteä. Yksityisten liikkeenharjoittajien lopullinen verorasitus voi kuitenkin samoilla elinkeinotuloillakin olla täysin erilainen, koska luonnollisen

---

¹³² Ks. esim. KHO 1992 T 206.

¹³³ Andersson - Penttilä 2014, s. 683.

¹³⁴ Kukkonen - Walden 2015, s. 485.

henkilön verotus tapahtuu tulolajeittain yhdistäen kaikkien tulolähteiden verotettavat tulot.

Koska neutraliteettinäkökohdat edellyttävät nykyisessä eriytettyssä tuloverojärjestelmässä sitä, että luonnollisen henkilön elinkeinotoiminnastaan saama yritystulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloon, elinkeinotoiminnan nettovarallisuus täytyy selvittää tätä jakoa varten. Kuten kaikilla verovelvollisilla myös liikkeen- ja ammatinharjoittajien nettovarallisuudet voivat olla hyvinkin erisuuruisia toiminnan luonteen vuoksi. Ammatinharjoittajilla, joiden toiminnassa keskeisintä on oma työpanos, ei yleensä ole kovin suurta nettovarallisuutta. Liikkeen- ja ammatinharjoittajilla ei tosiasiassa ole välttämättä merkittäviä vaikutusmahdollisuuksia nettovarallisuuden kasvattamiseksi, koska elinkeinotoimintaan kuulumaton omaisuus saatetaan sivuuttaa nettovarallisuyslaskennassa. Jaettavan yritystulon suuruus yhdessä yrittäjän muiden tulojen ja vähennysten kanssa määrittelee sen, onko hänelle verotuksellisesti edullisinta saada yritystoiminnastaan pääoma- vai ansiotuloa. Vaikka yritystulo jaetaan pääsäännön mukaisesti pääoma- ja ansiotuloihin, toiminimiyrittäjä voi myös valita vaihtoehdon, jonka mukaan yritystulo verotetaan kokonaisuudessaan hänen ansiotulonaan. Tosiasiallisesti toiminimiyrittäjä ei välttämättä siten saa yritystoiminnastaan verotettavaa pääomatuloa lainkaan. Neutraliteettiajattelun, jonka mukaan kaikista sijoituksista, myös omaan yritystoimintaan tehdyistä sijoituksista, tulisi saada pääomatuloa, rinnalle on tullut myös oikeudenmukaisuusajattelu ja veronmaksukykyyn liittyvät näkökohdat.

Edellä on tarkasteltu niitä elinkeinotulon laskemisen ja sen verotuksen erityispiirteitä, jotka koskevat vain toiminimiyrittäjiä. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan tuloverotuksessa on erityispiirteitä, joiden perusteella on selvää, että lainsäätäjä on pyrkinyt saamaan yrittäjän elinkeinotulon verotuksen palkansaajan verotusta vastaavaksi tai ainakin lähemmäksi sitä. Tavoitteena on ollut toteuttaa verotuksen neutraliteettia, joka on yksi hyvän verojärjestelmän edellytyksistä. Toisaalta on pyritty siihen, että yritystoimintaan sitoutuvan pääoman tuotto tulisi verotetuksi niin toiminimiyrittäjän kuin osakeyhtiön osakkaankin verotuksessa mahdollisimman samankaltaisesti. Lisäksi on ilmeistä, että luonnollisten henkilöiden

veronmaksukyky on otettu huomioon säätämällä tappiontasaukseen sellaisia lievennyksiä, joita yhteisöillä ei ole.

3.4.2 Hyvän verojärjestelmän ominaisuudet: neutraliteetti ja oikeudenmukaisuus

Verotuksella voi olla fiskaalisen tavoitteen lisäksi lukuisia muita tavoitteita, joita sillä pyritään saavuttamaan¹³⁵. Hyvä verojärjestelmä on verojärjestelmän ”unelmatila”, johon verotukselle kulloinkin asetettujen tavoitteiden tulisi sopia. Käytännössä tavoitteet voivat olla keskenään siten ristiriidassa, että joistain ominaisuuksista joudutaan tinkimään. Keskeistä hyvässä verojärjestelmässä on verotuksen kokonaistaloudellisten vaikutusten sopiminen erilaisiin tavoitteisiin, verorasituksen jakautuminen oikeudenmukaisesti ja verotuksen sekä verovelvollisille että Verohallinnolle aiheuttamien kustannusten minimointi¹³⁶. Hyvä verojärjestelmä sisältää useita eri ominaisuuksia. Verojärjestelmän tulee olla yksinkertainen sekä oikeudenmukainen ja sen tulisi edistää taloudellista kasvua eikä estää sitä.¹³⁷ Lisäksi hyvän verojärjestelmän tulisi olla tehokas ja hallinnollisesti toimiva. Lista ei ole tyhjentävä, mutta nämä ovat tyypillisimpiä kriteerejä, joita käytetään hyvän verojärjestelmän ”mittaamiseen”.¹³⁸

Tämän tutkielman kannalta tärkein tarkastelun kohde on verotuksen tehokkuuteen liittyvä käsite verotuksen neutraalisuus. Tehokas verojärjestelmä vähentää verotuksen seurauksena taloudellista toimeliaisuutta mahdollisimman vähän. Verojärjestelmää pidetäänkin tehokkaana, kun se verottaa ensisijaisesti sellaisia veropohjia, jotka eivät ole herkkiä hintamuutoksille ja kevyemmin sellaisia, jotka ovat niille herkempiä. Tavoitteena on siten, että verotus ei vaikuttaisi verovelvollisen päätöksentekoon vaan olisi neutraalia. Neutraali verotus ei vääristä allokaatiota, eli voimavarojen kohdentumista. Tavoitteena olisi, että eri tuotan-

---

¹³⁵ Ks. tavoitteista esim. Tikka 1990, s. 21 - 46 ja Niskakangas 2011, s. 24 - 51.

¹³⁶ Tikka 1990, s. 47.

¹³⁷ Määttä 2007, s. 65.

¹³⁸ Myrsky 2013, s. 77 - 78.

topanoksia, eli työtä ja pääomaa, tulisi käsitellä verotuksessa neutraalilla tavalla.¹³⁹

Elinkeinonharjoittajien verokohtelun neutraliteettia voidaan tarkastella monella eri tavalla. Yrityskokoneutraliteetti tarkoittaa sitä, että verokohtelu ei saisi erota sen mukaan, minkä suuruinen yritys on. Toimialaneutraliteetti edellyttää sitä, että verotuksen olisi oltava samanlaista yrityksen toimialasta riippumatta. Omistuspohjaneutraliteetti edellyttää, että yrityksen verotukseen ei saisi vaikuttaa se, onko kyse esimerkiksi valtion vai yksityishenkilöiden omistamasta yrityksestä. Yritysmuotoneutraliteetti toteutuu silloin, kun tulonhankkimistoiminnan verokohtelu ei poikkea yritysmuodon perusteella. Verotus on neutraalia, kun verotus on samanlaista riippumatta siitä, onko kyse osakeyhtiöstä, henkilöyhtiöstä tai jostain muusta yritysmuodosta.¹⁴⁰ Yritysmuotoneutraliteetilla tarkoitetaan sitä, että verotuksella ei kannusteta yrityksiä toimimaan muussa yritysmuodossa kuin siinä, jossa niiden toiminta on liiketaloudellisesti järkevintä¹⁴¹. Ideaalitilanteessa verotus ei vaikuttaisi yritysmuodon valintaan. Tilanteessa, jossa omistaja nostaa itselleen yritystoiminnan tuloksen, tulisi verokustannusten olla samat riippumatta siitä, onko yrittäjä toiminut yksityisenä elinkeinonharjoittajana, osakeyhtiön osakkaana tai henkilöyhtiön yhtiömiehenä.¹⁴² Rahoitusmuotoneutraliteetti on myös huomionarvoinen verotuksen neutraaliuden muoto. Rahoitusmuotoneutraali verotus ei tee eroa yrityksen käyttämien rahoituslähteiden välille. Verojärjestelmän ei tulisi kannustaa yritystoiminnan rahoittamista jollain tietyllä rahoitusmuodolla, kuten voittovaroilla tai lainarahoituksella. Käytännössä tämä ei aina toteudu.¹⁴³

Neutraliteetin lisäksi tässä tutkielmassa on syytä käsitellä tarkemmin myös toista hyvän verojärjestelmän vaatimusta, nimittäin oikeudenmukaisuutta. Oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan hyvän verojärjestelmän ominaisuutena sitä, että verorasituksen on jakauduttava oikeudenmukaisesti eri talousyksiköiden kes-

---

¹³⁹ Myrsky 2013, s. 80 - 81.

¹⁴⁰ Määttä 2007, s. 89.

¹⁴¹ Myrsky - Malmgrén 2014, s. 4.

¹⁴² Wikström 2008, s. 85.

¹⁴³ Myrsky 2013, s. 81.

ken. Tätä vaatimusta voidaan tarkastella kolmen periaatteen avulla: etuperiaatteella, maksukykyisyysperiaatteella ja pienimmän uhrauksen periaatteella. Oikeudenmukaisuutta itsessään voidaan tarkastella horisontaalisesti ja vertikaalisesti. Horisontaalisella oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että samanlaisessa taloudellisessa asemassa olevia tulisi kohdella verotuksessa samalla tavalla. Vertikaalisen oikeudenmukaisuuden mukaan erilaisessa asemassa olevia tulisi puolestaan kohdella verotuksessa eri tavoin. Hyvä esimerkki vertikaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumisesta on verotuksen progressiivisuus.¹⁴⁴

Oikeudenmukainen verojärjestelmä rasittaa veronmaksajia heidän veronmaksukykynsä mukaan¹⁴⁵. Veronmaksukykyperiaatteen toteuttamisen suurin ongelma on maksukyvyyn mittaaminen. Lähtökohtana on henkilön tulo: mitä suuremmat tulot hänellä on, sitä enemmän hänen tulisi maksaa veroa. Periaatteen mukaan veronmaksukyky nousee tulojen kasvaessa. Progressiivista verotusta on perusteltu tällä periaatteella, joskin ajatuksena on silloin, että maksukyky kasvaa tulojen kasvua nopeammin. Myös yritysverotuksessa tulisi noudattaa veronmaksukykyperiaatetta. Tällöin hyväksytyjen kirjanpitostandardien mukaan laskettavan yritysten vuositulon käyttäminen yritysten verotuksen perusteena on perusteltua. Jotta periaate toteutuisi mahdollisimman hyvin, yrityksen kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon tulisi olla mahdollisimman lähellä toisiaan. 1990-luvun alkupuolella toteutetuissa verouudistuksissa tehtiinkin tätä ajatellen muutoksia, joilla pyrittiin muun muassa oikeudenmukaisuuden lisäämiseen ja veronmaksukyvyyn huomioon ottamiseen.¹⁴⁶

3.4.3 Nykyisen tulolähdejaon ongelmat

Toiminimiyrittäjien ja palkansaajien välistä neutraliteettia on pyritty lainsäädännössä edistämään monin tavoin. Matkakulujen lisävähennys, osinkotulojen verotus sekä käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -osakkeiden luovutusvoittojen verotus pääomatulona ovat hyviä esimerkkejä. Toiminimiyrittäjille on myös säädetty tulolähdejakoön liittyviä helpotuksia, joita ei yhteisömuotoisilla toimijoilla ole. Näitä

---

¹⁴⁴ Tikka 1990, s. 50 - 52.

¹⁴⁵ Ks. veronmaksukykyä lisää esim. Myrsky 2013, s. 120 - 135 ja Wikström 2008, s. 73 - 78.

¹⁴⁶ Niskakangas 2011, s. 65 - 66.

ovat esimerkiksi tappioiden vähentäminen elinkeinotulolähteen ulkopuolella saman verovuoden pääomatuloista sekä tappioiden vähentäminen pääomatuloista toiminnan lopettamistilanteessa. Lisäksi toiminimiyrittäjät voivat itse omilla valinnoillaan vaikuttaa tiettyyn rajaan asti siihen, minkälajisena tulona elinkeinotulo verotetaan.

Vaikka yhteisö ja luonnollinen henkilö harjoittaisivat täysin samanlaista tulonhankintaa, niiden verotus ei voi nykylainsäädännön mukaan koskaan olla identtistä. Verotuksen tulisi olla niin neutraalia kuin se eri verovelvollisten kesken voi olla, jotta yrittäjä voisi aidosti valita sen yritysmuodon toimintansa harjoittamiseen, joka muuten kuin verotuksellisista syistä sopii siihen parhaiten. Niin kauan kuin erilaisia yritysmuotoja on, tulee myös olemaan erilaista verotusta eikä täyteen verotuksen samanlaisuuteen päästä. Toisaalta, samanlaisuuteen ei ole tarpeellista kaikin keinoin pyrkiäkään, koska yksityinen toiminimi ja osakeyhtiö ovat muutoinkin kuin verotukseltaan erilaisia tapoja harjoittaa liiketoimintaa. Keskeistä on se, että verovelvollisella on valinnanvapaus eivätkä verotukselliset syyt ole ainoita valinnan ratkaisevia tekijöitä.

Tutkimuksessa ei ole tullut esille mainittavia ongelmia yksityisen elinkeinonharjoittajan verotuksessa, jotka aiheutuisivat tulolähdejaosta¹⁴⁷. Luonnollisen henkilön eri tulolähteistä saamat tulot verotetaan tulolajeittain erittelemättä mistä tulolähteestä mikäkin tulo on syntynyt. Koska eriytetyssä tuloverojärjestelmässä verovelvollisen pääoma- ja ansiotulot lasketaan yhteen, yritystulon jakautuminen verotuksellisesti edullisimmalla tavalla pääoma- ja ansiotuloon voi aiheuttaa ongelmia. Toiminimiyrittäjällä on valinnanvapaus siihen, mitä tuotto prosenttia pääomatulo-osuuden määrittelyssä käytetään. Täysin vapaaksi valintaa ei voida muuttaa, koska verotuksen toimittamisen ja yksinkertaistamisen sekä verovelvollisten keskinäisen neutraliteetin vuoksi on oltava määritellyt vaihtoehdot, joista valinta voidaan tehdä.

---

¹⁴⁷ Tutkimuksessa ei ole käsitelty rajanveto-ongelmia eri tulolähteiden välillä, mikä lienee yleisiä tulolähdejakoön liittyviä ongelmia.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajien verotuksessa voi olla ongelmana se, että yritystoiminnan tulo verotetaan kokonaisuudessaan kyseisen verovuoden tulona. Jos yritystoiminnan tulos vaihtelee suuresti, verovelvollisen verotuksen taso saattaa olla vuosittain huomattavan erilainen. Eri vuosien välillä verotettavia tuloja voidaan tasata toimintavarauksella, mutta sen hyödyntäminen edellyttää, että yrityksellä on palkattua työvoimaa. Myös valinnanvapaus yritystulon jakamisessa pääoma- ja ansiotuloihin käytettävään tuotto prosenttiin antaa joustoa ja verotuksen optimoinnin mahdollisuuksia. Tämä kuitenkin edellyttää, että verovelvollinen laskee itse hänelle edullisimman vaihtoehdon, koska Verohallinto ei sitä tee. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi joutua maksamaan tahtomattaan enemmän veroja kuin hänen olisi tarvinnut, jos hän ei ole tiennyt verotukseensa vaikuttavista mahdollisuuksista tai osannut niitä hyödyntää. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan tuloverotus on eriytetyn tuloverojärjestelmän takia paljon monitahoisempaa kuin yhteisöjen tuloverotus. Toiminimiyrityksien tuloverotus perustuu verorasioihinsa huolella, jotta he voisivat tehdä verotuksellisesti järkeviä ratkaisuja ja valintoja.

4 Tulevaisuuden tulolähdejako

4.1 Tulolähdejakoon liittyvät muutosehdotukset

4.1.1 Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio/yhteisöjen tulolähdejako (2002)

Valtiovarainministeriö asetti vuonna 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli kar-
toittaa tuloverojärjestelmän kansainvälistä kilpailukykyä parantavia yritys- ja
pääomaverotuksen kehittämiskohteita. Työryhmä esitti suosituksia ja kehittä-
misvaihtoehtoja verojärjestelmän uudistamiseksi siten, että ehdotuksia voitaisiin
käyttää apuna veropoliittisessa päätöksenteossa.¹⁴⁸

Työryhmä käsittelee muistiossaan muun muassa tulolähdejakoa yhteisöjen ve-
rotuksessa. Työryhmä toteaa, että tulolähdejako ja siten tulo- ja menoerien
kohdistaminen oikeaan tulolähteeseen on erityisen tarpeellista henkilöyhtiöiden
ja yksityisten elinkeinonharjoittajien verotuksessa, jossa yrittäjän yritystoimin-
taan liittyvä varallisuus on pidettävä erillään henkilökohtaisesta varallisuudesta.
Yhteisöjen verotuksessa vastaavaa tarvetta ei yleensä ole. Työryhmä toteaaakin,
että tulolähdejaon käytännöllinen merkitys on EVL:n ja TVL:n verotettavan tulon
laskentasääntöjen kavennettua pienentynyt. Tästä huolimatta tulolähdejako ai-
heuttaa edelleen tulkintakysymyksiä sekä oikeusriitoja ja työllistää verovelvolli-
sia ja hallintoa. Verovelvollisetkaan eivät usein hyväksy tulolähdeajattelua, jol-
loin veroilmoitukset ovat tulolähdejaon suhteen puutteellisia. Tulolähdejaottelus-
ta aiheutuvat lisäykset verotettavaan tuloon ovat harvinaisia ja määrät pieniä.
Työryhmä ehdottaakin, että osakeyhtiöiden ja osuuskuntien verotusta selkeytet-
täisiin siten, että niille vahvistettaisiin vain yksi verotettava tulo.¹⁴⁹

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtona tulolähdejaosta kokonaan luopumiselle EVL:n
soveltamisalan täsmentämistä, jolloin ratkaisu olisi yritysmuotoneutraali. Tarkoi-
tuksena ei kuitenkaan olisi, että yhteisöjen toiminta olisi aina luonteeltaan elin-

---

¹⁴⁸ Kilpailukykyiseen verotukseen 2002, Valtiovarainministeriölle-sivu.

¹⁴⁹ Kilpailukykyiseen verotukseen 2002, s. 136 - 137.

keinotoimintana, vaikka myös niiden muu kuin elinkeinotoiminta verotettaisiin EVL:n mukaisesti. Ongelmakohtat, kuten liiketoimintaan kuulumattomien osakkeiden ja kiinteistöjen luovutustappioiden vähennyskelpoisuus, käsiteltäisiin erityissääntelyin. Työryhmä kuitenkin toteaa, että jatkovalmistelussa tulee selvittää, toteutuuko työryhmän tavoitteena oleva yhteisöjen verotuksen selkeyttäminen tarkoituksenmukaisemmin tulolähdejaosta luopumalla vai EVL:n elinkeinotoiminnan käsitettä täsmentämällä.¹⁵⁰

4.1.2 Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio/ osakeyhtiöiden tulolähdejako (2013)

Valtiovarainministeriö asetti vuonna 2011 elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää elinkeinoverotuksen uudistamista kilpailukyvyyn ja veropohjan turvaamiseksi. Työryhmän tehtävänä oli selvittää erityisesti elinkeinoverotukseen liittyviä rakenteellisia kysymyksiä, joista yksi oli tulolähdejaon poistamisen mahdollisuus. Työryhmän mietintö julkaistiin vuonna 2013.¹⁵¹

Työryhmä keskittyi mietinnössään pohtimaan erityisesti osakeyhtiön tulolähdejakoon liittyviä kysymyksiä. Rajausta perusteltiin sillä, että tulolähdejako on aiheuttanut ongelmia verotus- ja oikeuskäytännössä erityisesti osakeyhtiöiden verotuksessa. Pääasiassa kysymykset ovat koskeneet tuloverolain ja elinkeinoverolain soveltamisalojen välistä rajanvetoa. Tarkastelussa on yleisesti ollut yhtiön harjoittaman toiminnan luonne sekä tiettyjen omaisuuserien luonne elinkeinotoimintaa harjoittavassa yrityksessä.¹⁵²

Työryhmä on käsitellyt mietinnössään osakeyhtiöiden tulolähdejakoon liittyviä ongelmakohtia. Yhtenä ongelmana mainitaan sekä yhtiöille että Verohallinnolle aiheutuva hallinnollinen taakka, kun verotettava tulos joudutaan laskemaan jopa kolmessa tulolähteessä. Tulolähteeseen sidottua tappiontasausta pidetään niin ikään ongelmallisena, koska se voi johtaa veronmaksuvelvollisuuteen, vaikka kaikkien tulolähteitten yhteenlaskettu tulos on tappiollinen. Lisäksi mainitaan

---

¹⁵⁰ Kilpailukykyiseen verotukseen 2002, s. 137 - 138.

¹⁵¹ Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 9.

¹⁵² Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 41 - 42.

erilaiset tulkintaongelmat elinkeinotoiminnan ja eri omaisuuslajien tunnusmerkien arvioinnissa, erityisesti arvopapereiden ja kiinteistöjen omistuksessa. Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaussäätely ja mahdollinen epäselvyys arvopaperikaupan tulolähdestatuksesta on lisännyt EVL:n ja TVL:n välistä jännitettä.¹⁵³

Työryhmän mietinnön tarkoituksena oli pohtia tulolähdejaon poistamista. Työryhmä pitää tulolähteiden välisen tappiontasauksen sallimista vain tulolähdejaon liittyvien ongelmien lieventämisenä, eikä siten riittävänä ratkaisuna. Työryhmä esittääkin ratkaisuehdotuksenaan, että osakeyhtiöitä verotettaisiin kaikesta tulonhankkimistoiminnastaan elinkeinoverolain mukaan. Elinkeinotoiminnan käsitettä voitaisiin laajentaa kattamaan kaikki osakeyhtiön tulonhankkimistoiminta tai vaihtoehtoisesti laajentaa EVL:n soveltamisalaa. Nykyjärjestelmän ongelmat työryhmä ehdottaa ratkaistavaksi elinkeinoverolain sisällä. Keinoiksi esitetään esimerkiksi uutta sijoitusluonteista omaisuuslajia, johon kuuluisi nykyisin muun toiminnan tulolähteeseen kuuluva omaisuus, sekä EVL:n kehittäminen arvopaperi- ja kiinteistöomistukseen paremmin soveltuvaksi.¹⁵⁴

Mietinnössä pyrittiin tarkastelemaan tulolähdejaon poistamisen mahdollisuuksia myös yritysmuotoneutraliteetti huomioon ottaen. Mietinnön anti tältä osin on valitettavasti, mutta mietinnön laajuus huomioon ottaen ymmärrettävästi, hyvin ohut. Työryhmä pohtii elinkeinoverolain soveltamisalan laajentamista lyhyesti lähinnä erityyppisten osakeyhtiöiden, kuten asunto-osakeyhtiöiden tai yleishyödyllisten osakeyhtiöiden sekä osuuskuntien ja muiden yhteisöjen verotukseen. Työryhmä toteaa myös, että henkilöyhtiöt harjoittavat pitkälti vastaavaa toimintaa kuin osakeyhtiöt. Uudistus vaikuttaisi erityisesti henkilöyhtiöiden osinkoverotukseen. Työryhmä toteaaakin, että uudistus edellyttää laaja-alaista lainvalmistelua, jossa on otettava huomioon muun muassa muutoksen vaikutukset verojärjestelmän rakenteeseen ja muiden yritysmuotojen kuin osakeyhtiöiden verotukseen. Työryhmä pitää tärkeänä, että uudistus ei johtaisi eri toimintamuotojen välisten erojen kasvamiseen.¹⁵⁵

---

¹⁵³ Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 50.

¹⁵⁴ Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 50 - 53.

¹⁵⁵ Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio 2013, s. 51 - 52, 54

4.1.2 Juha Sipilän hallitusohjelma/osakeyhtiön tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuus (2015)

Juha Sipilän hallitusohjelma sisältää linjauksen, jonka mukaan tappioiden vähennysoikeutta muutettaisiin siten, että osakeyhtiön tulolähteen tappion voisi vähentää yhtiön muiden tulolähteiden verotettavasta tulosta¹⁵⁶. Ajatuksena siis on, että päinvastoin kuin nykyisin, osakeyhtiö saisi kuitata tulolähteiden tappioita toisten tulolähteiden voitoista.

Aiheesta ei ole olemassa vielä mitään muuta konkreettista kuin maininta hallitusohjelmassa. On mielenkiintoista nähdä, millaisen valmistelun ja jatkoselvityksen linjaus saa.¹⁵⁷ Vain yhtä yhtiömuotoa koskeva helpotus tulolähteiden olemassaolon aiheuttamiin ongelmiin on selvä ongelma yritysmuotoneutraliteetin kannalta. Kuten edellisessä luvussa todettiin, elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmä piti pelkkää tappioiden vähentämisoikeuden mahdollistamista riittämättömänä keinona ratkoa yhteisöjen tulolähdejakoön liittyviä ongelmia. Nyt hallitusohjelmaan kirjattu aikomus onkin todennäköisesti vain pikaratkaisu, koska laajempaa selvitystä osakeyhtiöiden tulolähdejaon muuttamisesta ei ole ehditty, tai haluttu, tehdä.

4.1.3 Yhteenveto nykyisestä kehityssuunnasta

Pääpaino tulolähdejakoön liittyvissä uudistamispaineissa on selvästi yhteisöjen verotuksessa. Aihetta on käsitelty useammassa työryhmässä, mutta mietinnöt eivät ole toistaiseksi johtaneet konkreettisiin toimiin. Hallitusohjelmaan on otettu mukaan kohta, jonka perusteella osakeyhtiöiden tappioiden vähentämismahdollisuutta laajennettaisiin, mutta siitäkään ei toistaiseksi ole saatavilla lisätietoa.

---

¹⁵⁶ Ratkaisujen Suomi 2015, liite 1, s. 3.

¹⁵⁷ Valtiovarainministeriön vero-osaston erityisasiantuntija Antti Sinkmanin 11.1.2016 sähköpostitse antama vastaus ehdotuksen aineistosta ja aikataulusta: ”Hallitusohjelman kirjausten lisäksi aiheesta ei toistaiseksi ole olemassa mitään sellaista lisäselvitystä, jonka voisin sinulle lähettää. Uskoisin, että myöhemmässäkin vaiheessa erillisiä julkaistavia selvityksiä ei tehdä, vaan asiasta annetaan oletettavasti suoraan hallituksen esitys. Tietysti ennen esityksen antamista esitysluonnos lähetetään lausuntokierrokselle. Lausuntoluonnos lienee todennäköisesti ensimmäinen kirjallinen tuotos, josta kaavailluista muutoksista voi saada lisätietoa. Lausunnoille lähetetyt esitysluonnokset löytyvät vm.fi -sivustolta. Aikataulusta en osaa kovin tarkasti sanoa, mutta lausuntokierrosta tuskin on odotettavissa ainakaan pariin kuukauteen.”

Maatalouden tulolähteen ja MVL:n tarpeellisuutta on myös jonkin verran kyseenalaistettu¹⁵⁸.

Myrsky ja Malmgrén arvioivat, että tulolähteiden poistaminen ainakin osakeyhtiöiden ja osuuskuntien verotuksessa olisi perusteltua. Heidän mukaansa elinkeinoverolain soveltamisalaa määrittävä oikeuskäytäntö ei vastaa yritystoiminnan nykyisiä muotoja. Esimerkiksi laajan kiinteistösijoitustoiminnan verottaminen muun toiminnan tulolähteessä ei heidän mielestään ole perusteltua. Tulolähdejaon poistaminen vain tietyiltä yritysmuodoilta on heidän mielestään kuitenkin ongelmallista yritysmuotoneutraaliteetin kannalta. Esimerkkinä he toteavat, että jos kaikkea osakeyhtiön toimintaa verotettaisiin EVL:n mukaan, mahdollista olisi, että täysin vastaavaa toimintaa verotettaisiin TVL:n mukaan vain sen vuoksi, että sitä harjoitettaisiin jossain muussa toimintamuodossa kuin osakeyhtiönä.¹⁵⁹

Myrsky ja Malmgrén ehdottavat, että tulolähdejaon poistaminen tulisi tehdä ensisijaisesti toiminnan luonteen mukaisesti. Kaikkea toimintaa, joka nykyisen käsityksen mukaan on elinkeinotoimintaa, verotettaisiin EVL:n mukaan. Näin muutos olisi yritysmuotoneutraali, mutta merkitsisi muutosta oikeuskäytännön luomaan tilaan ja laajentaisi elinkeinoverolain soveltamisalaa. Osakeyhtiöille jäisi kuitenkin edelleen myös muuta kuin elinkeinotoiminnan tuloa, joten ratkaisu ei olisi ongelmaton. Osakeyhtiöitä sivuutetaan verotuksessa harvoin, joten kaikki yhtiön harjoittama toiminta verotetaan sen tulona, joskin mahdollisesti eri tulolähteissä. Niin ikään sijoitustoiminnan verottaminen joko EVL:n tai TVL:n mukaan olisi ratkaistava asia.¹⁶⁰

Edellä on esitetty erilaisia näkemyksiä ja vaihtoehtoja, miten erityisesti osakeyhtiöiden tulolähdejako voitaisiin tulevaisuudessa kehittää. Ongelmina on nostettu esille esimerkiksi yhteisöille ja Verohallinnolle aiheutuva hallinnollinen taakka erillisistä tulolähteistä, TVL:n ja EVL:n soveltamisaloihin liittyvät rajanvetotilanteet sekä nykymuotoinen tulolähdekohtainen tappiontasaus. Merkittävät vero-

---

¹⁵⁸ Näin esim. Myrsky 2013, s. 365.

¹⁵⁹ Myrsky - Malmgrén 2014, s. 669.

¹⁶⁰ Myrsky - Malmgrén 2014, s. 669.

uudistukset muuttavat yleensä eri verovelvollisryhmien keskinäistä asemaa¹⁶¹. Mietinnöissä ja esitetyissä vaihtoehtoissa todetaankin, että tulolähdejaon ja EVL:n soveltamisalan muutokset vaatisivat jatkoselvitystä. Erityisesti selvitystä jouduttaisiin tekemään siitä, miten muutokset voitaisiin toteuttaa yritysmuotoneutraliteettia vaarantamatta.

Tulolähdejako on vakiintunut osaksi tuloverojärjestelmäämme muodostaen verotettavan tulon laskennassa käytettävät ”raamit”. Tulolähdejärjestelmään kohdistuu kuitenkin muutospaineita. Jos järjestelmään aiotaan tehdä rakenteellinen muutos, se tulisi tehdä harkiten ja huolellisesti valmistellusti. Pikaiset ratkaisut ja järjestelmän kokonaisuudistukset huonosti valmisteltuina eivät palvelisi kenenkään etua. Vaarana on, että seurauksena olisi sekava järjestelmä, joka ei kohtelisi verovelvollisia yhdenvertaisesti. Ennen EVL:n säätämistä elinkeinotoimintaa koskeva sääntely oli puutteellista ja verotusperiaatteet osin oikeuskäytännössä syntyneitä. Jotta tällaiseen tilanteeseen ei jouduttaisi uudelleen, koko tulolähdejajattelua koskevat muutokset tulisi tehdä siten, että niiden perustelut ja seuraukset selvitettäisiin huolellisesti ajan kanssa.

4.2 Erilaisia muutosvaihtoehtoja

4.2.1 Tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuus

Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan osakeyhtiöillä voi tulevaisuudessa olla mahdollisuus kuitata tulolähteiden tappioita toisten tulolähteiden verotettavasta tulosta. Nykyisellään yksityisen elinkeinonharjoittajan on jo mahdollista valita elinkeinotoiminnan tappion vähentämisestä TVL 59 §:n mukaisesti joko kokonaan tai osittain saman verovuoden pääomatuloista. Mitä tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuus voisi siten käytännössä tarkoittaa toiminimiyrittäjän verotuksessa? Osakeyhtiöissä eri tulolähteiden tappioiden kuittaus toisten tulolähteiden voitollisista tuloksista olisi teknisesti helppoa, koska tulolähteiden verotettavat tulot verotetaan samalla yhteisöverokannalla ja verotus tapahtuu tulolähteittäin. Luonnollisen henkilön tilanne on täysin erilainen, koska verotus

---

¹⁶¹ Tikka 1990, s. 48.

tapahtuu tulolajeittain ja niihin sovellettavat veroasteikot ja vähennykset poikkeavat toisistaan. Tappiontasaus toteutetaan TVL:n alaisissa tuloissa tulolajeittain ja EVL:n ja MVL:n mukaan laskettavissa tuloissa tulolähteittäin, joten tappion vähentämisoikeus toisen tulolähteen tuloksesta ei sellaisenaan toimisi luonnollisen henkilön verotuksessa kovin hyvin.

Nykyinen ammatin- ja liikkeenharjoittajia koskeva tappiontasauksen poikkeussäännös TVL 59 § mahdollistaa elinkeinotoiminnan vähentämisen verovelvollisen tahdonilmaisun mukaisesti saman verovuoden pääomatuloista. Tappion verohyöty on siten yhtä suuri kuin pääomatuloverokanta. Verohyödyn saa myös alijäämähyvityksenä ansiotulojen veroista, jos pääomatuloja ei ole tai vähennettäväksi vaadittu tappio ylittää niiden määrän. Voisiko tämä yksinomaan riittää ”korvaamaan” osakeyhtiöille kaavaillun tulolähterajojen ylittävän tappiontasauksen? Toiminimiyrittäjillä on jo nykyisellään ollut laajempi elinkeinotoiminnan tappioiden vähentämisoikeus kuin muilla verovelvollisilla. TVL 59 §:ää koskevassa hallituksen ehdotuksen perusteluissa mainitaan, että elinkeinotoiminnan tappioiden vähentäminen samanlaatuisen toiminnan tuloksesta seuraavien 10 vuoden aikana voisi eräissä tapauksissa olla verovelvollisen kannalta kohtuuttoman rajoittava ratkaisu. Siksi toiminimiyrittäjille annettiin mahdollisuus vaatia tappioiden vähentämistä jo samana vuonna pääomatulolajissa.¹⁶²

Tuloverolain 59 §:n perusteluissa ei tarkemmin avata sitä, mitä kohtuuttoman rajoittavalla tarkoitetaan. Kyse lienee veronmaksukyvyistä. Jos elinkeinotoiminnan tulevaisuudennäkymät näyttävät hankalilta, mahdollisuus vahvistettujen tappioiden hyödyntämiseen tulevista elinkeinotoiminnan voitoista voi olla pieni. Tällöin tilanteissa, joissa elinkeinotoiminta on tappiollista, mutta verovelvollisen muu tulonhankkimistoiminta on voitollista, veronmaksukyvyn turvaamisen kannalta on kohtuullista, että tappioita voi vähentää muusta tulonhankkimistoiminnasta.

Jos tappioiden vähentämisoikeutta tulolähteiden yli laajennettaisiin osakeyhtiöiden lisäksi muihin verovelvollisiin, yhtenä vaihtoehtona luonnollisilla henkilöillä

---

¹⁶² HE 200/1992 vp, s. 10.

voisi olla se, että elinkeinotoiminnan tappio vähennettäisiin suoraan mahdollisesta maatalouden verotettavasta tuloksesta tai päinvastoin. Tappion vähentämisen jälkeen jäljelle jäävä osuus verotettavasta tulosta käsiteltäisiin jaettavana yritystulona ja se jaettaisiin pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin. Tämä tapa olisi teknisesti lähinnä osakeyhtiöitä koskevaa ehdotusta. Koska henkilökohtaisen tulolähteen tulot ovat joko pääoma- tai ansiotuloja, toisen tulolähteen tappion vähentäminen suoraan niistä olisi ongelmallista, eikä se olisi tämän vaihtoehdon mukaan mahdollista. Tässä mallissa tulolähteen tappio pienentäisi suoraan toisen tulolähteen verotettavaa tulo-osuutta ja siten henkilön kokonaisveroja. Verovaikutus määräytyisi henkilön verotettavan kokonaistulon mukaan, eikä se olisi suoraan laskettavissa kuten osakeyhtiöillä. Todennäköisesti tällainen tappionvähennysoikeus ei kuitenkaan koskisi kuin vähemmistöä elinkeinon- tai maataloudenharjoittajista. Malli edellyttäisi, että samalla henkilöllä olisi molemmat tulolähteet, joka toki on mahdollista, mutta ei siinä määrin tavallista, että muutos helpotus koskisi merkittävää joukkoa luonnollisia henkilöitä.

Toinen vaihtoehto olisi jakaa elinkeinotoiminnan tappio samalla periaatteella pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin kuin jaettava yritystulo, ja vähentää nämä tappio-osuudet henkilön muista pääoma- ja ansiotuloista. Tappio-osuuksia voitaisiin verotuksessa käsitellä kuten TVL 50 §:n mukaisia luovutustappioita¹⁶³. Elinkeinotoiminnassa syntynyt tappio voitaisiin jakaa pääoma- ja ansiotulon tappio-osuudeksi samoilla perusteilla kuin positiivinen tulo ja vähentää henkilön muista pääoma- ja ansiotuloista siltä osin kuin vähennettävää tuloa olisi. Mahdollinen ylimenevä tappio-osuus siirtyisi takaisin elinkeinotoiminnan tulolähteeseen EVL-tappioksi, joka vähennettäisiin TVL 119 §: mukaisesti seuraavan 10 vuoden aikana samassa tulolähteessä. Koska tässä mallissa ei syntyisi mahdollisuutta alijäämähyvityksen käyttöön, tappio-osuuksien laskennassa tulisi olla mahdollista valita käytettävä tuottoprosentti. Tällöin tappion vahvistaminen myös vain ansiotulo-osuudeksi olisi mahdollista. TVL:n lain esitöissä kuitenkin todetaan, että tappioita ei voida positiivisen tulon tavoin jakaa pääoma- ja ansiotuloon,

---

¹⁶³ Vuoden 2016 alusta voimaan tulleen muutoksen (L 17.12.2015/1546) jälkeen omaisuuden luovutuksesta syntyneitä tappioita voi vähentää luovutusvoittojen lisäksi saman vuoden puhtaasta pääomatulosta ennen muita pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä. Luovutustappioita ei kuitenkaan oteta huomioon pääomatulojen alijäämää vahvistettaessa.

jolloin ainoaksi täysin johdonmukaiseksi tavaksi yhdistää tappiot ansio- ja pääomatulon määrittämiseen on tappioiden vähentäminen samanlaatuisen toiminnan tuloksesta muina verovuosina¹⁶⁴. On siten hyvin epätodennäköistä, että tällainen tappioiden käsittelytapa otettaisiin käyttöön, koska TVL:n esitöissä sitä on pidetty mahdottomana.

4.2.2 Tulolähdejaon poistaminen kokonaan/osittain

Jos tulolähdejaon rakennetta muutettaisiin nykyisestä siten, että tulolähdejako poistettaisiin joko kokonaan tai osittain tietyiltä verovelvollisilta, mitä se voisi käytännössä tarkoittaa? Tulisiko poiston koskea kaikkia tulolähteitä ja kaikkia verovelvollisia? Mitä toiminimiyrittäjän kannalta seuraisi, jos kaikkia tuloja verotettaisiin samana tulolähteenä esimerkiksi TVL:n mukaisesti ja yhteisöjen tulonhankintaa EVL:n mukaisesti? Kuinka tärkeää tulojen ja menojen kohdistaminen oikeaan tulolähteeseen on ja miten se toteutettaisiin jatkossa?

Vuoden 2002 tuloverotuksen kehittämistyöryhmä totesi, että tulolähdejako ja tulo- ja menoerien kohdistaminen oikeaan tulolähteeseen on erityisen tärkeää henkilöyhtiöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien verotuksessa. Yrittäjän yritystoimintaan liittyvä varallisuus on pidettävä erillään henkilökohtaisesta varallisuudesta.¹⁶⁵ Yhteisöissä vastaavaa tarvetta ei yleensä ole, koska lähtökohteisesti kaikki yhteisön omaisuus liittyy sen tulonhankintaan ja kuuluu johonkin tulolähteeseen¹⁶⁶. Yhtenä vaihtoehtona tulolähdeajattelun uudistamisessa olisi se, että kaikilla verovelvollisilla olisi vain yksi tulolähde, jonka piiriin kaikki verotettava tulonhankinta kuuluisi. Myös tappiontasaus laajenisi, koska tulonhankinnasta aiheutuvat tappiot vähennettäisiin yhden tulolähteen sisällä muun tulohankinnan voitoista. Tulolähdekohtainen tappiontasaus onkin ollut nykyjärjestelmän yksi näkyvimmistä tulolähdeajattelun seurauksista. Tappiontasausta

---

¹⁶⁴ HE 200/1992 vp, s. 10.

¹⁶⁵ Kilpailukykyiseen verotukseen 2002, s. 136.

¹⁶⁶ Tosiasiassa näin ei kuitenkaan aina välttämättä ole, koska osakeyhtiön omistajat voivat hankkia yhtiön nimiin myös henkilökohtaisessa käytössään olevaa omaisuutta. Tällöin kyseen voivat kuitenkin tulla VML 29 §:n mukaiset peitellyn osingon tilanteet.

ollaankin nykyiselläänkin muuttamassa sallivampaan suuntaan¹⁶⁷, joten muutos ei ehkä olisi siltä osin niin mullistava. Yhteisöjen verotuksessa muutos voisi olla hyvä ottaen huomioon kaikki edellä esitetyt seikat, jotka ovat puoltaneet tulolähdejaon poistamista osakeyhtiöiltä. Muutos olisi todennäköisesti suurempi luonnollisille henkilöille, koska esimerkiksi elinkeinotoiminnan tappion voisi rajoituksetta vähentää muiden tulolähteiden tuloista. Verotettavan tulonhankinnan ulkopuolelle jäävä harrastustoiminta ja yksityistalouden kulut olisi edelleen pidettävä erillään eikä niitä saisi sisällyttää tulolähteeseen. Tämän takia verovelvollisilla tulisi olla vähintään yksi tulolähde, jotta tulonhankintaan kuulumattomat tapahtumat voitaisiin rajata sen ulkopuolelle. Luonnollisen henkilön tulolähdeajattelua ei voisi siten vapauttaa yhtä helposti kuin yhteisömuotoisten verovelvollisten.

Erilaiseen tulonhankintaan liittyvien menojen ja tulojen sekä varojen ja velkojen erilläänpitoa on pidetty yhtenä tulolähdejako puoltavana seikkana. Kirjanpitolain 1 a §:n mukaan luonnollinen henkilö on kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta. Kirjanpidon perustehtävä on pitää kirjanpitovelvollisen varat ja velat sekä tulot ja menot erillään toisten kirjanpitovelvollisten ja muiden talousyksikköjen vastaavista. Jotta kirjanpitovelvollinen voi laatia tilinpäätöksen, jossa annetaan oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, juoksevassa kirjanpidossa on noudatettava erilläänpitoperiaatetta. Jos liiketapahtumia jätetään kirjanpidon ulkopuolelle tai siihen merkitään toisen talousyksikön liiketapahtumia, erilläänpitotehtävää loukataan.¹⁶⁸

Osakeyhtiön kaikki tulonhankinta on KPL 1 §:n mukaisesti kirjanpitovelvollisuuden piirissä, mutta kirjanpitovelvollisuus koskee luonnollisen henkilön tulonhan-

---

¹⁶⁷ Tästä esimerkkinä vuoden 2016 alusta tuli voimaan tullut muutettu TVL 50 §, joka mahdollistaa luonnollisten henkilöiden luovutustappioiden vähentämisen pääomatuloista. Lisäksi Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa on esitetty linjaus, jonka mukaan osakeyhtiöiden tappioiden vähennysoikeus laajenisi tulolähderajojen yli.

¹⁶⁸ Leppilampi - Kisanlahti 2016, 5. luku, kohta kirjanpidon ja tilinpäätöksen toteutus - erilläänpitotehtävä.

kinnasta vain elinkeinotuloa¹⁶⁹. Kirjanpitolaissa tarkoitettu kirjanpitovelvollisuus toteuttaa ensisijaisesti erilläänpitoperiaatetta. Kun luonnollinen henkilö saa tuloja liike- tai ammattitoiminnasta, hänen on pidettävä toiminnastaan KPL:n mukaisesti joko yhden- tai kahdenkertaista kirjanpitoa. Voitaisiinko ajatella, että kirjanpito itsessään riittäisi erottelemaan henkilön elinkeinotoiminnan hänen muista tulonhankkimistoiminnoistaan? Tällöin tulolähdejakoajattelua ei tarvittaisi pitämään erillään toiminimiyrittäjän yksityistaloutta tai muuta tulonhankintaa elinkeinotoiminnasta, vaan erilläänpito tapahtuisi puhtaasti kirjanpidon avulla. Tämä edellyttäisi sitä, että kirjanpito tehtäisiin erityistä huolellisuutta noudattaen siten, että kirjanpitoon ei merkittäisi yksityistalouden varoja tai velkoja.

Jos luonnollisilla henkilöillä olisi vain yksi tulolähde ja erilaisten tulojen erilläänpitäminen tapahtuisi kirjanpidon tai muistiinpanojen avulla, ratkaistavaksi tulisi se, minkä lain mukaan verotettavan tulon laskeminen tapahtuisi. Yhtenä ratkaisuna osakeyhtiöitä koskeviin ongelmiin on esitetty vaihtoehtoa, jossa elinkeinoverolain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että osakeyhtiöiden verotus tapahtuisi vain EVL:n mukaan. Neutraliteettinäkökohdat huomioon ottaen samanlaatuisen toiminnan verotettava tulo tulisi laskea samojen periaatteiden mukaan, esimerkiksi samoja jaksotussääntöjä noudattaen. Siten luonnollisen henkilönkin verotettavan elinkeinotulon laskentasäännöstön tulisi olla EVL. Jos elinkeinotoiminnan verotettava tulo laskettaisiin yhteisön harjoittamana EVL:n ja yksityisen elinkeinonharjoittajan TVL:n mukaisesti, neutraliteetin kannalta katsoen yritysmuotoneutraliteetti ei välttämättä enää toteutuisikaan, jos tosiasiasa saman elinkeinotoiminnan verotettava tulo määräytyisi eri tuloverolakien mukaan. Siten vaihtoehto, jossa samanlaatuisen toiminnan verotettava tulo laskettaisiin eri laskentaperiaatteiden mukaisesti, ei voisi olla hyväksyttävä neutraliteettiperiaatetta loukkaamatta. Yhden tulolähteen malli olisi toteutettava siten, että erilaiset tulot olisi edelleen eroteltava tuloverolakien soveltamisalojen mukaisesti. Vaihtoehtoisesti tuloverolakien säännöksiä tulisi muuttaa samankaltaisemmiksi, jotta neutraliteettinäkökohtia ei loukattaisi.

---

¹⁶⁹ Luonnollisen henkilön maatalouden tulonhankintaa koskee VMenL 12 §:n mukainen muistiinpanovelvollisuus.

Nykyinen tulolähdeajattelu ja tuloverojärjestelmä on rakennettu siten, että kunkin tulolähteen verotettava tulo lasketaan oman lakinsa perusteella ja varsinainen verotus tapahtuu TVL:n säännösten mukaisesti. Verotettavan tulon laskenta ei ole riippuvainen siitä, missä toimintamuodossa tulonhankintaa harjoitetaan vaan nimenomaisesti siitä, mitä kyseinen tulonhankinta on. Tarvitaanko tuloverolakien soveltamisalojen tueksi erillistä tulolähdeajattelua? Horisontaalisen oikeudenmukaisuuden mukaisesti verovelvollisia tulisi verottaa yhtä paljon, jos heidän tulonsa ovat yhtä suuret. Voidaanko ajatella, että jostain lähteestä syntynyt tulo on eriarvoinen kuin toisen verovelvollisen jostain muusta lähteestä saama tulo? Jos henkilö A saa palkkatuloja saman verran kuin henkilö B tuloja elinkeinotoiminnastaan, eikö heitä silloin tulisi verottaa saman verran, jolloin myös nettotulot olisivat yhtä suuret? Veronmaksukyvynhän tulisi näissä tilanteissa olla sama. Horisontaalista oikeudenmukaisuutta veronmaksukyvyyssä ei kuitenkaan voitaisi edellyttää esimerkiksi osakeyhtiön ja toiminimiyrittäjän kesken myöskään jatkossa. Henkilö- ja yritysverotus on nykyjärjestelmässä erotettu toisistaan, koska luonnollinen ja juridinen henkilö ovat verovelvollisina erilaisia. Asiantilaa ei olisi tarvetta muuttaa myöskään tilanteessa, jossa tulolähdejakoja muutettaisiin. Tärkeää olisi se, että samanlaisia verovelvollisia tulisi kohdella verotuksessa yhdenvertaisesti.

Tulolähteiden poistaminen luonnollisen henkilön tulonhankinnassa ei välttämättä muuttaisi mitään kovin oleellisesti, jos erilaatuisten tulojen laskentasäännöstinä pidettäisiin nykyisiä tuloverolakeja niiden soveltamisalojen mukaisesti. Yksi näkyvimmistä muutoksista olisi tappiontasauksen muuttuminen nykyistä laajemmaksi. Toiminimiyrittäjän tappiontasaus on kuitenkin jo nykyisin laajempi kuin yhteisöjen, joten muutos olisi periaatteellisesti suurempi yhteisöille. Kuten nykytilanteestakin voi nähdä, mikään ratkaisu ei koskaan voikaan olla täysin neutraali ja kaikkia verovelvollisia ja eri lähteistä olevia tuloja täysin samalla tavalla kohteleva. Onkin päätettävä, mikä on hyvän verojärjestelmän kannalta olennaisinta ja tavoitella niin hyvää lopputulosta kuin mahdollista. Myös verovelvollisten keskinäiset erot on tunnistettava ja hyväksyttävä.

4.2.3 Ansio- ja pääomatulolajien poistaminen/yhdistäminen

Eriytetty tuloverojärjestelmä on ollut Suomessa käytössä reilut kaksikymmentä vuotta. Järjestelmään siirtyminen uudisti verolainsäädäntöä laajasti ja sillä pyrittiin muun muassa entistä neutraalimpaan pääomatulojen verotukseen. Erilaisia pääomatuloja verotetaan nykyisin pääomatulolajin sisällä samalla verokannalla¹⁷⁰. Eriytettyyn tuloverojärjestelmään liittyy kuitenkin ongelmia esimerkiksi pääoma- ja ansiotulojen erilaisen veroasteikon takia. Voidaankin kysyä, onko ansio- ja pääomatulojen eriytetty verotus edelleen paras tapa verottaa luonnollisia henkilöitä. Miten yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus muuttuisi, jos eriytystä tuloverojärjestelmästä luovuttaisiin tai jos verotus tapahtuisi yhden veroasteikon mukaisesti laskemalla ansio- ja pääomatulot yhteen?

Tulolähdejakopohdintaa voidaan tehdä kahdella tavalla: joko siten, että tulolähdejako säilyisi nykyisellä tavalla entisellään tai siten, että tulolähdejako poistuisi edellisessä luvussa esitetyllä tavalla yhdeksi tulolähteeksi. Jos tulolähdejako muuten säilyisi nykyisenkaltaisena, mutta luonnollisten henkilöiden tuloverotus tapahtuisi yhdistäen ansio- ja pääomatulot, toteutettaisiin veronmaksukyvyn horisontaalista oikeudenmukaisuutta. Tällöin luonnollisen henkilön verotus olisi samantasoista riippumatta siitä, mistä lähteestä hänen tulonsa ovat. Jos tulolähdeajattelua uudistettaisiin siten, että verovelvollisilla olisi vain yksi tulolähde, jakoa pääoma- ja ansiotuloihin ei tarvitsisi tehdä lainkaan. Tällöin verotus vastaisi menettelyllisesti yhteisöjen verotusta, koska kaikki tulot verotettaisiin yhdessä tulolähteessä yhden veroasteikon mukaisesti.

Luonnollisten henkilöiden verotuksessa on pidetty tärkeänä horisontaalista oikeudenmukaisuutta. Vastaavan tulotason palkansaajien ja toiminimiyrittäjien verorasitusta on pyritty lähentämään toisiaan erityisesti pienissä tuloissa säätämällä valintamahdollisuus jaettavan yritystulon jakautumisesta pääoma- ja ansiotuloon. Myös oikeudenmukaisuus ja veronmaksukyky on huomioitu esimerkiksi antamalla toiminimiyrittäjille mahdollisuus vähentää elinkeinotoiminnan

---

¹⁷⁰ Vaikka pääomatuloja verotetaan saman verokannan mukaan, on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan pääomatulojen verotus on tosiasiaa epäyhtenäistä. Ks. esim. Myrsky - Rabinä 2014, s. 623 tai Myrsky 2013, s. 361.

tappioita saman vuoden pääomatuloista. Pyrkimyksenä on ollut lähentää luonnollisten henkilöiden eri tulonhankkimistoiminnoista saamien tulojen verotusta toisiinsa nähden.

Horisontaalinen oikeudenmukaisuus näyttäytyy eriytetyssä tuloverojärjestelmässä tulolajikohtaisena oikeudenmukaisuutena. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilöiden verotus samalla tulotasolla voi olla täysin erilaista sen mukaan, miten tulot jakautuvat ansio- ja pääomatuloihin. Jos horisontaalisella oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että verovelvollisten, joilla on yhtä suuret tulot, verorasituksen tulisi olla yhtä suuri, oikeudenmukaisuusvaatimus ei nykyisessä järjestelmässä täyty. Siten oikeudenmukaisuusvaatimusta tulisikin nykyisellään katsoa toteutettavan lähinnä tulolajikohtaisesti.¹⁷¹

Myrsky on esittänyt, että luonnollisten henkilöiden tuloverotusta tulisi muuttaa siten, että sitä tarkasteltaisiin kokonaisuutena, ei jaoteltuna keinotekoisesti ansio- ja pääomatuloihin. Myrskyn mukaan erilaisia tuloja tulisi kohdella verotuksessa mahdollisimman yhdenmukaisesti, joka tarkoittaisi eriytetystä tuloverojärjestelmästä luopumista. Hänestä on ongelmallista, että suhteellinen pääomatulojen verotus ei toteuta vertikaalisen oikeudenmukaisuuden periaatetta, koska suurituloisten veroprosentti saattaa olla jopa pienempi kuin pienituloisten. Myöskään horisontaalinen oikeudenmukaisuus ei toteudu eriytetyssä tuloverojärjestelmässä, koska samansuuruisesta tulosta peritään erisuuruinen vero tulon lähteen mukaan. Veronmaksukykyä ei oteta riittävästi huomioon, vaikka lähtökohtaisesti kokonaisnettotulot määrittelevät veronmaksukyvyn. Veronmaksukyvyn kannalta ratkaisevaa ei ole tulon nimi vaan tulojen kokonaismäärä.¹⁷²

Jos nykyistä eriytettyä tuloverojärjestelmää muutettaisiin, yksi mahdollisuus olisi laskea ansio- ja pääomatulot yhteen ja verottaa niitä yhden veroasteikon mukaisesti¹⁷³. Tällöin verovelvollisen ei tarvitsisi tehdä verotuksen edullisuuslas-

---

¹⁷¹ Penttilä 2003, s. 18.

¹⁷² Myrsky - Linnakangas 2010, s. 537 - 538.

¹⁷³ Tampereen yliopiston taloustieteen professori Matti Tuomalan mukaan nykyisen verojärjestelmän yksi suurimmista ongelmista on se, että kaikkein varakkaimmat pystyvät muuntamaan tulojaan pääomatuloiksi, jotka ovat huomattavasti kevyemmin verotettuja kuin vastaavan suuruusluokan ansiotulot. Tuomalan mukaan yksinkertaisin tapa korjata tilanne olisi ansio- ja pää-

kelmia ja valintoja sen mukaan, minkä suuruiset yritystulot ja muut tulot hänellä minäkin vuotena on. Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo tulee nykyiselläänkin täysimääräisesti verotettavaksi samana verovuonna kuin tulo on syntynyt¹⁷⁴. Tulolajien yhdistäminen ja niiden verottaminen yhden veroasteikon mukaisesti ei siten muuttaisi siltä osin tilannetta nykyisestä. Ongelmaksi muodostuisi toimivan ja oikeudenmukaisen veroasteikon määrittäminen, mutta koska veroasteikko olisi kaikille verovelvollisille sama, tässä tutkielmassa ei keskitytä asian pohtimiseen syvällisemmin¹⁷⁵. Myrsky on todennut, että vaikka verotus kohdistettaisiin henkilön kokonaistuloihin, pääoma- ja ansiotuloveroasteiden ei tarvitsisi olla samoja. Ne voitaisiin kytkeä positiiviseen riippuvuussuhteeseen toisiinsa, jolloin pääomatulojen ansiotuloja alhaisempi verotus voitaisiin edelleen toteuttaa.¹⁷⁶ Tällainen vaihtoehto ottaisi horisontaalisen oikeudenmukaisuuden nykyjärjestelmää paremmin huomioon. Henkilön verorasitus perustuisi hänen kokonaistuloihinsa, mutta siinä otettaisiin silti huomioon pääoma- ja ansiotulojen erilaisuus.

Ratkaistavaksi tulisi myös tappiontasauksen toteuttamistapa. Jos verotus toteutettaisiin siten, että ansio- ja pääomatulot laskettaisiin nykyiseen tapaan erillisinä, mutta yhdistettäisiin veroa laskettaessa, tulisiko esimerkiksi negatiivinen pääomatulojen osuus vähentää sellaisenaan ansiotuloista? Veronmaksukykyajattelun mukaan olisi oikeudenmukaista, että verovuoden aikana syntyneet tappiot saisi vähentää saman vuoden verotettavasta tulosta. Tällöin kokonaisvero määräytyisi tosiasiallisen verotettavan tulon Toinen lähestymistapa olisi säilyttää tulolajikohtainen tappiontasaus, jossa tunnustettaisiin pääomatulojen ja ansiotulojen erilainen kertymistapa ja vahvistettaisiin tappiot tulolajeittain.

---

omatulojen summaaminen ja yhden veroasteikon soveltaminen. Tämä olisi hänen mielestään tällä hetkellä Suomessa kaikkein tarpeellisin rakenneuudistus. Haastattelu Aamulehdessä 11.9.2015, s. A8 - A9.

¹⁷⁴ Vrt. osakeyhtiön omistajayrittäjän verotus, jossa yrittäjä voi säätelämällä palkanmaksua ja osingonjakoa itse päättää hänelle henkilökohtaisesti verotettavaksi tulevan ansio- ja pääomatulon määrän.

¹⁷⁵ Kysymys vaatisi myös laajempaa veropoliittista pohdintaa, johon tämän tutkimuksen laajuus ja aiherajaus huomioon ottaen ei ole mahdollisuutta.

¹⁷⁶ Myrsky 2013, s. 359.

Jos luonnollisten henkilöiden verotusta muutettaisiin siten, että tulolajit yhdistettäisiin verotuksessa, yritystulon jakoa pääoma- ja ansiotuloihin ei välttämättä tarvitsisi tehdä lainkaan¹⁷⁷. Sellaiset tulot, jotka nykyjärjestelmänkin mukaan ovat suoraan joko ansio- tai pääomatuloja, jaettaisiin edelleen ansio- ja pääomatuloihin, mutta yritystulo olisi yksi jakamaton kokonaisuus. Tämä yksinkertaistaisi verotusmenettelyä, mutta mikä olisi tällaisessa mallissa yritystoiminnan nettovarallisuuden tarkoitus. Kirjanpidon perustehtäviä on pitää verovelvollisen elinkeinotoiminnan varat ja velat erillään verovelvollisen muista varoista ja veloista. Vaikka yritystoiminnan varojen ja velkojen seuranta ei tarvittaisi enää yritystulon jakamiseksi pääoma- ja ansiotuloihin, näiden erien seuraaminen kirjanpidossa olisi edelleen tarpeellista elinkeinotoiminnan oikean tuloksen varmistamiseksi ja yrittäjän yksityistalouden erottamiseksi elinkeinotoiminnasta. Esimerkiksi omaisuuden tulolähdesiirrot sekä siirrot yksityistalouteen ja sieltä elinkeinotoimintaan edellyttävät sitä, että yritystoiminnan omaisuudella on verotuksessa määritelty arvo. Tällöin kuitenkin esimerkiksi pankkitalletusten kuulumattomuus nettovaroihin menettäisi merkityksensä eikä toiminimiyrittäjien tarvitsisi turvautua erityistoimiin rahavarojen muuttamiseksi nettovarallisuuslaskennassa huomioitaviksi varoiksi.

Eriytetty tuloverojärjestelmä perustuu pääoma- ja ansiotulojen erillisyydelle, joten yhdistäminen verotuksessa itsessään olisi jo ongelmallista. Pääomatulojen ansiotuloja kevyempää verotusta perusteltiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirryttäessä muun muassa sillä, että pääomatulo ei ole aina reaalista tuloa vain osittain korvausta pääoman reaaliarvon alenemisesta. Tärkeimmäksi syyksi nimettiin halu pärjätä kansainvälisessä verokilpailussa pääomaliikkeiden vapauduttua.¹⁷⁸ Pääomatulojen ja ansiotulojen erillistä verotusta on perusteltu myös pääomatulojen erikoisluonteella, kuten riskiominaisuudella¹⁷⁹. Onkin epätodennäköistä, että eriytetyn tuloverojärjestelmän aikana pääoma- ja ansiotuloja

---

¹⁷⁷ Yritystulon jakaminen neutraaliussyistä pääoma- ja ansiotuloksi ei olisi tarpeellista, koska ne yhdistettäisiin verotusta toimitettaessa eikä jaolla olisi vaikutusta verotuksen lopputulokseen. Olisiko tällöin esimerkiksi osingon jakaminen pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin enää tarpeellista? Ainakaan sijoitusneutraliteettivaatimuksen mukaisesti näin ei enää olisi.

¹⁷⁸ HE 200/1992 vp, s. 5.

¹⁷⁹ Myrsky 2013, s. 360.

tultaisiin koskaan verottamaan yhdessä täysin saman veroasteikon mukaisesti. Muutoin eriytetyn tuloverojärjestelmän kantava ideologia katoaisi kokonaan.

4.2.4 Nykyisen tulolähdejaon säilyttäminen

Julkisen keskustelun perusteella suurimmat tulolähdejakoon liittyvät ongelmat koskevat yhteisöjä. Jos yhteisöjen tulolähdejakoa muutetaan joko rakenteellisella uudistuksella tai helpotetaan tulolähdejaosta aiheutuvia ongelmia tappioiden kuittausmahdollisuudella, mitä se merkitsee toiminimiyrittäjälle, jos hänen tulolähdejakonsa säilyisi nykyisenlaisena? Tutkielmassa ei ole noussut esille huomattavia nykytilanteeseen liittyviä ongelmia toiminimiyrittäjien verotuksessa, joten välittömiä muutostarpeita ei ilmeisesti ole.

Jos osakeyhtiöiden verotukseen tehdään muutoksia, on pohdittava yritysmuotoneutraliteetin toteutumista. Onko tarpeellista, että henkilön, joka aikoo toteuttaa tulonhankkimisideaansa, on mietittävä, missä yritysmuodossa hänen on verotuksellisesti edullisinta harjoittaa tulonhankintaa? Nykyiselläänkään osakeyhtiöiden ja toiminimiyrittäjien verotus ei ole identtistä, koska lainsäädäntö sisältää monia säännöksiä, jotka koskevat vain osakeyhtiöitä tai vain liikkeen- ja ammatinharjoittajia. Osakeyhtiö ja toiminimi ovat oikeudellisesti erilaisia muotoja harjoittaa elinkeinotoimintaa, joten tarvitseeko niiden verotuksen ollakaan täysin samanlaista keskenään. Suurin ero elinkeinotoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön kannalta on se, että osakeyhtiön omistajayrittäjä voi säädellä verotettavan tulonsa määrää. Toiminimiyrittäjällä ei ole täysin vastaavaa mahdollisuutta. Osakeyhtiön osakkaan nostamaan tuloon kohdistuu joko yhden- tai kahdenkertainen verotus sen mukaan, nostaako hän varoja tulosvaikutteisesti vai ker-tyneistä voittovaroista. Toiminimiyrittäjän saamaan yritystuloon kohdistuu vain yhdenkertainen verotus. Lisäksi on otettava huomioon, että osakeyhtiö maksaa veroa kiinteän yhteisöverokannan mukaan ja luonnollinen henkilö progressiivisen veroasteikon mukaan. Koska tulon verotus itsessään ei voi olla samanlaista, neutraliteettivaatimus edellyttäneekin ainakin sitä, että elinkeinotulon laskenta-periaatteet ovat samanlaisia tai ainakin samankaltaisia.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotuksessa korostuu se, että elinkeinonharjoittajana ja siten verovelvollisena on luonnollinen henkilö. Tärkeämpää onkin vertailla luonnollisten henkilöiden verotusta keskenään eikä niinkään verotusta luonnollisten ja juridisten henkilöiden välillä. Tuloverolaki ja elinkeinoverolaki sisältävät useita erityissäännöksiä, jotta toiminimiyrittäjän verotus olisi kokonaisuutena mahdollisimman neutraalia palkansaajiin ja osakeyhtiön omistajayrittäjiin nähden. Tässä on tutkielman perusteella onnistuttu ilmeisen hyvin, koska huomattavia epäkohtia ei ole havaittu.

Tulolähdejaon säilyttämistä voidaan perustella koko verojärjestelmän johdonmukaisuudella: liiketoiminnan tulot ja menot on pidettävä erillään muiden toimintojen tuloista ja menoista. Jos tulolähdejaosta luovuttaisiin, se mahdollistaisi hyvinkin erilaisten tulojen ja menojen kuittaamisen keskenään. Tulolähdejaon taustalla onkin ajatus pyrkiä estämään verokeinottelua pitämällä erilaiset tulot ja toiminnot erillään toisistaan verotuksessa.¹⁸⁰ Luonnollisen henkilön verotuksessa nämä periaatteet korostuvat, koska pääoma- ja ansiotuloja verotetaan erillisinä. Lisäksi henkilön yksityistalouden menot on pidettävä erillään tulonhankinnasta. Tällä varmistetaan se, että tuloverotus kohdistuu tuloon, josta on vähennetty vain sen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Tulolähdejako on tarpeellinen viitekehys tämän tavoitteen toteuttamiseen.

---

¹⁸⁰ Kukkonen - Walden 2015, s. 49 - 51.

5 Loppuyhteenveto

Suomen tuloverotuksella on noin sadan vuoden historia. Tänä aikana tuloverotus ja tulolähdejako ovat kokeneet monia muutoksia. Tulolähdejaolla on ollut kunnallis- ja valtionverotuksessa erilainen asema. Tulolähteiden merkitys on ollut oleellinen verotulojen kohdentumisessa kuntien kesken. Valtionverotuksessa tulolähdejako on muodostanut lähinnä erilaisten tulojen laskentayksiköt. Verovelvollisella on saattanut olla lukuisia eri tulolähteitä, kun esimerkiksi jokainen kiinteistö, liike tai ammatti on voinut olla oma tulolähteensä. Maatalouden ja elinkeinoveron laskentasäännöstö sisältyi alun perin kulloinkin voimassa olevaan tuloverolakiin, kunnes MVL ja EVL säädettiin 1960-luvun lopulla. Nykyinen kolmen tulolähteen malli muodostui 1990-luvun alussa, kun Suomessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Samassa yhteydessä tulolähdejako edellyttänyt kuntien verotusoikeus järjestettiin uudella tavoin, jolloin tulolähteiden merkitykseksi jäi lähinnä pitää erilaiset taloudelliset toiminnot erillään. Myös tappiontasaua uudistettiin siten, että tappioita voi vähentää vain saman tulolähteen myöhempien verovuosien verotettavista tuloista.

Kuten muillakin verovelvollisilla, toiminimiyrittäjän elinkeinotulo lasketaan elinkeinoverolain säännösten perusteella ja verotetaan yhteenlaskettuna muiden tulolähteiden verotettavien tulojen kanssa. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotulon laskentaan liittyy kuitenkin erityispiirteitä, joita yhteisöillä ei ole. Monilta osin erityissäännökset ovat selitettävissä eriytettyllä tuloverojärjestelmällä sekä luonnollisten henkilöiden verotuksen keskinäisellä neutraalisuusvaatimuksella. Toiminimiyrittäjän verotus on henkilöverotusta, joten tulolähteiden verotettavat tulot jaetaan verotettavaksi tulolajeihin. Yksityisillä elinkeinonharjoittajilla on käytössään tuloksentasauskeinona toimintavaraus, jolla verovelvollisen on mahdollisuus vaikuttaa verotettavan tulon jakautumiseen eri verovuosien kesken. Toiminimiyrittäjät voivat lisäksi valita, mitä tuotto prosenttia kunkin vuoden verotuksessa käytetään määriteltäessä elinkeinotoiminnan pääomatulo-osuutta. Tappioiden vähentämistä ei ole rajattu vain elinkeinotulolähteeseen. Tappioita

voidaan hyödyntää verovelvollisen vaatiessa jo tappiovuonna tai elinkeinotoiminnan päättyessä vähentämällä niitä pääomatuloista.

Toiminimiyrittäjien verotuksessa ei tutkielmaa tehtäessä ole todettu tulolähdejosta aiheutuvia olennaisia ongelmia. Tulolähde- ja tulolajikohtainen tappion-tasaus voi aiheuttaa veronmaksukykyyn liittyviä epäkohtia. Yksityisten elinkeinonharjoittajien tappiontasauksääntelyä on kuitenkin pyritty lieventämään erityissäännöksillä, joten asia ei vaikuttaisi olevan kovin ongelmallinen. Eriytetty tuloverojärjestelmä ja tuloverolakien soveltamisalojen mukainen tulolähdejako palvelevat luonnollisiin henkilöihin kohdistuvan verotuksen tarpeita ilmeisesti hyvin. Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä on kuitenkin ongelmansa. Ongelmana pidetään pääoma- ja ansiotulojen erilaisia veroasteikkoja ja lähinnä sitä, että suurissa tuloissa pääomatulojen verotus on kevyempää kuin ansiotulojen. Epäkohtaa on pyritty pienentämään muuttamalla pääomatulojen verotusta lievästi progressiiviseen suuntaan. Onkin epätodennäköistä, että tuloverotuksemme perusjärjestelmää uudistettaisiin lähiaikoina laajasti. Elinkeino toiminnan ja maatalouden verotettava tulo on siten jatkossakin jaettava pääoma- ja ansiotuloihin.

Koska yritystulon voi vaatia jaettavaksi kokonaan ansiotulona, pienten yritystulojen verorasitus on saman tulotason palkansaajiin verrattuna samanlainen. Jos jaettava yritystulo on suuri ja elinkeino toiminnan nettovarallisuus pieni, tai sitä ei ole ollenkaan, yritystulosta huomattavan suuri osa voi tulla verotetuksi toiminimiyrittäjän ansiotulona. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verotuksen optimoinnin kannalta tämä ei välttämättä ole paras vaihtoehto. Jos yritystulosta kuitenkin suurin osa perustuu yrittäjän omaan työpanokseen, neutraliteettinäkökohdat huomioiden on oikeudenmukaista, että tulo verotetaan ansiotulona. Toisaalta on mahdollista, että yritystulo voidaan verottaa kokonaan pääomatulona jos elinkeino toiminnan nettovarallisuus on tarpeeksi suuri. Tällöin työpanokseenkin kohdistuva osuus yritystulosta voidaan verottaa pääomatulona. Yritystoiminnan nettovarallisuus on siten merkittävä tekijä liikkeen- ja ammatinharjoittajan verorasituksen määräytymisessä.

Epäilyjä tulolähdejaon tarpeellisuudesta on esitetty nykyisen tuloverotuksemme historian eri vaiheissa, eikä tämä siten ole uusi ilmiö. Kaikista eniten tulolähdejaon tarpeellisuutta on kyseenalaistettu osakeyhtiöiden verotuksessa. Aihetta on käsitelty 2000-luvulla kahdessa valtiovarainministeriön työryhmämietinnössä. Mietinnöissä on esitetty tulolähdejaon aiheuttamiin ongelmiin erilaisia ratkaisuja, kuten tulolähdejaon poistamista tai elinkeinoverolain soveltamisalan laajentamista. Koska hyvä verojärjestelmä edellyttää verojärjestelmältä muun muassa neutraliteettia ja oikeudenmukaisuutta eri verovelvollisten kesken, muutosehdotukset on kuitattu jatkovalmistelua tarvitseviksi. Mietintöjen ehdotuksiin liittyviä selvityksiä ei toistaiseksi ole tehty.

Tulolähdeajattelulla on pitkä historiallinen tausta, joten se on juurtunut syvälle tuloverotuksen perusteisiin. Laajempi rakenteellinen muutos olisi uudistuksena suuri, joten sen järkevä toteuttaminen vaatisi laajan ja perusteellisen selvityksen. Nykyisessä taloudellisessa ja poliittisessa tilanteessa vaikuttaa epätodennäköiseltä, että laajaa tuloverojärjestelmää koskevaa uudistusselvitystä tehtäisiin lähitulevaisuudessa. Koska muutospaineita kuitenkin on, Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan on otettu pikaratkaisulta vaikuttava ehdotus osakeyhtiön tulolähteiden tappioiden kuittausmahdollisuudesta. Toteutuessaan ehdotus lieventäisi osakeyhtiöiden tulolähdejaosta aiheutuvia ongelmia mutta ei täysin poistaisi niitä. On mielenkiintoista nähdä, uudistettaisiinko toiminimiyrittäjien ja muiden verovelvollisten tappiontasausääntelyä samassa yhteydessä.

Kuten edellä on todettu, tulolähdejako on osoittautunut toiminimiyrittäjien verotuksessa pääosin ongelmattomaksi. Nykytilanteen muuttamiselle ei näyttäisi olevan välitöntä tai olennaista tarvetta ainakaan ilman laajempaa verojärjestelmän uudistamista. Tällainen uudistus vaatisi huolellisen jatkovalmistelun ja laajan tutkimustietoon perustuvan selvityksen. Hätiköiden ja huolimattomasti tehty rakenteellinen uudistus voisi aiheuttaa merkittäviä tulkintaongelmia verovelvollisten, veronsaajien ja veroviranomaisten kannalta. Tutkielmassa esitettyjen seikkojen perusteella liikkeen- ja ammatinharjoittajien tulolähdejakoon perustuva verotus kannattaisikin säilyttää ennallaan.